पंडित दीनदयाळ उपाध्याय शिक्षण संस्था संचलित

श्री संत सावता माळी ग्रामीण महाविद्यालय

फुलंब्री, ता. फुलंब्री, जि. औरंगाबाद.

वार्षिक अहवाल २०१८-२०१९

महाविद्यालयाची सुरूवात दि. १५ जून २०१८ रोजी झाली. त्याच दिवशी प्राध्यापक व शिक्षकेत्तर कर्मचाऱ्यांची बैठक घेऊन शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ च्या सर्व नियोजनावर चर्चा केली. त्यानुसार सर्व कार्यक्रमाची अंमलबजावणी करण्याचे ठरले.

विद्यार्थी परिषद विभाग

१) **गुणवंतांचा सत्कार:-** प्रतिवर्षी प्रमाणे विद्यार्थी परिषदेच्या वतीने शैक्षणिक वर्ष २०१७-१८ मधील बी. ए., बी. कॉम, बी.एस्सी व १२ वी मध्ये शिक्षण घेत असलेले परिसरातील प्रथम, द्वितीय क्रमांकाने उत्तीर्ण झालेल्या गुणवंतांचा सत्कार कार्यक्रमाचे आयोजन दि. ४ ऑगस्ट २०१८ रोजी आयोजित करण्यात आला. या कार्यक्रमासाठी प्रमुख मार्गदर्शक म्हणून मा. श्री. सलमान शेख (यु.पी.ए.सी परीक्षा उत्तीर्ण, फुलंब्री) हे उपस्थित होते. या कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान महाराष्ट्र राज्य विधानसभा अध्यक्ष व संस्थेचे अध्यक्ष मा. ना. श्री. हरिभाऊ बागडे (नाना) यांनी भूषविले. कार्यक्रमासाठी प्रमुख उपस्थिती म्हणून संस्थेचे सचिव, मा. श्री. शामसुंदर नाईक, संस्थेचे विश्वस्त, मा. डॉ. सर्जेराव ठोंबरे, फुलंब्रीचे नगराध्यक्ष मा. श्री. सुहासभाऊ शिरसाठ उपस्थित होते. या कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक प्राचार्य डॉ. एस. आर. टकले यांनी केले. या कार्यक्रमात एकूण ५१ विद्यार्थ्यांना पुष्पगुच्छ व पुस्तक देवून सत्कार करण्यात आला. यामध्ये १५ मुले व ३६ मुलींचा सहभाग होता. याप्रसंगी महाविद्यालयातील सर्व विद्यार्थी, प्राध्यापक व कर्मचारी मोठ्या संख्येने सहभागी होते.

२) **विद्यार्थी प्रतिनिधी व सचिव निवड :-** शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ मध्ये वार्षिक स्नेहसंमेलनानिमित्त महाविद्यालय स्तरावर विद्यार्थी समिती गठीत करण्यात आली. महाविद्यालयातील वर्गप्रतिनिधी विविध विभागांच्या प्रतिनिधीमार्फत विद्यार्थी समिती प्रमुखाची निवड करण्यात आली. यामध्ये १३ विद्यार्थी/विद्यार्थींनी सहभाग घेतला. निवडलेल्या विद्यार्थी प्रतिनिधीमधून श्री. लक्ष्मीकांत कारभारी ढेपले याची सचिव पदी बिनविरोध निवड करण्यात आली. यासंबंधीची बैठक दि. १८/०१/२०१९ वार शुक्रवार दुपारी २.०० वा. बैठक हॉल मध्ये संपन्न झाली. त्या बैठकीला बी.ए. प्रथम, द्वितीय व तृतीय, बी. कॉम प्रथम, द्वितीय व तृतीय व बी.एस्सी प्रथम व द्वितीय या वर्गाचे विद्यार्थी/विद्यार्थींनी उपस्थित होते.

३) **सावता भूषण पुरस्कार:-** महाविद्यालयाच्या वतीने प्रतिवर्ष दिला जाणारा सावता भूषण पुरस्कार शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ मध्ये विद्यार्थी परिषद समिती मार्फत बी. ए., बी. कॉम. तृतीय वर्षातील पात्र

विद्यार्थ्यांचे अर्ज मागवून त्यातून सर्व निकषात पात्र विद्यार्थ्यांची निवड करून हा पुरस्कार श्री. लक्ष्मीकांत कारभारी ढेपले या बी. कॉम. तृतीय वर्षाच्या विद्यार्थ्याची निवड करण्यात आली.

४) **वार्षिक स्नेहसंमेलन:-** प्रतिवर्षी प्रमाणे महाविद्यालयातील वार्षिक स्नेहसंमेलनाचे आयोजन विद्यार्थी परिषदेच्या वतीने करण्यात आले. स्नेहसंमेलन दि. ३१ जानेवारी ते ०२ फेब्रुवारी २०१९ या दरम्यान संपन्न झाले. दि. ३१ जानेवारी २०१८ रोजी स्नेहसंमेलनाचे उद्‌घाटन मा. ना. श्री. हरिभाऊ बागडे (नाना) विधानसभा अध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्य, यांच्याहस्ते करण्यात आले. अध्यक्षस्थानी मा. श्री. शामसुंदर नाईक (सचिव, पंडित दीनदयाळ उपाध्याय शिक्षण संस्था, औरंगाबाद), प्रमुख उपस्थिती मा. श्री. अशोक दांडगे (गटविकास अधिकारी, फुलंब्री), मा. श्री. सुहासभाऊ शिरसाठ (नगराध्यक्ष, फुलंब्री), मा. श्री. नरेंद्र देशमुख (शालेय समिती अध्यक्ष) आदींची उपस्थिती होती. दि. ०१/०२/२०१९ रोजी महाविद्यालयामध्ये काव्य वाचन, पोस्टर स्पर्धा, वक्तृत्व स्पर्धा, प्रश्न मंजुषा, क्रीडा स्पर्धा अशा विविध स्पर्धांचे आयोजन करण्यात आले. संध्याकाळी विद्यार्थ्यांच्या कलागुणांना वाव देण्यासाठी सांस्कृतिक कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. यामध्ये विविध धार्मिक, देशभक्तीपर गीतांचे सादरीकरण करण्यात आले. दि. ०२/०२/२०१९ रोजी स्नेहसंमेलनाचा समारोप समारंभ आयोजित करण्यात आला. या कार्यक्रमासाठी प्रमुख उपस्थिती म्हणून प्राध्यापक विष्णु सुरासे (प्रसिद्ध हास्य कवी, औरंगाबाद) व मा. श्री. रविंद्र काथार (सदस्य, महाविद्यालय विकास समिती) यांची होती. तर अध्यक्ष म्हणून महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस. आर. टकले हे होते. याप्रसंगी वार्षिक स्नेहसंमेलनानिमित्त घेण्यात आलेल्या विविध स्पर्धा व वर्ष भरातील घेण्यात आलेल्या स्पर्धांमधील विजेत्या प्रथम, द्वितीय क्रमांक प्राप्त विद्यार्थ्यांना प्रोत्याहनपर प्रमाणपत्र व पुस्तक भेट देण्यात आले. तसेच शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ मधील देण्यात येणाऱ्या सावता भूषण पुरस्काराचे वितरण या समारंभ प्रसंगी करण्यात आले. या पुरस्काराच्या मानपत्राचे वाचन प्रा. डॉ. दत्तात्रय येडले यांनी केले. महाविद्यालयाच्या सावता भूषण पुरस्कार बी. कॉम तृतीय वर्षाचा विद्यार्थी श्री. लक्ष्मीकांत कारभारी ढेपले याला मान्यवरांच्या उपस्थितीत देण्यात आला. या कार्यक्रमासाठी महाविद्यालयाचे विद्यार्थी, प्राध्यापक व कर्मचारी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

राष्ट्रीय सेवा योजना

१) **आव्हान - चान्सलर्स ब्रिगेड - आपत्कालीन व्यवस्थापन प्रशिक्षण शिबीर:-** डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद येथे दि. २७ मे ते ०५ जून २०१८ दरम्यान पार पडलेल्या आव्हान - चान्सलर्स ब्रिगेड - आपत्कालीन व्यवस्थापन प्रशिक्षण शिबिरासाठी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठाच्या समुहात महाविद्यालयाच्या रोहित शिंदे व शिवम जाधव या दोन स्वयंसेवकांनी महाविद्यालयाचे प्रतिनिधित्व केले. या शिबिरात महाराष्ट्राच्या प्रत्येक विद्यापीठाच्या प्रत्येक जिल्ह्याचे ३०

रा. से. यो. स्वयंसेवक व एक कार्यक्रमाधिकारी असे सहभागी झाले होते. यावेळी शिबिराच्या यशस्वीतेसाठी सहभागी होणाऱ्या स्वयंसेवकाव्यतिरिक्त मोठ्या प्रमाणावर शिबिराच्या स्वयंसेवकाचे देखील सहकार्य लागणार होते. यावेळी सहभागी होणाऱ्या स्वयंसेवकाव्यतिरिक्त मृणाल मनोरकर व अंकिता गायके या दोन विद्यार्थीनींनी देखील शिबिराच्या आयोजनात स्वयंसेवक म्हणून सहभाग नोंदवला. या शिबिरात कार्यक्रमाधिकारी प्रा. नितीन पंढरीनाथ माळेगावकर यांनी विविध समित्यांवर आयोजन समितीचे सदस्य म्हणून जबाबदारी पार पाडली.

२) **वृक्षरोपणासाठी सिड बॉल:-** दि. ३१ जुलै २०१८ रोजी साकला रोज गार्डन औरंगाबाद व एफ. एम. ९८.३ यांच्या संयुक्त विद्यमाने जिल्ह्यातील सर्व शाळा महाविद्यलयात सिड बॉल बनवण्याचा मोठा उपक्रम हाती घेण्यात आला होता. ज्यामध्ये सिड बॉल बनवणे व त्याचा वापर नंतर माळरानावर वृक्षारोपणासाठी करणे असा उद्देश यामागचा आहे. याप्रसंगी महाविद्यालयानेही उत्स्फुर्त सहभाग नोंदविला. सिड बॉल बनवण्यात ६०-६५ विद्यार्थ्यी सहभागी झाले होते. राष्ट्रीय सेवा योजनेअंतर्गत तयार झालेले सिड बॉल तयार केले. त्यापैकी काही सिड बॉल स्वयंसेवकांना वाटून देण्यात आले. कार्यक्रमाधिकारी प्रा. नितीन पंढरीनाथ माळेगावकर, प्रा. डॉ. श्रीमती मंजुषा नळगीरकर व ग्रंथपाल डॉ. श्री. गणेश टाकरवणकर यांनी परिश्रम घेतले.

३) **आंतरराष्ट्रीय योग दिन:-** दि. २१ जून २०१८ रोजी आंतरराष्ट्रीय योन दिनाच्या निमित्ताने महाविद्यालयाच्या राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाने सकाळी ६.०० वा. महाविद्यालयाच्या क्रीडांगणावर एक दिवशीय योग शिबिराचे आयोजन करण्यात आले होते. याप्रसंगी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस. आर. टकले हे प्रामुख्याने उपस्थित होते. या शिबिराचा लाभ घेण्यासाठी महाविद्यालयाचे व परिसरातील विद्यालयाचे विद्यार्थी व शिक्षक वर्ग व परिसरातील नागरीक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. कार्यक्रमाच्या यशस्वितेसाठी क्रीडा संचालक डॉ. संदीप जगताप व राष्ट्रीय सेवा योजनेचे कार्यक्रमाधिकारी प्रा. डॉ. श्रीमती मंजुषा नळगीरकर यांनी परिश्रम घेतले.

४) **कृषी दिन - वनमहोस्तव निमित्त महाविद्यालयात वृक्षारोपण:-** दि. १ जुलै २०१८ रोजी कृषी दिन व वनमहोत्सवाच्या निमित्ताने शासन आदेशानुसार महाविद्यालयाच्या परिसरात महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस. आर. टकले यांच्या हस्ते १० वृक्षांची लागवड केली व हा कृषी दिन व वनमहोत्सव साजरा करण्यात आला.

५) **वाघोळा येथे निंबोळी पेरणी:-** संस्थेच्या वतीने दरवर्षी वाघोळा येथील डोंगरावर निंबोळी पेरणीचा कार्यक्रम घेण्यात येतो. याही वर्षी जुलै २०१८ मध्ये या कार्यक्रमात रा.से.यो.च्या वतीने ०५ स्वयंसेवक, कार्यक्रमाधिकारी प्रा. नितीन माळेगावकर व प्रा. डॉ. श्रीमती मंजुषा नळगीरकर यांनी वाघोळा येथे जाऊन निंबोळी पेरणी कार्यक्रमात सहभाग घेतला.

६) स्वच्छता - श्रमदान:- दि. ११ ऑगस्ट २०१८ रोजी स्वातंत्र्य दिनाच्या तयारीसाठी महाविद्यालयात राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या स्वयंसेवकांनी श्रमदान करुन परिसर स्वच्छ केला. याप्रसंगी लुम्बिनी उद्यानातील झ ाडांमध्ये वाढलेले गवत व काडी कचरा उचलून परिसराची स्वच्छता करण्यात आली.

७) स्वच्छता शपथ:- दि. ११ ऑगस्ट २०१८ महाविद्यालयाच्या राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या वतीने स्वयंसेवकांनी श्रमदान करुन परिसर स्वच्छ केला. त्याप्रसंगी मी घाण करणार नाही व करु देणार नाही, मी परिसर स्वच्छ राखण्याचा प्रयत्न करेल अशा आशयाची शपथ त्यांच्याकडून घेण्यात आली.

८) रक्तदान शिबीर:- दि. २१ ऑगस्ट २०१८ रोजी महाविद्यालयामध्ये राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या वतीने संस्थेचे अध्यक्ष मा. ना. श्री. हरिभाऊ बागडे (नाना) यांच्या वाढदिवसाच्या निमित्ताने रक्तदान शिबिराचे आयोजन करण्यात आले होते. यावेळी प्राध्यापक, रा.स.यो. चे स्वयंसेवक मिळून असे २२ जणांनी रक्तदान करुन सामाजिक बांधिलकी जोपासली.

९) रक्षाबंधन कार्यक्रम:- फुलंब्री येथील आधार बालकाश्रम व लहुजी साळवे संस्कार केंद्र येथे दि. २५ ऑगस्ट २०१८ रोजी रा.से.यो. च्या वतीने रक्षाबंधनाचा कार्यक्रम घेण्यात आला. यावेळी आधार बालकाश्रम सर्व उपस्थित ९१ विद्यार्थी व लहुजी साळवे संस्कार केंद्र येथील १४ विद्यार्थ्यांना रा.से.यो. च्या स्वयंसेविकातर्फे राख्या बांधून व मिठाई देवून त्यांचे तोंड गोड करण्यात आले. या अनाथ बालकांना बहिणीच्या मायेची उब देण्याचा व स्वयंसेवकांनाही संस्कार देण्याचा हा छोटासा प्रयत्न रा. से.यो. च्या वतीने करण्यात आला.

१०) राष्ट्रीय साक्षरता दिन:- दि. ०८ सप्टेंबर २०१८ रोजी राष्ट्रीय साक्षरता दिनाच्या निमित्त महाविद्यालयाच्या राष्ट्रीय सेवा योजना विभागातर्फे रॅली व पथनाट्यांचे आयोजन करण्यात आले. रॅली ही महाविद्यालयातून निघुन शहरातील मुख्य रस्त्यावरुन बस स्थानकाच्या बाजूने गावात गेली व नंतर बाजार पट्टीतून महाविद्यालयात परत आली. यावेळी विद्यार्थ्यांकडून साक्षरतेचे महत्त्व पटवून देणाऱ्या विविध घोषणांचा उद्घोष करण्यात आला. या रॅलीच्या दरम्यान विविध ठिकाणी पथनाट्यांचे सादरीकरण करण्यात आले होते. देवगिरी बँक, बस स्थानक, जुने पोलिस स्टेशन, सावता मंदिर तसेच बाजार पट्टीत पथनाट्यांचे सादरीकरण करण्यात आले. या कार्यक्रमासाठी ग्रामस्थ मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. पथनाट्यांमधून साक्षरतेचे महत्त्व व निरक्षरतेचे धोके अभियानातून समजावून सांगण्यात आले. या पथनाट्यांना डॉ. पी. एम. कल्याणकर यांनी मार्गदर्शन केले. तर रॅलीच्या यशस्वीतेसाठी कार्यक्रमाधिकारी प्रा. नितीन माळेगाकवर यांनी प्रयत्न केले.

११) अहिंसा व सद्भावना रॅली:- दि. २२ सप्टेंबर २०१८ रोजी महात्मा गांधी यांच्या १५० व्या जयंती निमित्ताने अहिंसा व सद्भावना रॅलीचे आयोजन महाविद्यालयाच्या राष्ट्रीय सेवा योजना विभागातर्फे करण्यात आले. रॅली ही महाविद्यालयातून निघून शहरातील मुख्य रस्त्याजवळून विवेकानंद नगर येथे ही रॅली गेली होती. यावेळी विद्यार्थ्यांकडून अहिंसा व सद्भावना या विचारांच्या घोषणा दिल्या. तर रॅलीच्या

यशस्वीतेसाठी कार्यक्रमाधिकारी प्रा. नितीन माळेगावकर व कार्यक्रमाधिकारी प्रा. श्रीमती मंजुषा नळगीरकर यांनी प्रयत्न केले.

१२) **रा.से.यो. दिन २४ सप्टेंबर २०१८:-** महाविद्यालयातील दि. २४ सप्टेंबर २०१८ रोजी रा.से.यो दिन साजरा करण्यात आला. यावेळी माजी कार्यक्रमाधिकारी डॉ. संजीवकुमार पांचाळ यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. या वेळी कार्यक्रमाचे अध्यक्ष म्हणून महाविद्यालयाचे उपप्राचार्य डॉ. पांडुरंग कल्याणकर हे होते. यावेळी कार्यक्रमाधिकारी प्रा. नितीन माळेगावकर यांनी कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक केले तर सुत्रसंचालन कार्यक्रमाधिकारी प्रा. श्रीमती मंजुषा नळगीरकर यांनी केले. सदर रा.से.यो दिनास मोठ्या संख्येने विद्यार्थी उपस्थित होते.

१३) **वाचन प्रेरणा दिन:-** भारताचे दिवंगत राष्ट्रपती मा. ए.पी.जे. अब्दुल कलाम यांच्या जन्म दिवसानिमित्त सर्व भारतभरामध्ये दिनांक १५ ऑक्टोबर हा दिवस वाचन प्रेरणा दिन म्हणून साजरा केला जातो. महाविद्यालयामध्ये राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्या वतीने हा वाचन प्रेरणा दिन साजरा करण्यात आला. यावेळी विद्यार्थ्यांना कार्यक्रमाधिकारी प्रा. नितीन माळेगावकर, श्रीमती प्रा. डॉ. मंजुषा नळगीरकर व डॉ. महेश थोरात यांनी मार्गदर्शन केले. याप्रसंगी विद्यार्थ्यांनी आपली वाचन मते व्यक्त केली.

१४) **दरेगाव (दरी) ग्रामस्थांची सहल-पाटोदा:-** महाविद्यालयाच्या राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्या वतीने दत्तक घेतलेल्या दरेगाव (दरी) या गावातील ग्रामस्थांची एखाद्या आदर्श ग्राम पुरस्कार मिळालेल्या गावाला सहल काढून त्यातून आदर्श ग्राम बनवण्याचा संकल्प त्यांच्या मनात रुजविण्याचा एक विचार यावेळी क्रार्यक्रमाधिकारी प्रा. नितीन माळेगावकर यांनी केला वि द. ०४ नोव्हेंबर २०१८ रोजी दरेगाव येथील २४ ग्रामस्थांना सोबत घेऊन त्यांची एक दिवशिय सहल विविध आदर्श पुरस्कार प्राप्त ग्राम पाटोदा (वाळूज) येथे काढण्यात आली. या वेळी ग्रामस्थांना पाटोदा येथे राबविलेले विविध उपक्रम पाहिले. यातील काही उपक्रम गावात राबविणे शक्य आहेत व त्यासाठीच्या शक्यता ते पडताळून पाहात होते. याप्रसंगी पाटोदा चे सरपंच श्री. भास्कर पेरे यांनी देखील मार्गदर्शन केले. ही सहल यशस्वी करण्यासाठी कार्यक्रमाधिकारी प्रा. नितीन माळेगावकर यांनी प्रयत्न केले.

१५) **एडस् दिन:-** दि.०१ डिसेंबर २०१८ रोजी महाविद्यालयात राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या वतीने जागतिक एड्स दिन साजरा करण्यात आला. यावेळी कार्यक्रमाधिकारी प्रा. नितीन माळेगावकर व प्रा. डॉ. संदीप जगताप यांनी उपस्थित विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. यात एड्स या आजाराची माहिती, कारणे, उपाय, काळजी, लक्षणे, निरोधचा वापर या सर्व विषयावर माहिती देण्यात आली. यावेळी कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी डॉ. महेश थोरात हे होते. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन व आभार प्रदर्शन कार्यक्रमाधिकारी प्रा. श्रीमती नळगीरकर मॅडम यांनी केले.

१६) **गोवर रुबेला लसीकरण:-** दि. १३ डिसेंबर २०१८ रोजी महाविद्यालयाला लागून असलेल्या श्री संत सावता गुरुकुल या ठिकाणी ग्रामीण रुग्णालयात फुलंब्री यांनी गोवर रुबेला लसीकरणाचे आयोजन

करण्यात आले होते. या लसीकरणासाठी फुलंब्री ग्रामीण रुग्णालयाचे कर्मचारी वर्ग त्या ठिकाणी उपलब्ध झाले होते. यावेळी लसीकरण करण्यासाठी लागणारे सर्वतोपरी सहकार्य / मदत महाविद्यालयाच्या राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाकडून करण्यात आले. या ठिकाणी स्वयंसेवकांनी विद्यार्थ्यांना गोवर रुबेला लसीकरण करण्यासाठी सर्वतोपरी सहकार्य केले.

१७)स्वच्छता - श्रमदान:- दि. २८ डिसेंबर २०१८ रोजी रा.से.यो. च्या स्वयंसेवकांनी न्यायालय परिसरातील गुलाब रोपांची निगा राखण्याच्या उद्देशाने व उद्यानाची व्यवस्थित साफसफाई करण्यासाठी श्रमदान केले व न्यायालयाचा परिसर स्वच्छ केला. उद्यानातील रोपांची आळे ठीक केली. कार्यक्रमाधिकारी प्रा. नितीन माळेगावकर यांनी प्रयत्न केले.

१८) उत्कर्ष-राज्यस्तरीय ह्या सामाजिक सांस्कृतिक राज्यस्तरीय स्पर्धेत सहभाग:- दि. २७ ते ३० जानेवारी २०१९ दरम्यान राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ, नागपूर या ठिकाणी उत्कर्ष राज्यस्तरीय ह्या सामाजिक सांस्कृतिक राज्यस्तरीय स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले हाते. या स्पर्धेसाठी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठाच्या समूह निवडीसाठी दिनांक १७ जानेवारी २०१९ रोजी निवड चाचणी ठेवण्यात आली होती. यामध्ये महाविद्यालयाच्या रा.से.यो. च्या वतीने कु. मृणाल मनोरकर व श्री. ऋषिकेश पंडित या दोन विद्यार्थ्यांना पाठविण्यात आले होते. या दोन्ही विद्यार्थ्यांचे उत्कर्ष या राज्यस्तरीय स्पर्धेत सहभागी होण्यासाठी निवड झाली व या निवड चाचणीसाठी तज्ज्ञ म्हणून महाविद्यालयाचे माजी कार्यक्रमाधिकारी डॉ. प्रा. संजीवकुमार पांचाळ यांनी भूमिका पार पाडली. या विद्यार्थ्यांचे दि. २३ ते २६ जानेवारी २०१९ या दरम्यान डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठाच्या परिसरात प्रशिक्षण झाले. नंतर ते दि. २७ ते ३० जानेवारी २०१९ रोजी होणाऱ्या नागपूर येथील उत्कर्ष या सामाजिक सांस्कृतिक स्पर्धेत होण्यासाठी रवाना झाले. व या दोन विद्यार्थ्यांनी राज्यस्तरीय उत्कर्ष या राज्यस्तरीय स्पर्धेत सहभाग नोंदवला.

१९) स्वयंसेवकांची एड्सग्रस्त अनाथ बालकांच्या आश्रमास भेट:- दिनांक ६ फेब्रुवारी २०१९ रोजी राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्या वतीने स्वयंसेवकांसाठी सहलीचे आयोजन करण्यात आले होते. सहल ही औरंगाबाद येथील बाबा साई एड्सगस्त अनाथ बालकांच्या आश्रम या ठिकाणी काढण्यात आली होती. या वेळी २५ विद्यार्थी या सहलीमध्ये सहभागी झाले होते. सहलभेट घडवून आणण्यासाठी कार्यक्रमाधिकारी प्रा. नितीन माळेगावकर व कार्यक्रमाधिकारी प्रा. डॉ. श्रीमती मंजुषा नळगीरकर यांनी प्रयत्न केले.

२०)वाहतुक साक्षरता कार्यक्रमाचे आयोजन:- राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्या वतीने स्वयंसेवकांसाठी दिनांक १८ फेब्रुवारी २०१९ रोजी वाहतुक साक्षरता या कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. याप्रसंगी औरंगाबाद जिल्ह्याचे वाहतुक शाखेचे पोलीस इन्स्पेक्टर श्री. घुले साहेब तर फुलंब्री पोलीस स्थानकाचे पीएसआय चव्हाण साहेब व राजपूत साहेब उपस्थित होते. याप्रसंगी पंधरा ते वीस वाहतूक पोलीस

देखील महाविद्यालयांमध्ये विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करण्यासाठी आले होते. मार्गदर्शन करतांना श्री. घुले साहेबांनी विद्यार्थ्यांना वाहतुकीचे नियम समजावून सांगितले. तसेच नशा करुन वाहतुक करु नये व वाहतुक करत असतांना घ्यावयाची काळजी या विषयावर देखील त्यांनी विस्तृत असे मार्गदर्शन केले. सदर कार्यक्रमास गुरुकुलचे मुख्याध्यापक श्री. ज्ञानेश्वर थोरे व महाविद्यालयाचे डॉ. गणेश कुलकर्णी देखील उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन कार्यक्रमाधिकारी प्रा. नितीन माळेगावकर यांनी केले.

आजीवन शिक्षण व विस्तार सेवा विभाग

अ) महाविद्यालयलीन स्तरावरील उपक्रम:-

१) **रोपांची निर्मिती व वाटप:-** विभागाच्या वतीने जुलै २०१८ च्या पहिल्या व दुसत्या आठवड्यात महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांच्या सहाय्याने रोपे तयार करण्यासाठी मातीने पिशव्या भरुन घेण्यात आल्या. या पिशव्यांमध्ये शेवगा, लिंब, जांभूळ, आंबा या प्रकारची १२५ झाडे तयार करुन त्याचे वाटप विद्यार्थ्यांना करण्यात आले.

२) **सिड बॉलची निर्मिती:-** साकला ग्रुपच्या वतीने दिनांक ३१ जुलै २०१८ रोजी महाविद्यालयात सिड बॉल निर्मितीच्या उपक्रमाचे आयोजन केले गेले. यामध्ये आजीवन शिक्षण व विस्तार विभागाच्या स्वयसेवकांनी सहभाग घेतला. सिड्स बॉल तयार करण्यासाठी माती व कुजलेल्या शेणखतास एकत्र केले. त्यात पाणी टाकूण त्याचे गोळे तयार केले व त्या गोळे तयार केले व त्या गोळ्यांमध्ये विविध वनस्तपीच्या बीया टाकण्यात आल्या. हे सिड्स बॉल वाळल्यानंतर त्यांना डोंगर माथ्यावरुन खाली सोडले जाते. या उपक्रमात स्वयंसेवकांनी जवळपास ३०० सिड्स बॉल तयार केले.

३) **विद्यापीठ वर्धापनदिनी व्याख्यानाचे आयोजन:-** दिनांक २३ ऑगस्ट २०१८ रोजी आजीवन शिक्षण विस्तार विभागच्या वतीने महाविद्यालय स्तरावरील उपक्रमांतर्गत व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले. यावेळी प्रमुख मार्गदर्शक म्हणून डॉ. उमाकांत राठोड (प्रतिष्ठाण महाविद्यालय, पैठण) तर प्रमुख उपस्थिती डॉ. उल्हास उढाण (देवगिरी महाविद्यालय, औरंगाबाद) यांची लाभली. डॉ. उमाकांत राठोड यांनी भारतातील उच्च शिक्षणाचा विकास या विषयावर उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. या विषयावर बोलतांना ते म्हणाले की, भारतातील उच्चशिक्षणाची परंपरा मोठी आणि अतिप्राचीन अशी आहे. अतिप्राचीन काळापासून शिक्षणाने मानवाची आणि एकूणच समाजाची उन्नती साधली आहे. समाजव्यवस्थेची घडी बळकट करण्यासाठी सिमेंटरुपी शिक्षणाची गरज असते. या देशातील शिक्षण जर मजबुत करायचं असेल तर प्राथमिक शिक्षण मजबुत करावे लागेल. शिक्षण ही समाजाची अत्यावश्यक गरज आहे. ती सरकारने पुरवली पाहिजे. कारण कल्याणकारी समाज निर्मितीसाठी शिक्षण महत्त्वाची भूमिका बजावते. शिक्षणाने समाजाच्या शाश्वत विकास होतो. तसेच जगण्याची क्षमता वाढीस लागणे,

हा उद्देश शिक्षणाने साध्य केला पाहिजे. परंतु अलिकडे असे होतांना दिसत नाही तर आजच्या शिक्षणाने संघर्ष करण्याची ताकत, उच्च शिक्षणाने निर्माण केली पाहिजे. चांगल्या शिक्षणाचे सार्वत्रिकीकरण झाले पाहिजे, असे मत त्यांनी व्यक्त केले. तसेच स्वातंत्र्यानंतर शिक्षणासंदर्भात नेमलेल्या विविध कमिशनची माहिती त्यांनी दिली.

४) **आंतराष्ट्रीय साक्षरता दिनी व्याख्यानाचे आयोजन:-** दिनांक ०८ सप्टेंबर २०१८ रोजी आंतरराष्ट्रीय साक्षरता दिनाचे औचित्य साधून विभागच्या वतीने साक्षरता काळाची गरज या विषयावर डॉ. प्रशांत देशमुख (विभाग प्रमुख, अर्थशास्त्र विभाग, श्री संत ज्ञानेश्वर महाविद्यालय, सोयगाव) यांच्या व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले. या विषयावर बोलतांना ते म्हणाले की, युनेस्कोने १९६६ साली ०८ सप्टेंबर हा दिवस आंतरराष्ट्रीय साक्षरता दिवस साजरा करण्याचे जाहीर केले. १९६७ मध्ये हा दिवस प्रथमत: साजरा करण्यात आला. साक्षरतेचे व्यक्तीगत, सामुहिक व सामाजिक जीवनातील मुद्यावर प्रकाश टाकणे हा या दिवस साजरा करण्यामागे हेतू आहे. कार्यक्रमाचे सुत्रसंचालन कु. अश्विनी बनसोडे हिने केले. कार्यक्रमाच्या यशस्वितेसाठी श्री. राजु खरात, श्री. लक्ष्मीकांत ढेपले व श्री. निरोश यांनी सहकार्य केले.

५) **विद्यापीठ नामविस्तार दिनानिमित्त व्याख्यानाचे आयोजन:-** दिनांक १४ जानेवारी २०१९ रोजी विभागाच्या वतीने महाविद्यालय स्तरीय कार्यक्रमात विद्यापीठ नामविस्तार दिनानिमित्त प्रमुख वक्ते डॉ. संतोष तांदळे (पंडित नेहरु महाविद्यालय, औरंगाबाद) यांनी विद्यापीठ नामविस्तार चळवळीतील नेतृत्व या विषयावर उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. यावेळी प्रमुख उपस्थिती श्री. रमेश तुपे यांची लाभली. तर अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस. आर. टकले उपस्थित होते. कार्यक्रमाची भूमिका विभागाचे समन्वयक डॉ. पांडुरंग कल्याणकर यांनी मांडली.

६) **समाजस्तरावरील उपक्रम:-**

१. **निधोना येथील विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन (करिअरच्या संधी):-** दिनांक ०४ जुलै २०१८ रोजी प्रभात माध्यमिक व उच्च माध्यमिक विद्यालय, निधोना, ता. फुलंब्री येथील १२ वीच्या विद्यार्थ्यांना करिअरच्या संधी या संदर्भात श्री. गजानन हरकळ यांच्या व्याख्यानाचे आयोजन केले गेले. त्यांनी प्रोजक्टरच्या साहाय्याने विविध क्षेत्रातील शिक्षणाच्या संधी व त्यानंतर नोकरीच्या संधींची माहिती दिली. तसेच राज्य लोकसेवा आयोग व केंद्रीय लोकसेवा आयोगाद्वारे विविध पदांसाठी घेतल्या जाणाऱ्या परीक्षांची माहिती दिली.

२. **आंतरराष्ट्रीय साक्षरता दिनी रॅलीचे आयोजन:-** दि. ०८ सप्टेंबर २०१८ रोजी आंतरराष्ट्रीय साक्षरता दिनाचे औचीत्य साधून रॅलीचे आयोजन करण्यात आले. रॅलीमध्ये महाविद्यालयासमोर, फुलंब्री बसस्थानकात, खुलताबाद टी पॉईंट - जुन्या पोलीस स्टेशन समोर साक्षरता काळाची गरज या पथ नाट्याचे सादरीकरण करण्यात आले. पथनाट्यात रोहीत शिंदे, हर्षदा खोंडे, विद्या जाधव, सुप्रीया

जाधव, शिवम जाधव, अमोल डकले, पुजा केजभट यांनी विविध भूमिका पार पाडल्या तर मृणाली मनोरकर या स्वंयसेविकेने निवेदन केले.

३. **प्रजासत्ताक दिनी दरेगाव (दरी) येथे व्याख्यान:-** दि. २६ जानेवारी २०१९ रोजी प्रजासत्ताक दिनाचे औचित्य साधून विभागाच्या वतीने दरेगाव (दरी) ता. फुलंब्री येथे गाव विकासात ग्रामपंचायतींची भूमिका या विषयावर डॉ. रामकिशन लोमटे व प्रा. बाबासाहेब लहाने यांच्या व्याख्यानाचे आयोजन केले. यावेळी डॉ. लोमटे म्हणाले की, गावाच्या आर्थिक व सामाजिक विकासात ग्रामपंचायती महत्त्वाची भूमिका बजावू शकतात. गावातील लोकांचे आरोग्य व शिक्षण या दोन बाबी गावाच्या विकासात महत्त्वाच्या आहेत. त्यामुळे ग्रामपंचायतींना आरोग्यासाठी स्वच्छतेवर व शिक्षणाच्या गुणवत्तेवर लक्ष द्यावे.

परीक्षा विभाग

१) **प्रथम सत्र परीक्षा:-** १५ ऑक्टोबर ते १२ नोव्हेंबर २०१८ या कालावधीत बी. ए., बी. कॉम. व बी. एस्सी. च्या परीक्षा संपन्न झाल्या.

२) **प्रकल्प तपासणी:-** ९ ते १२ मार्च या कालावधीत बी. ए. तृतीय वर्षाचा प्रकल्प तपासणी करण्यात आले.

३) **प्रात्यक्षिक:-** १५ ते २० मार्च या कालावधीत बी. एस्सी. चे प्रात्यक्षिक घेण्यात येईल.

४) **द्वितीय सत्राच्या परीक्षा:-** २५ मार्च ते ३ मे या कालावधीत बी. ए., बी. कॉम. व बी. एस्सी. च्या द्वितीय सत्राच्या परीक्षा संपन्न होतील.

वरीष्ठ महाविद्यालयातील परीक्षेचा निकाल

अ.क्र.	महाविद्यालयाचे नाव	वर्ग	२०१५-१६			मार्च २०१६	२०१६-१७			मार्च २०१७	२०१७-१८			मार्च २०१८
			प्रविष्ट	उत्तीर्ण	अनुउत्तीर्ण	शे. नि.	प्रविष्ट	उत्तीर्ण	अनुउत्तीर्ण	शै. नि.	प्रविष्ट	उत्तीर्ण	अनुउत्तीर्ण	शे. नि.
	श्री	BAFY	१२६	०९	७२	१०.५८	१०६	४	१००	५.२६	९७	२५	७१	२५.७७
	संत	BASY	८६	१३	५३	१७.५६	६८	८	६२	१४.३०	२८	१७	११	६०.७१
	सावता	BATY	७२	१५	५१	२२.५०	६७	३०	३३	४७.६१	३४	३०	०४	८८.२३
	माळी	B.COM FY	१०५	१६	६४	४.९४	६८	०२	४५	३.९२	६७	११	५५	१७.१४
१	ग्रामीण	B.COM SY	५९	३५	१७	५९.४९	६४	०९	३९	१८.३६	३२	१५	१७	३७.५०
	महाविद्यालय,	B.COM TY	३८	१४	२१	२५	४५	७	३२	१७.५०	२७	०२	२५	७.१४
	फुलंब्री,	B.Sc. FY	-	-	-		-	-	-		९४	२८	६६	२९.७८
	ता. फुलंब्री,	B.Sc. SY	-	-	-		-	-	-		-	-	-	-
	जि. औरंगाबाद.	B.Sc. TY	-	-	-		-	-	-		-	-	-	-

प्रसिद्धी विभाग

महाविद्यालयात समाजपूरक, ज्ञानपूरक, तसेच शैक्षणिक विषयांना अनुसरून आयोजित केलेल्या उपक्रमांची माहिती समाजापर्यंत पोहंचावी, दृष्ठा समाज बनावा त्याचबरोबर समाजात चालू असलेल्या घडामोडींचे ज्ञान जनमानसाला व्हावे, समाज चांगल्या दिशेला घेवून जाणे हा प्रांजळ प्रयत्न प्रसिद्धी विभागाचा आहे. म्हणून वर्षभरात आयोजिलेल्या कार्यक्रमांना खालीलप्रमाणे प्रसिद्ध देण्यात आली.

शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ या वर्षात विविध अशा वृत्तपत्रांमधून महाविद्यालयातील कार्यक्रमांना प्रसिद्धी देण्याचा प्रयत्न केला आहे. शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ मध्ये विविध विभाग व समित्यांचे ४० ते ४५ कार्यक्रम संपन्न झाले. योग दिन, दरेगांव दरी येथे वृक्षारोपन, अण्णाभाऊ साठे जयंती व लोकमान्य टिळक पुण्यतिथी, गुणवंत विद्यार्थी सत्कार, उद्‌बोधन वर्ग, महाआरोग्य शिबीर/मा. बागडे नाना वाढदिवस, मॅरेथॉन स्पर्धा, स्वातंत्र्य दिन व्याख्यान, आजीवन शिक्षण विभाग, विद्यापीठ वर्धापन दिन, सामाजिकशास्त्र अभ्यासमंडळ उद्‌घाटन, महिला तक्रार निवारण समिती व्याख्यान, वाणिज्य मंडळ उद्‌घाटन, विद्यापीठ स्तरीय काव्यवाचन व भित्तीपत्रक स्पर्धेचे आयोजन, पंडित दीनदयाळ उपाध्याय जयंती, नेहरू युवा केंद्र औरंगाबाद, भाषण स्पर्धा, राष्ट्रीय सेवा योजना शिबीर, मा. बागडे नाना उपस्थिती, पाणी पुरवठा व स्वच्छतामित्र वक्तृत्व करंडक स्पर्धा, महात्मा गांधी व्याख्यानमाला, आजीवन शिक्षण विभाग कार्यशाळा, वस्तू आणि सेवाकर कार्यशाळा, शिवजयंती निमित्त तालुकास्तरीय वक्तृत्व स्पर्धा, बहुभाषिक संमेलन, शारीरिक शिक्षण विभाग व ग्रंथालय शास्त्र विभाग राष्ट्रीय परिषद, मराठी भाषा गौरव दिन, समाजशास्त्र विषयाची राष्ट्रीय परिषद या सर्व कार्यक्रमांना प्रसिद्धी देण्याचा प्रयत्न करण्यात आला.

२६ कार्यक्रमांच्या ५१ बातम्या विविध वर्तमान पत्रातून प्रसिद्ध झाल्या आहेत. त्यात सर्वाधिक १६ बातम्या सकाळ या वर्तमानपत्राने दिल्या. तर दिव्यमराठी ०७, दै. पुढारी ०५, दै. महाराष्ट्र टाईम्स ०८, दै. देशोन्नती ०५, फुलंब्री टाईम्स ०६, दै. सांजवार्ता ०५ या प्रकारे प्रसिद्धी मिळाली.

सांस्कृतिक विभाग

१) **दिनांक २६ जून २०१८:-** रोजी शाहू महाराज जयंती पुष्पहार अर्पण करून साजरी करण्यात आली. या वेळी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस. आर. टकले उपस्थित होते. या वेळी डॉ. दत्तात्रय येडले यांनी शाहु महाराजांच्या जीवन चरित्रावर प्रकाश टाकला.

२) **दिनांक ०१ जुलै २०१८:-** रोजी वसंतराव नाईक यांचा जन्मदिन कृषिदिन म्हणून साजरा करण्यात आला. महाविद्यालयाच्या परिसरात वृक्ष लागवड करण्यात आली. यावेळी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस. आर. टकले उपस्थित होते.

३) **दिनांक २३ जुलै २०१८:-** रोजी लोकमान्य टिळक यांची जयंती साजरी करण्यात आली.

४) **दिनांक ०१ ऑगस्ट २०१८:-** रोजी लोकशाहीर आण्णाभाऊ साठे जयंती व लोकमान्य टिळक पुण्यतिथीचे आयोजन करण्यात आले. याप्रसंगी प्रा. डॉ. मंजुषा नळगीरकर यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. त्यांनी अण्णाभाऊ साठे यांच्या साहित्याचा आढावा घेतला व त्यांचे वेगळेपण स्पष्ट करून सांगितले. तसेच लोकमान्य टिळक यांच्या चरित्रावर प्रकाश टाकला.

५) **दिनांक ०३ ऑगस्ट २०१८:-** रोजी क्रांती सिंह नाना पाटील जयंती साजरी करण्यात आली. या प्रसंगी त्यांच्या प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करण्यात आला. या वेळी डॉ. दत्तात्रय येडले यांनी क्रांती सिंह नाना पाटील यांच्या जीवन चरित्रावर प्रकाश टाकला.

६) **दिनांक १० ऑगस्ट २०१८:-** रोजी सावता माळी पुण्यतिथी साजरी करण्यात आली. डॉ. पांडुरंग कल्याणकर यांनी व्याख्यान दिले. या प्रसंगी त्यांनी सावता महाराजांचे संत परंपरेतील वेगळेपण सिद्ध करुन सांगितले.

७) **दिनांक १३ ऑगस्ट २०१८:-** रोजी संस्थापक अध्यक्ष कै. रावसाहेब दांडगे पुण्यतिथी साजरी करण्यात आली.

८) **दिनांक २० ऑगस्ट २०१८:-** रोजी सद्भावना दिन साजरा करण्यात आला.

९) **दिनांक ०७ सप्टेंबर २०१८:-** रोजी राजे उमाजी नाईक जयंती साजरी करण्यात आली. या वेळी डॉ. दत्तात्रय येडले यांनी उमाजी नाईक यांच्या जीवन चरित्रावर प्रकाश टाकला.

१०) **दिनांक २२ सप्टेंबर २०१८:-** रोजी सुखराम हिवराळे आनंद महाविद्यालयीन काव्यवाचन स्पर्धेत कु. अश्विनी बारवाल (बी.एस्सी द्वितीय वर्ष) या विद्यार्थीनीस द्वितीय पारितोषिक मिळाले. तसेच लक्ष्मीकांत ढेपले (बी.कॉम तृतीय वर्ष) या विद्यार्थ्यास उत्तेजनार्थ पारितोषिक मिळाले.

११) **दिनांक २५ सप्टेंबर २०१८:-** रोजी कला वरिष्ठ महाविद्यालय, सांवगी, जि. औरंगाबाद येथे संपन्न झालेल्या आंतरमहाविद्यालयीन काव्यवाचन स्पर्धेत श्री. लक्ष्मीकांत ढेपले (बी.कॉम तृतीय वर्ष) या विद्यार्थ्यास प्रथम पारितोषिक मिळाले. तसेच कु. अश्विनी बारवाल (बी. एस्सी) या विद्यार्थीनीस द्वितीय क्रमांकाचे पारितोषिक मिळाले.

१२) **दिनांक २६ सप्टेंबर २०१८ ते २९ सप्टेंबर २०१८:-** या दरम्यान डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद येथे आयोजित केंद्रींय युवक महोत्सवात २४ कला प्रकारांमध्ये महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला. उत्कृष्ट असे सादरीकरण केले. ०८ मुली व १४ मुले असे एकुण २२ विद्यार्थी कलावंत सहभागी झाले. या युवक महोत्सवाची तयारी एक महिना अगोदर पासून करण्यात आली होती. दररोज दुपारी ३ ते सायं. ६ पर्यंत सराव घेण्यात आला. लोकनृत्य, एकांकिका, रांगोळी, वक्तृत्व, काव्य वाचन, गोंधळ, लावणी, मृद-मुर्ती कला, पोस्टर अशा विविध २४ कला प्रकारांमध्ये विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला.

१३) दिनांक १५ ऑक्टोबर २०१८:- रोजी भारतरत्न डॉ. ए. पी. जे. अब्दुल कलाम यांचा जन्म दिन वाचन प्रेरणा दिन म्हणून साजरा करण्यात आला. या दिवशी ग्रंथलयामध्ये पुस्तक प्रदर्शन ठेवण्यात आले होते. मोठ्या संख्येने विद्यार्थ्यांनी प्रदर्शनास भेट दिली. तसेच सर्व विद्यार्थ्यांना वाचन कक्षात बसवून डॉ. ए. पी. जे. अब्दुल कलाम यांचे पुस्तके वाचण्यास देण्यात आले. व त्यांच्याकडून थोडक्यात अभिप्राय मागविण्यात आले.

१४)दिनांक २४ ऑक्टोबर २०१८:- महर्षि वाल्मिकी जयंती साजरी करण्यात आली.

१५)दिनांक ३१ ऑक्टोबर २०१८:- इंदिरा गांधी पुण्यतिथी, राष्ट्रीय वल्लभभाई पटेल जयंती राष्ट्रीय एकता दिवस म्हणून साजरा करण्यात आला.

१६) दिनांक २६ नोव्हेंबर २०१७:- रोजी संविधान दिन साजरा करण्यात आला. यावेळी डॉ. रामकिशन लोमटे यांनी भारतीय संविधानाच्या उद्देशपत्रिकेचे वाचन केले.

१७)दिनांक १२ जानेवारी २०१९:- रोजी स्वामी विवेकानंद जयंती व मातोश्री जिजाऊ जयंती साजरी करण्यात आली.

१८) दिनांक २२ जानेवारी २०१९:- सुभाषचंद्र बोस यांची जयंती साजरी करण्यात आली.

१९) दिनाक २५ जानेवारी २०१९:- रोजी वत्कृत्व स्पर्धेत कु. मृणाली मनोरकर हिने शांतिगिरी महाराज संस्थान, वेरुळ येथे सहभाग नोंदविला.

२०)दिनांक २६ जानेवारी २०१९:- रोजी दरेगाव (दरी) येथे विद्यार्थ्यांना मतदार जागृती अभियानावर आधारित पथ नाट्याचे सादरीकरण करण्यात आले.

२१) दिनांक ०७ फेब्रुवारी २०१९:- रोजी महाविद्यालयाच्या वार्षिक स्नेहसंमेलनात विविध गुण दर्शनाच्या संगीत रजनी कार्यक्रमात गोंधळ, लावणी, गणेश वंदना, लोकनृत्य आदी कला प्रकारात १२ विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला. या कार्यक्रमाची तयारी म्हणून दिवस आगोदर पासून सराव घेण्यात आला. तसेच विद्यार्थ्यांना सांस्कृतिक उत्सवाचे काय महत्व आहे ते पटवून सांगण्यात आले.

२२)दिनांक १५ फेब्रुवारी २०१९:- रोजी संत सेवालाल महाराज जयंती साजरी करण्यात आली.

२३)दिनांक २३ फेब्रुवारी २०१९:- रोजी संत गाडगेबाबा यांची जयंती साजरी करण्यात आली.

२४) **दिनांक १२ मार्च २०१९:-** यशवंतराव चव्हाण यांची जयंती प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करुन साजरी करण्यात आली.

२५) **दिनांक ११ एप्रिल २०१९:-** रोजी महात्मा जोतीबा फुले यांची जयंती प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करुन व प्रतिमेस फुले वाहुन साजरी करण्यात आली.

२६) दिनांक १४ एप्रिल २०१९ :- रोजी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर जयंती मोठ्या उत्साहात साजरी करण्यात आली. या प्रसंगी डॉ. अश्विन रांजणीकर यांनी प्रमुख वक्ता म्हणून उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. त्यांनी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या जीवनचरित्रावर प्रकाश टाकला. तसेच त्यांच्या कामाचे वेगळेपण काय

होते हे पटवून सांगितले. या कार्यक्रमास अध्यक्ष म्हणून महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस. आर. टकले हे उपस्थित होते.

आचार्यकुल प्रबोधिनी

१) सहविचार सभा:- दि. २७, २८ व २९ जुलै २०१८ रोजी संस्थेची सैद्धांतिक भूमिका या विषयावर मा. श्री. शामसुंदर नाईक यांनी विचार मांडले. अध्यक्षस्थानी संस्थेचे अध्यक्ष मा. ना. श्री. हरिभाऊ बागडे (नाना) हे होते.

२) दि. २८ जुलै २०१८:- रोजी सकाळी योगा व आरोग्य या विषयावर डॉ. चारुलता रोजेकर यांनी मार्गदर्शन केले. याच दिवशी उद्घाटन सत्रात प्रा. डॉ. सुभाष बेहरे व डॉ. सर्जेराव ठोंबरे, संस्थेचे सचिव मा. श्री. शामसुंदर नाईक यांची उपस्थिती होती. दुपारच्या सत्रात रामतीर्थ स्मशान भूमिचे शुशोभिकरण या विषयावर श्री. कृष्ण कुलकर्णी तर उदयोन्मुख पीडीच्या रोजगार निर्मितीत शिक्षकांची भूमिका या विषयावर श्री. संतोष कपूर यांनी मार्गदर्शन केले.

३) दि. २९ जुलै २०१८:- रोजी सकाळच्या सत्रात शिक्षण व्यवस्था व भविष्यातील आव्हाने तर दुपार सत्रात शेतीसाठी पूरक व्यवसाय व कौशल्य या विषयावर मा. श्री. सुरेश पाटोदकर यांचे मार्गदर्शन झाले. या सत्रात समारोपासाठी श्री. सतीश देशपांडे (उच्च शिक्षण सहसंचालक) हे वक्ते तर अध्यक्षस्थानी मा. श्री. शामसुंदर नाईक यांची उपस्थिती होती.

४) अभ्यास सहल:- आर्चायकुल प्रबोधिनीच्या वतीने शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ ची अभ्यास सहल दि. ०१ डिसेंबर २०१८ रोजी फुलंब्री शहराजवळील पालफाटा येथील अजीत सिड्स या बियाण्याच्या संशोधन केंद्रा ठिकाणी नेण्यात आली.

५) शोधनिबंध वाचन:-

१. डॉ. पांडुरंग कल्याणकर यांनी दिनांक ३१/०८/२०१८ रोजी दुपारी ४ वा. हिंदी विभागात पी.पी.टी. च्या माध्यमातून शोधनिबंध वाचनाचे सादरीकरण केले. याप्रसंगी त्यांनी रेशीम शेतीचा शेतकऱ्यांच्या आर्थिक स्थितीवर झालेला परिणाम या विषयाच्या अनुषंगाने आपले शोधनिबंध वाचनाचे सादरीकरण विविध उदाहरणांच्या माध्यमातून केले. याप्रसंगी प्राध्यापक व विद्यार्थी उपस्थित होते.

२. डॉ. राजश्री पवार यांनी दिनांक ०६/१०/२०१८ रोजी यांनी संत तुकोबांच्या अभंगातील भक्ती महीमा या विषयावर व डॉ. दत्तात्रय येडले यांनी उपन्यास साहित्य में व्यक्त कृषक जीवन या विषयावर शोधनिबंधाचे सादरीकरण केले. याप्रसंगी प्राध्यापक व विद्यार्थी उपस्थित होते.

३. डॉ. मंजुषा नळगीरकर यांनी दिनांक १२/१२/२०१८ रोजी ग्रामीण भागातील महिला मधील कौटौंबिक हिंसा विशेष संदर्भ फुलंब्री तालुका शोधनिबंधाचे पी.पी.टी. च्या माध्यमातून सादरीकरण कले. याप्रसंगी प्राध्यापक व विद्यार्थी उपस्थित होते.

४. प्रा. विजय पांडे यांनी दिनांक १७/०१/२०१९ रोजी आपल्या समग्र क्रांतीकारकतेचा अविष्कार शहीद भगतसिंग या शोधनिबंधाचे सादरीकरण केले. याप्रसंगी प्राध्यापक व विद्यार्थी उपस्थित होते.

६) सत्कार समारंभ:-

१. दिनांक ३१/०८/२०१८ रोजी शोधनिबंध वाचन सत्रात डॉ. मंजुषा नळगीरकर याचे BOAS नियुक्ती बद्दल अभिनंदन करण्यात आले.

२. दिनांक २६/०९/२०१८ रोजी शोधनिबंध वाचन सत्रात डॉ. संजीवकुमार पांचाळ यांचे आदर्श शिक्षक पुरस्कार मिळाल्याबद्दल अभिनंदन करण्यात आले.

७) पंडित दीनदयाळ शिष्यवृत्ती योजना:- शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ पासून महाविद्यालयातील नियमित उपस्थित राहणाऱ्या विद्यार्थ्यांसाठी आचार्यकुल प्रबोधिनीच्या वतीने पंडित दीनदयाळ शिष्यवृत्ती योजना सुरु करण्यात आली. यामध्ये बी. ए, बी.कॉम, बी.एस्सी व क्रीडा, सांस्कृतिक, रा.से.यो. च्या नियमित उपस्थित राहणाऱ्या एकूण २२ विद्यार्थ्यांची निवड करुन त्यामध्ये १० मुले व १२ मुलींना प्रत्येकी १०००/- व दोन मुलांना ५००/- प्रमाणे एकूण २१०००/- ची आर्थिक मदत करण्यात आली.

क्रांतीगुरू लहुजी सावळे संस्कार केंद्र

शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ मध्ये महाविद्यालयाच्या वतीने चालविल्या जाणाऱ्या लहुजी साळवे बाल संस्कार केंद्राचे मासिक वेळापत्रक तयार करुन लावण्यात आले. महाविद्यालयातील सर्वच प्राध्यापकांनी नेमून दिलेल्या दिवशी संस्कार केंद्रावर जावून अध्यापनाचे कार्य केले आहे. तसेच वर्षभरात बाल संस्कार केंद्रात पुढील कार्यक्रम घेण्यात आले आहेत.

१) रक्षाबंधन कार्यक्रम:- लहुजी साळवे बाल संस्कार केंद्रातील लहान मुलांना दि. २० ऑगस्ट २०१८ रोजी राख्या बांधुन खाऊ वाटप करण्यात आला. सदरील रक्षाबंधन कार्यक्रमात महाविद्यालयातील डॉ. संजीवकुमार पांचाळ, प्रा. नितीन माळेगावकर, डॉ. मंजुषा नळगीरकर आणि विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला होता.

२) चित्रकला स्पर्धा:- संस्कार केंद्रातील बालकांसाठी दिनांक ०१ सप्टेंबर २०१८ रोजी चित्रकला स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते. सदरील स्पर्धेत १५ मुलांनी सहभाग घेतला होता. ज्यापैकी सलोनी गणेश तुपे व किर्ती सतीश खरात यांनी अनुक्रमे प्रथम व द्वितीय क्रमांक मिळविला होता.

३) बाल आरोग्य तपासणी शिबीर:- लहुजी साळवे बाल संस्कार केंद्रातील मुलांसाठी आणि साठे नगर परिसरातील मुलांसाठी दि. २२ सप्टेंबर २०१८ रोजी बाल आरोग्य तपासणी शिबिराचे आयोजन करण्यात आले होते. बाल आरोग्य तपासणी शिबिराच्या उद्घाटन कार्यक्रमात डॉ. निती म्हस्के (वैद्यकीय अधिकारी, फुलंब्री) यांनी बालकांच्या आरोग्याची आणि आहाराची कशी काळजी घ्यावी, यासंबंधी

शिबिरास आलेल्या मातांना मार्गदर्शन केले. शिबीर उद्‌घाटन कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस. आर. टकले यांनी भुषविले. सदरील आरोग्य तपासणीत डॉ. निती म्हस्के व अंगणवाडी सेविका शाहीन पटेल यांनी ४४ बालकांची तपासणी केली.

४) **संगणक प्रशिक्षण:-** दि. १३ ऑक्टोबर २०१८ रोजी संस्कार केंद्रातील मुलांना महाविद्यालयात बोलावून प्रा. विजय पांडे यांनी संगणक कक्षात मुलांना संगणकाची ओळख करुन दिली. तसेच संगणक कसे हाताळावयाचे याचे सोप्या पद्धतीने मुलांना प्रशिक्षण दिले.

५) **कपडे वाटप:-** डॉ. अश्विन रांजणीकर यांनी नवरात्र महोत्सवाचे औचित्यसाधून संस्कार केंद्रातील पाच कुमारिकांना कपडे घेऊन दिले.

६) **संकणकाद्वारे अध्यापन:-** संस्कार केंद्रातील मुलांमध्ये अध्यापनाची आवड निर्माण व्हावी म्हणून काही प्राध्यापक डॉ. दत्तात्रय येडले, प्रा. विजय पांडे, डॉ. महेश थोरात यांनी संगणकाद्वारे अध्यापन केले.

७) **खेळाच्या स्पर्धा:-** संस्कार केंद्रातील मुलांना महाविद्यालयात बोलावून दि. १६ फेब्रुवारी २०१९ रोजी विविध खेळाच्या स्पर्धा घेण्यात आल्या. ज्यात धावणे, लिंबु चमचा, लंगडी व संगीत खुर्ची यांचा समावेश होता. सदरील खेळाच्या स्पर्धेत १७ मुलांनी सहभाग घेतला होता.

८) **वार्षिक स्नेहसंमेलन:-** बाल संस्कार केंद्रातील मुलांचे वार्षिक स्नेहसंमेलन दि. ०९ मार्च २०१९ रोजी घेण्यात आहे. वार्षिक स्नेहसंमेलनात २० विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला. एकूण १२ गीते सादर करण्यात आली.

कै. आ. वसंतराव काळे स्वाभिमान शिक्षण योजना "कमवा व शिका"

१) **कामकाजाचे स्वरूप:-** सदर योजना ही महाविद्यालयात २००९-१० पासून चालू आहे. सदर योजनेमध्ये शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ करिता ५ विद्यार्थ्यांची मंजुरी विद्यापीठाने दिली आहे. प्रति विद्यार्थ्याला प्रति महिना ४०० रू. (मानधन) दिले जाते. सदर योजना ही सोमवार ते शनिवार असे आठवड्यातून १६ तास (प्रति दिवस २ तास) याप्रमाणे विद्यार्थ्यांकडून कामे करून घेतली जातात.

२) **मंजूर योजना कालावधी:**- माहे ऑक्टोबर २०१८ ते फेब्रुवारी २०१९ असा एकूण ५ महिने

३) **विद्यापीठाचे मंजूर अनुदान:**- रू. ५०००/-

४) **महाविद्यालयाचे अनुदान :**- रू. ५०००/- असे एकूण रू. १००००/-. त्याप्रमाणे वरील योजनेमध्ये ५ विद्यार्थ्यांची निवड ही अर्ज मागवून मुलाखतीद्वारे करण्यात आली.

५) **योजनेमधील राबविलेले उपक्रम:**- (१) लुंबिनी उद्यानात शोभेची बाड (ब्राऊन अक्लीपा) जातीचे ३०० रोपांची वॉल कम्पाउंड करण्यात आली. त्यांची निगा व पाणी देणे इ. कामे करण्यात आली. (२) परिसरातील झाडाखालील पालापाचोळ, गवत हे गांडूळ खत निर्मिती प्रकल्पात टाकूण गांडुळ खत

तयार करण्यात आले. (३) महाविद्यालय प्रवेशद्वार ते इमारती समोरील परिसरात जवळपास १५ शोभेची झाले व फुलांची झाडे लागवड व निगा, साफसफाई उपक्रम राबविण्यात आले. (४) २०१७-१८ मध्ये ३ गुंठे परिसरात कोरफड लागवड करण्यात आली होती. त्याची निगा, सफसफाई व पाणी देणे इ. कामे विद्यार्थ्यांकडून घेण्यात आली.

प्रवेश समिती

१) **माहिती पुस्तिका छपाई :-** प्रवेश समितीकडून ३० एप्रिल २०१८ रोजी सर्व विभागांचे वार्षिक नियोजन तयार करुन त्यांचे एकत्रिकरण करण्यात आले व ते मे महिण्यामध्ये छपाईसाठी देण्यात आले. १ जून २०१८ रोजी माहिती पुस्तकांची छपाई करण्यात आली. एकूण ५०० माहिती माहितीपुस्तिका छापण्यात आल्या.

२) **कनिष्ठ महाविद्यालयांना भेटी:-** १९ जून २०१८ रोजी प्राचार्यांच्या अध्यक्षेतखाली बैठक घेऊन त्यानुसार परिसरातील कनिष्ठ महाविद्यालयांना प्राध्यापक व कर्मचाऱ्यांनी विद्यार्थी समुपदेशनासाठी भेटी दिल्या. प्रत्यक्ष भेटीतून विद्यार्थ्यांना महाविद्यालचे वैशिष्ट्ये सांगण्यात आले. विद्यार्थ्यांचे नाव, मोबाईल क्रमांक, वर्ग इत्यादी माहिती संकलित करुन त्यांना महाविद्यालयाचे माहिती पत्रक देण्यात आले व त्या त्या गावातील महत्त्वाच्या ठिकाणी बॅनर लावण्यात आले.

३) **प्रवेशसाठी समित्यांची स्थापना:-** १५ जून रोजी महाविद्यालयाची सुरूवात झाली. त्यानुसार प्रवेशासंबंधीच्या जबाबदारीचे वाटप करण्यात आले. वार्षिक नियोजन, समित्या स्थापन फोटोसह, विविध प्रवर्गासाठी व वर्गासाठी असणाऱ्या शुल्क यांच्या प्रत्येक एक-एक प्रत महाविद्यालयातील सूचनाफलकावर लावण्यात आल्या.

४) **वेळापत्रक:-** दि. १ जुलै २०१८ रोजी महाविद्यालयाचे वेळापत्रक बनविण्यात आले. यात विषय, वर्गखोली, प्राध्यापकांचे नाव यानुसार वेळापत्रकाची एक-एक प्रत सर्वांना देण्यात आली व त्यानुसार त्या त्या विभागाचे विभाग प्रमुख व सहाय्यकांच्या वेळापत्रकाची एक-एक प्रत समितीकडे जमा करुण घेण्यात आली.

५) **विद्यार्थी प्रवेशित संख्या:-** प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांची शाखा व वर्गनिहाय संख्या (२०१८-१९)

वर्ग	बी. ए.			बी. कॉम.			बी. एस्सी.		
	मुले	मुली	एकूण	मुले	मुली	एकूण	मुले	मुली	एकूण
प्रथम वर्ष	८७	५५	१४२	५०	३०	८०	६८	५२	१२०
द्वितीय वर्ष	४१	२७	६८	३४	२३	५७	४४	३५	७९
तृतीय वर्ष	१५	१४	२९	१६	१५	३१	-	-	-
एकूण	१४३	९६	२३९	१००	६८	१६८	११२	८७	१९९

संशोधन समिती

महाविद्यालयात कार्यरत असलेल्या संशोधन समिती मार्फत शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ मध्ये पुढील कार्यक्रम घेण्यात आले.

१) **बैठका:-** संशोधन समितीच्या वर्षभरात चार बैठका घेण्यात आल्या. (दि. १० ऑगस्ट २०१८, दि. ०२ सप्टेंबर २०१८, दि. १४ सप्टेंबर २०१८ व दि. २६ नोव्हेंबर २०१८). सदरील बैठकीत लघु व बृहद संशोधन प्रकल्प तसेच कार्यशाळा, चर्चासत्र, परिषदा आयोजनासाठीचे प्रस्ताव तयार करण्याबाबत चर्चा झाली. तसेच फुलंब्री तालुक्यातील विहीर योजना लाभार्थी सर्वेक्षणासंबंधी वेळोवेळी चर्चा होऊन फुलंब्री तालुक्यातील ६४ लाभार्थ्यांकडून तथ्यांचे संकलन करण्यात आले.

२) **फुलंब्री तालुक्यातील विहीर अनुदान योजना लाभार्थी सर्वेक्षण:-** महाविद्यालयातील संशोधन समितीच्या वतीने शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ मध्ये "फुलंब्री तालुक्यातील विहीर अनुदान योजना लाभार्थी सर्वेक्षण" याचा संशोधन आराखडा व प्रश्नावली तयार करुन तालुक्यातील २५ गावांमधून ६४ लाभार्थ्यांकडून तथ्य संकलन करण्यात आले आहे.

३) **राज्यस्तरीय परिसंवादाचे आयोजन:-** महाविद्यालयाने दि. १३ फेब्रुवारी २०१९ रोजी राज्यस्तरीय परिसंवाद ("Emerging Issues in Social Science Research") "सामाजिक शास्त्राच्या संशोधनातील उदयोन्मुख मुद्दे" या विषयावर आयोजित केले होते. सदरील परिसंवादात ६१ प्राध्यापक व संशोधक विद्यार्थी सहभागी झाले होते.

४) **दोन लघु संशोधन प्रकल्प मंजूर:-** महाविद्यालयातील डॉ. मंजुषा नळगीरकर यांचा **Health problems of Adolescent Girls in Rural area : Special reference to Phulambri Taluka** या विषयावर संशोधन प्रकल्पास डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठाने ३५,०००/- रु. अनुदान मंजूर केले आहे. तसेच डॉ सुरेश मुंढे यांच्या **समकालीन सामाजिक सरोकार और एकवींसवी सदी का हिंदी सिनेमा** या विषयावरील संशोधन प्रकल्पास डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठाने ३५,०००/- रु. अनुदान मंजूर केले आहे.

योग समिती

१) **योगदिन:-** दि. २१ जून २०१८ रोजी जागतिक योगदिन महाविद्यालयात साजरा करण्यात आला. क्रीडा विभाग, एन.एस.एस. व योग समितीच्या वतीने ह्या सोहळ्याचे आयोजन करण्यात आले होते. याप्रसंगी श्री. चंद्रकांत कदम (योगशिक्षक, पतंजली योग समिती, औरंगाबाद) यांनी योगाचे प्रशिक्षण दिले. विविध आसने, प्राणायाम, ध्यान घेण्यात आले. विद्यार्थीवर्ग, कर्मचारी वर्ग मोठ्या संख्येने उपस्थित होता.

२) **योगशिबिर:** दि. ०४ डिसेंबर २०१८ ते १३ डिसेंबर २०१८ या कालावधीत विद्यार्थ्यांसाठी योग शिबिराचे आयोजन करण्यात आले होते. दि. ०४ डिसेंबर २०१८ रोजी शिबिराच्या उद्‌घाटन प्रसंगी श्री. गणेश कुलकर्णी (ग्रंथपाल, प्रस्तुत महाविद्यालय) हे उपस्थित होते. याप्रसंगी त्यांनी उपस्थितांना शिरिशाषन तसेच सर्वांगासन करुन दाखविले व योगाचे महत्त्व पटवून दिले. डॉ. राजश्री पवार यांनी दि. ०४ डिसेंबर २०१८ ते १३ डिसेंबर २०१८ या कलावधीत दुपारी ३:२० ते ५:०० या कालावधीत विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. प्रत्यक्ष आसने, प्राणायामाचे प्रशिक्षण देण्यात आले. यामध्ये २० विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला.

३) **योग शिक्षक प्रशिक्षण प्रमाणपत्र वर्ग:-** दि. १८ फेब्रुवारी २०१८ ते दि. १९ मार्च २०१९ या कालावधीत वर्ग आयोजित करण्यात आला. यात एकण २७ महिलांचा सहभाग होता. योग वर्गाचे उद्‌घाटन दि. १६ फेब्रुवारी २०१९ रोजी श्री. सुरेश मिरकर (सचिव, जिल्हा योग संघटना, औरंगाबाद) यांच्या हस्ते करण्यात आले. तसेच प्रमुख उपस्थिती म्हणून श्रीमती उषा पालोदकर (सहसचिव, महाराष्ट्र राज्य योग संघटना ह्या होत्या. मार्गदर्शक म्हणून कु. प्रमिला आव्हाले (योग शिक्षक, योग विभाग, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद) ह्या उपस्थित होत्या. याप्रसंगी शाळकरी मुलींनी संगीत योगाचे प्रात्यक्षिक करुन दाखविले. महिनाभर घेण्यात येणाऱ्या ह्या योग वर्गात विविध योगाचार्यांनी येऊन लाभार्थ्यांना मार्गदर्शन केले.

अंतर्गत तक्रार समिती

१) **अधिनियम २०१३ विषयाची माहिती:-** कामाच्या ठिकाणी लैंगिक छळापासून संरक्षण अधिनियम २०१३ विषयीची माहिती सर्व घटकांना देण्यात आली. दि. १४ डिसेंबर २०१८ रोजी कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. मार्गदर्शक म्हणून प्रस्तुत समितीच्या प्रमुख प्रा. डॉ. राजश्री पवार यांनी माहिती दिली. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष समितीतील सदस्य प्रा. विजय पांडे होते.

२) **बैठका:-** वर्षभरात अंतर्गत तक्रार समितीच्या ०३ बैठका घेण्यात आल्या.

१) ०८ ऑगस्ट २०१८

२) ०३ डिसेंबर २०१८

३) १४ फेब्रुवारी २०१९

४) १९ मार्च २०१९

Career Guidance & Placement Cell

1) **Career Opportunities in Banking Sector**:- On 29th August 2018 Department of Career guidance and Placement Cell conducted the Guest Lecture of Mr. Santosh Borde (Director- Borde Career Academy, Aurangabad). He guided the students on the topic of Career Opportunities in Banking Sector. India is one of the most powerful

economy in the world, lots of job opportunities will be created in future in Banking Sector, but bank recruitment is done through IBPS Exam. He guide how to be prepare for banking examinations

2) **Career Opportunities in Competitive Examination**:- On 29th August 2018 Department of Career guidance and Placement Cell organized Guest Lecture of Mr. Rajkumar Raybole. He guided the students on the topic of Career Opportunities in Competitive Examination MPSC & UPSC. He explained the various points about competitive examination from syllabus to final interview and selection.

3) **Skill Development** :-On 20th December 2018 Career Guidance and Placement Cell conducted a Guest Lectures of Mr. Krushna Kasare and Mr. Sagar Shejwal on the Topic of Skill Development in his speech he gave the information on various skill based small scale businesses

4) **Students Selected for the Post of Jr. Accountant**:- Career Guidance and Placement Cell of our College maintain Database of agencies which need accountants and other official or commerce graduate to work in their firm. The cell always communicates with them to enquire new recruitment and also to maintain the relation. In the current year 2018-19 - Bhalerao and Basaiye Chartered Account call for interview as they were needed five graduate students, and in response of it college sent ten students for walk in interview. In results of all above efforts three graduate students from our college were selected as Accountants in Bhalerao and Basaiye Chartered Account Aurangabad.

5) **Selected students are as follows**:- 1.Dhanawat Gajanan Govidsing, 2. Rajput Vikas Jagtap, 3. Mehattar Appasaheb Vishnu

सामाजिकशास्त्रे अभ्यास मंडळ

१) **विषय प्रतिनिधी निवड:-** दि. १४ सप्टेंबर २०१८ रोजी सामाजिक शास्त्रातील विषयानूसार विद्यार्थी प्रतिनिधीची निवड करण्यात आली. ज्यामध्ये प्रा. विजय पांडे, डॉ. आर. व्ही. लोमटे, डॉ. पी. एम. कल्याणकर, डॉ. एम. एम. नळगीरकर यांनी विद्यार्थी प्रतिनिधीची निवड केली. यामध्ये १. सोमिनाथ

सहाने - इतिहास, २. निवृत्ती गाडेकर - राज्यशास्त्र, ३. ज्योती उदे - अर्थशास्त्र, ४. दीपाली बोलकर ‍= समाजशास्त्र.

२) **भित्तिपत्रकाचे प्रकाशन:-** दि. १७ सप्टेंबर २०१८ रोजी हैद्राबाद मुक्तिसंग्राम दिनाचे औचित्य साधून इतिहास व अर्थशास्त्र विषयाच्या व्याख्या आणि राज्यशास्त्र व समाजशास्त्र विषयाच्या व्याख्या या दोन भित्तिपत्रकाचे प्रकाशन प्रा. दिनेश कचकुरे यांच्या हस्ते करण्यात आले.

३) **सामाजिकशास्त्रे अभ्यास मंडळाचे उद्‌घाटन:-** दि. १० ऑक्टोबर २०१८ रोजी प्रा. डॉ. केशव लहाने, राजर्षी शाहू महाविद्यालय, पार्थी यांच्या हस्ते सामाजिकशास्त्रे अभ्यास मंडळाचे उद्‌घाटन करण्यात आले. याप्रसंगी त्यांनी सामाजिक शास्त्रांचे महत्तव विषद करतांना सामाजिक शास्त्रांचा अभ्यास विविध अंगांनी केला जातो, समाजातील विविध प्रश्नांना वाचा फोडण्याचे काम सामाजिक शास्त्रे करत असते असे प्रतिपादन केले.

४) **विद्यापीठस्तरीय निबंध स्पर्धा:-** २०१९ हे वर्ष महात्मा गांधी यांच्या जयंतीचे १५० वे असल्याने महाविद्यालयातील सामाजिकशास्त्रे अभ्यास मंडळाने विद्यापीठस्तरीय निबंध स्पर्धा घेतली. यात विविध महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांनी २८ लेख पाठवले. आलेले लेखांचे प्रा. डॉ. गवळीकर, यशवंतराव चव्हाण महाविद्यालय, सिल्लोड यांनी परीक्षण केले. या स्पर्धेत विजेते प्रथम - व्यवहारे हर्षल अंबादास, जे. ई. एस. जालना, द्वितीय - पवार प्रतीक्षा भाऊसाहेब, आसारामजी भांडवलदार महाविद्यालय, देवगाव, तृतीय - गायके शीतल भिकण, आसारामजी भांडवलदार महाविद्यालय, देवगाव, पवार मानसी गुलाबराव, श्री संत सावता माळी ग्रामीण महाविद्यालय, फुलंब्री, उत्तेजनार्थ - हाडे संगीता दशरथ, कला महाविद्यालय, बीडकिन, ढोके स्वप्नील एकनाथ, श्री संत सावता माळी ग्रामीण महाविद्यालय, फुलंब्री आलेल्या सर्व स्पर्धकांना प्राचार्य डॉ. एस. आर. टकले यांच्या हस्ते बक्षिस वितरण करण्यात आले. यावेळी प्रा. विजय पांडे, डॉ. आर. व्ही. लोमटे, डॉ. पी. एम. कल्याणकर, डॉ. एम. एम. नळगीरकर हे उपस्थित होते.

वाङमय मंडळ

१) **वाङमय मंडळाचे उद्‌घाटन:-** शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ मध्ये महाविद्यालयातील वाङमय मंडळाचे उद्‌घाटन दि. १४ सप्टेंबर २०१८ रोजी प्रा. भारती गोरे, हिंदी विभाग, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद यांच्या हस्ते करण्यात आले. याप्रसंगी प्रा. भारती गोरे यांनी साहित्याचे मानवी जीवनातील महत्त्व या विषयांच्या अनुषंगाने विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी प्राचार्य डॉ. एस. आर. टकले हे होते. याप्रसंगी मराठी, हिंदी व इंग्रजी विषयाच्या विद्यार्थ्यांनी बनवलेल्या एका भित्तीपत्रीकेचे विमोचन ही करण्यात आले. या कार्यक्रमाला विद्यार्थी व प्राध्यापक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

२) **भित्तीपत्रीका प्रतियोगितेचे विद्यापीठस्तरीय आयोजन:-** महाविद्यालयामध्ये हिंदी विभाग व वाङ्मय मंडळ यांच्या संयुक्त विद्यमाने दि. २९ सप्टेंबर २०१८ रोजी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद स्तरीय भित्तीपत्रिका प्रतियोगितेचे आयोजन करण्यात आले. या प्रतियोगितेमध्ये एकूण १२ महाविद्यालयाच्या १२ प्राध्यापक व ५२ विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला.

या स्पर्धेत विद्यार्थ्यांनी सामाजिक आर्थिक, शैक्षणिक व हिंदी भाषा व साहित्यकार अशा विविध विषयांवर भित्तिपत्रीकांची निर्मिती केली होती. यामध्ये चेतना कला महाविद्यालय प्रथम, दगडोजीराव देशमुख महाविद्यालय, वाळूजचा द्वितीय व विनायकराव पाटील महाविद्यालय, वैजापूर आणि श्री संत सावता माळी ग्रामीण महाविद्यालय, फुलंब्री यांनी तृतीय क्रमांक मिळविला.

३) **भित्तीपत्रकाचे विमोचन:-** दि. १९ सप्टेंबर ला संपन्न झालेल्या भित्तिपत्रीका या स्पर्धेनिमित्त महाविद्यालयातील विद्यार्थीनींने भारतरत्न अटल बिहारी वाजपेयी या विषयावर बनवलेल्या भित्तिपत्रीकीचे अनावर उपस्थित मान्यवरांच्या हस्ते करण्यात आले. या भित्तिपत्रीकाची निर्मिती वाङ्मय मंडळाच्या योगिता मोरे व ऋतुजा जाधव या विद्यार्थी प्रतिनिधींनी केले.

४) **विद्यापीठ स्तरीय वाद-विवाद व काव्यवाचन स्पर्धेसाठी विद्यार्थ्यांना प्रोत्साहन:-** चेतना कला वरिष्ठ महाविद्यालयाच्या वतीने दिनांक २५ सप्टेंबर २०१८ रोजी घेण्यात आलेल्या वादविवाद व काव्यवाचन स्पर्धेमध्ये वाङ्मय मंडळाच्या वतीने दोन विद्यार्थ्यांना पाठवण्यात आले होते. या स्पर्धेमध्ये लक्ष्मण ढेपले व पूजा बारवार या विद्यार्थ्यांनी काव्यवाचनात प्रथम क्रमांक मिळवला.

महिला सबलीकरण समिती

१) **महिला आरोग्य तपासणी शिबीर:-** महाविद्यालयातील मुलींमध्ये स्वत:च्या आरोग्याविषयी जाणिव जागृती व्हावी म्हणून दि. २१ ऑगस्ट २०१८ रोजी महिला आरोग्य तपासणी शिबिराचे आयोजन करण्यात आले होते. आरोग्य तपासणीसाठी फुलंब्री येथील प्राथमिक आरोग्य केंद्रातील वैद्यकीय अधिकारी डॉ. निती म्हस्के व नेत्रतज्ज्ञ डॉ. भाले हे आले होते. शिबीर उद्घाटन कार्यक्रमास महाविद्यालयाचे उपप्राचार्य डॉ. पांडुरंग कल्याणकर व प्राध्यापक वर्ग उपस्थित होता. शिबिराच्या उद्घाटनानंतर डॉ. निती म्हस्के मॅडम यांनी मुलींची आरोग्य तपासणी केली. तपासणीनंतर मुलींना कोणता पोषक आहार घ्यावा आणि आरोग्याची काळजी कशी घ्यावी, यासंबंधी मार्गदर्शन केले. डॉ. भाले यांनी मुलींच्या डोळ्यांची तपासणी केले व तसेच मुलींना डोळ्यांची काळजी कशी घ्यावी यासंबंधी मार्गदर्शन केले. सदरील आरोग्य तपासणी शिबिरात ५० विद्यार्थीनींनी सहभाग घेतला होता.

२) **राष्ट्रमाता जिजाऊ व क्रांतीज्योती सावित्रीबाई फुले जयंती:-** राष्ट्रमाता जिजाऊ व क्रांतीज्योती सावित्रीबाई फुले या दोन्ही जयंतीचे औचित्य साधून दि. ०३ जानेवारी २०१९ रोजी "Gender

Sensatization Programme" अंतर्गत Gender Equality (लिंगभाव समानता) या विषयावर तज्ज्ञ व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले होते. व्याख्यानासाठी डॉ. महानंदा दळवी (इंग्रजी विभाग प्रमुख, डॉ. ई. भा. पाठक महिला कला महाविद्यालय, औरंगाबाद) यांना आमंत्रित करण्यात आले होते. याप्रसंगी डॉ. महानंदा दळवी यांनी असे मत व्यक्त केले की, स्त्रियांनी शिक्षणातून व आर्थिक स्वावलंबनातून पुरूषांच्या बरोबरीचा दर्जा मिळविला पाहिजे. पुरूषांनीही आपल्या कुटुंबातील स्त्रियांना समानतेचा दर्जा व विकासाची समान संधी उपलब्ध करुन दिली पाहिजे. सदरील कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस. आर. टकले होते.

३) **निबंध लेखन स्पर्धा**:- राष्ट्रमाता जिजाऊ व क्रांतीज्योती सावित्रीबाई फुले जयंती निमित्त दि. ०५ जानेवारी २०१९ रोजी निबंध लेखन स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते. "स्त्री-पुरुष समानता" या विषयावर ही निबंध लेखन स्पर्धा घेण्यात आली होती. सदरील स्पर्धेत १२ विद्यार्थीनींनी भाग घेतला होता. ज्यापैकी कु. अंकिता अशोक गायके हीने प्रथम तर कु. मीरा गाडेकर हीने द्वितीय क्रमांक मिळविला होता.

४) **जागतिक महिला दिन:-** निमित्त दिनांक १२ मार्च २०१८ रोजी व्याख्यान कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. शासकीय महाविद्यालयातील डॉ. प्रमिला भुजाडे यांनी महिला सबलीकरणात समाजाची भूमिका या विषयावर मार्गदर्शन केले.

मराठी विभाग

१) **अभ्यागत तासिका:-** दिनांक ०१/१०/२०१८ रोजी श्रीमती उषा दांडगे (सहशिक्षिका, श्री संत सावता गुरुकुल, फुलंब्री) यांनी प्रथम वर्षातील बी. ए. च्या वर्गावर काव्यात्म साहित्यातील केशवसुतांची नवा शिपाई या कवितेविषयी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. तसेच दि. ११/०२/२०१९ रोजी श्रीमती ललिता वाणी यांच्या अतिथी व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले होते. त्यांनी प्रथम वर्षातील द्वितीय भाषेतील बालकवींची निर्झरास या कवितेचे अध्यापन केले.

२) **भित्तीपत्रक:-** दिनांक ०१/१०/२०१८ रोजी श्रीमती उषा दांडगे (सहशिक्षिका, श्री संत सावता गुरुकुल, फुलंब्री) यांच्या हस्ते माध्यमातंर या भित्तीपत्रकाचे प्रकाशन करण्यात आले. तसेच दि. २७/०२/२०१९ रोजी श्रीमती प्रा. रेखा मेश्राम (राजषी शाहू महाविद्यालय, पार्थी) यांच्या हस्ते मराठीतील प्रथम या विषयावर आधारीत भित्तीपत्रकाचे प्रकाशन करण्यात आले.

३) **अभ्यास सहल:-** दिनांक २३ जानेवारी २०१९ रोजी भाषा विषयाची अभ्यास सहल चौका येथील लोकुत्तर बुद्ध विहार येथे ओयाजित करण्यात आली. या सहलीमध्ये विद्यार्थ्यांना तेथील प्रभारी भिक्खूनी बुद्धांच्या जातककथेविषयी मार्गदर्शन केले. पाली व मराठी भाषेचा अनुबंध उलगडून दाखविला. या सहलीमध्ये एकूण ४२ विद्याथ्यांनी सहभाग नोंदविला.

४) **मराठी भाषा सप्ताह:-** दिनांक २१ ते २६ फेब्रुवारी २०१८ या दरम्यान मराठी भाषा सप्ताह पाळण्यात आला. यानिमित्ताने सुंदर हस्ताक्षर स्पर्धा, काव्यवाचन, वक्तृत्व स्पर्धांचे आयोजन करण्यात आले. निकालामध्ये काव्यवाचन - प्रथम अश्विनी बारवाल व द्वितीय दिपाली बोलकर, हस्ताक्षर - दिपाली बोलकर व सीमा जाधव व वक्तृत्व - लक्ष्मीकांत ढेपले व कु. ज्योती उदे यांनी मिळविले.

५) **मराठी भाषा गौरव दिन:-** दिनांक २७ फेब्रुवारी २०१८ रोजी कुसुमाग्रजांच्या जन्मदिनी मराठी भाषा गौरव दिन मोठ्या उत्साहात साजरा करण्यात आला. याप्रसंगी प्रमुख वक्त्या म्हणून प्रा. रेखा मेश्राम (राजषी शाहू महाविद्यालय, पार्थी) ह्या होत्या. तसेच प्रमुख उपस्थिती म्हणून देसाई सर (योगशिक्षक, पतंजली योग समिती, औरंगाबाद) हे होते. अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे उपप्राचार्य प्रा. डॉ. पांडुरंग कल्याणकर होते. या दिवशी परिसरातील महिलांना महाविद्यालयास निमंत्रित करून त्यांच्या कडून उखाणे, म्हणी, गाणी म्हणवून घेण्यात आले. यामध्ये २५ महिला सहभागी झाल्या होत्या.

६) **पी.पी.टी. तासिका:-** वर्षभरात एकूण १६ पी. पी.टी तासिका घेण्यात आल्या.

हिंदी विभाग

१) **प्रेमचंद जयंती समारोह:-** तिथि ३१ जुलाई २०१८ के दिन जयंती तथा गुरुपौर्णिमा के उपलक्ष्य में संयुक्त कार्यक्रम का आयोजन किया गया। उसी समय डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर विश्वविद्यालय, औरंगाबाद के भूतपूर्व विभागाध्यक्ष डॉ. अंबादास देशमुख ने गुरुपौर्णिमा के महत्त्व संबंधी छात्रों को मार्गदर्शन किया। इसी विभाग के डॉ. गणेशराज सोनाळे सर ने प्रेमचंद के साहित्य संबंधी छात्रों को मार्गदर्शन किया।

२) **हिंदी सप्ताह:-** १४ से २० सितंबर २०१८ के दौरान हिंदी विभाग द्वारा हिंदी सप्ताह का आयोजन किया गया। इस सप्ताह के बीच हिंदी विषय की विभिन्न प्रतियोगिताओं का आयोजन किया गया। प्रतियोगिताओं में काव्यलेखन, हिंदी शेर-सुविचार, निबंध लेखन, कहानी लेखन, काव्यवाचन, काहानी कथन, भाषण प्रतियोगिता, लेखन शुद्धता और हिंदी सामान्यज्ञान प्रतियोगिता का समावेश किया था। हिंदी सप्ताह के उद्घाटन समारोह में प्रमुख अतिथि के रुप में डॉ. भारती गोरे, हिंदी विभाग, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद से उपस्थित थी। राष्ट्रभाषा हिंदी की ओर से हिंदी सप्ताह (तिथि १४ से २० सितंबर २०१८) के उपलक्ष में सभी छात्र/छात्राओं के लिए विभिन्न प्रतियोगिताओं का आयोजन किया गया था। हिंदी सप्ताह के दौरान ली गई विभिन्न प्रतियोगिताओं मे प्रथम, द्वितीय तथा तृतीय स्थान प्राप्त करनेवाले छात्रों के नाम समापन समारोह में घाषित किए गए। इन्ही छात्रों को वार्षिक स्नेहसंमेलन में प्रमाणपत्र दिए गए।

३) **विश्वविद्यालय स्तरीय भित्तीपत्रिका प्रतियोगिता:-** तिथि १९ सितंबर २०१८ को आयोजित प्रतियोगिता में राजर्षी शाहु महाविद्यालय, पार्थी, संत सावमा गुरुकुल, फुलंब्री, चेतना कला महाविद्यालय, हर्सुल-

सांवगी, विनायकराव पाटील महाविद्यालय, वैजापूर, मोरेश्वर महाविद्यालय, भोकरदन, कला महाविद्यालय, बिडकीन, लोकसेवा महाविद्यालय, औरंगाबाद, संत ज्ञानेश्वर महाविद्यालय, सोयगाव और दगडूजीराव देशमुख महाविद्यालय, वाळुज सहभागी हुए। इस प्रतियोगिता में प्रथम कु. मंगल पळसकर, चेतना महाविद्यालय, हर्सुल-सांवगी, द्वितीय कु. स्नेहा काकडे, दगडुजीराव देशमुख महाविद्यालय, वाळुज, कु. शिवानी दानवे, राजर्षी शाहु महाविद्यालय, पार्थी, तृतीय कु. राधीका कसबेकर, लोकसेवा महाविद्यालय, औरंगाबाद, कु. अमृता मोरो, विनायकराव पाटील महाविद्यालय, वैजापूर आदि छात्र-छात्राओं ने क्रमांक प्राप्त किए। इस कार्यक्रम के अध्यक्ष प्राचार्य, डॉ. एस. आर. टकले और परिक्षक के रुप में डॉ. बळीराम धापसे (विनायकराव पाटील महाविद्यालय, वैजापूर), डॉ. लियाकत शेख, डॉ. दस्तगीर देशमुख (लोकसेवा महाविद्यालय, औरंगाबाद) उपस्थित थे। प्रतियोगिता में सहभागी एवं विजेता छात्र-छात्राओं को बक्षिस राशी एवं प्रमाणपत्र प्रदान किये गये।

४) **भित्तिपत्रिका:-** तिथि १८/०९/२०१८, विषय :- भारतरत्न अटल बिहारी वाजपेयी और तिथी २२/०२/२०१९ विषय:- राष्ट्रभाषा हिंदी ।

५) **अतिथी अध्यापन वर्ग:-** प्रा. डॉ. संतोष तांदळे (हिंदी विभाग, संत ज्ञानेश्वर महाविद्यालय, सोयगाव) के अध्यापक ने तिथि १९/०९/२०१८ के दिन राष्ट्रभाषा हिंदी का परिप्रेक्ष्य इस विषय पर छात्रों को मार्गदर्शन किया। ह. भ. प. श्री. सुभाष महाराज भांडे (वडोद कान्होबा, ता. खुलताबाद, जि. औरंगाबाद) ने साहित्य में कामधेनु / गोमाता इस विषय पर तिथि २२/०१/२०१९ को छात्रों को मार्गदर्शन किया।

६) **हिंदी अध्यापन में सूचना प्रौद्योगिकी तकनीक का प्रयोग:-** तिथि २३ सितम्बर २०१८ - पारिभाषिक शबदावली, ३० नवम्बर २०१८ - हिंदी कहानी, २९ दिसम्बर २०१८ - हिंदी कविता, १५ फरवरी २०१९ हिंदी साहित्य। शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ में तासिकाएँ ली गई।

७) **हिंदी भाषा - छात्र यात्रा:-** तिथि १३ जानेवारी २०१९ को महाविद्यालय के हिंदी, मराठी एवं अंग्रेंजी विभाग द्वारा संयुक्त रुप से आयोजित शिक्षा सहल लोकोत्तर बौद्ध विहार, चौका, ता. फुलंब्री, जि. औरंगाबाद जैसे धार्मिक स्थलों पर निकाली। भारतीय संस्कृती तथा सहित्य में बौद्ध विचारों का प्रभाव छात्र-छात्रों को इनके धार्मिक, आध्यत्मिक महत्त्व को लेकर जानकारी दी गई। छात्र अध्ययन यात्रा के कारण उत्साहित हुए तथा अपनी वैभवशाली प्राचीन कला से आत्मसंतुष्ट एवं प्रभावित हुए।

८) **प्रकल्प :-** बी. ए. तृतीय वर्ष के मुख्य विषय के छात्रों के लिए विश्वविद्यालय ने दी गई सूचनाओं के अनुसार प्रकल्प कार्य १०० अंकों की परीक्षा विभाग स्तर पर ली गई।

Department of English

- **Student Profile**:

Class	Student Strength
B.A. I English Comp	142
B.A. I English Opt.	21
B.A. II English Comp	68
B.A.II Opt. English	07
B.A. III Mains	01
B.A. III Opt.	05

- **Guest Lecture**:

Parts of speech	Dr. Ravikant Jadhavar	04 Oct 2018
Business Communication	Dr. Mahananda Dalvi	03 Jan 2019

- **Wall Poster**:

English	Parts of Speech (2)	18 Sept 2019

- **Study Tour**:

Department of Marathi, Hindi and English Jointly arranged the Study Tour at Lokuttara Budhha Vihar,Chauka dated 23/01/ 2019 .60 students participated in the tour.

इतिहास विभाग

१) **अभ्यासक्रम फलकावर लावणे:-** महाविद्यालयाची सुरुवात ही १५ जून २०१८ रोजी झाली. दि. १८ जून २०१८ रोजी प्रथम, तृतीय व पाचव्या सत्राचे इतिहास विषयाचे अभ्यासक्रम सूचना फलकावर इतिहास विभागामध्ये लावण्यात आले. दि. २६ नोव्हेंबर २०१८ रोजी दुसऱ्या, चौथ्या व सहाव्या सत्राचे अभ्यासक्रम सूचना फलकावर इतिहास विभागामध्ये लावण्यात आले.

२) **वेळापत्रक:-** दि. २५ जून २०१८ रोजी प्रथम व द्वितीय सत्राचे वेळापत्रक विभागात लावण्यात आले. तसेच ८ जुलै २०१८ रोजी विभाग, विभागप्रमुख व सहाय्यक यांच्या वेळापत्रकाच्या प्रती तयार करुन त्या

विभागाच्या फाईलला लावण्यात आल्या. तसेच महाविद्यालयाच्या वेळापत्रक फाईलला लावण्यात आल्या.

३) **वार्षिक नियोजन:-** इतिहास विभागातर्फे घेण्यात येणाऱ्या कार्यक्रम उपक्रमाचे वेळापत्रक एप्रिल २०१८ मध्ये तयार करण्यात आले. तर १८ ते २२ जून २०१८ या कालावधीत प्रथम, द्वितीय व तृतीय वर्षाचे इतिहास विषयाच्या उभ्यासक्रमाचे वार्षिक नियोजन तयार करण्यात आले.

४) **तासिका तत्त्वावरील पदासाठी मुलाखती:-** महाविद्यालयातील इतिहास विभागाचे दुसरे पद पुर्णवेळ नसल्याकारणाने दि. ०७ जुलै २०१८ रोजी मुलाखत घेऊन भरण्यात आले. सदरील जागेवर प्रा. दिनेश रामनाथ कचकुरे यांची निवड करण्यात आली. यावेळी प्रा. विजय पांडे हे विषयतज्ज्ञ म्हणून, तसेच प्राचार्य डॉ. एस. आर. टकले हे उपस्थित होते.

५) **निकाल:-** २०१७-१८ मध्ये झालेल्या परीक्षांचे इतिहास विषयाचे निकाल ऑगस्ट महिन्यात काढण्यात आले.

६) **अतिथी व्याख्यान:-**

१. दि. ११ सप्टेंबर २०१८ रोजी, आशुतोष पाटील, औरंगाबाद यांचे अतिथी व्याख्यान आयोजित करण्यात आले होते. शिवकालीन नाणी या विषयाचे बी. ए. प्रथम वर्षाच्या विद्यार्थ्यांना अध्यापन करण्यात आले. यावेळी ५० विद्यार्थी हजर होते.

२. दि. ०९ जानेवारी २०१९ रोजी डॉ. कृष्णा मालकर यांचे अतिथी व्याख्यान आयोजित करण्यात आले. यावेळी त्यांनी महात्मा गांधी या विषयाचे बी. ए. प्रथम वर्षाच्या विद्यार्थ्यांना अध्यापन केले. यावेळी २० विद्यार्थी हजर होते.

७) **भित्तिपत्रक:-**

१. दि. १२ सप्टेंबर २०१८ रोजी जयश्री वाघ, पूजा प्रधान, मोनाली उबाळे, अश्विनी बनसोडे, शिवानी चंद्रे, सचिन जाधव, अजिनाथ निराशे या विद्यार्थ्यांनी तयार केलेल्या सामाजिक, आर्थिक व सांस्कृतिक स्थिती या भित्तिपत्रकांचे प्रकाशन श्री. आशुतोष पाटील, प्रा. दिनेश कचकुरे व श्री. ज्ञानेश्वर थोरे यांच्या हस्ते करण्यात आले.

२. दि. २० फेब्रुवारी २०१९ रोजी सोमिनाथ सहाने, निवृत्ती गाडेकर या विद्यार्थ्यांनी तयार केलेल्या पानिपतच्या लढाया या भित्तिपत्रकाचे प्रकाशन प्रा. डॉ. केशव लहाने, प्रा. काकासाहेब डक यांच्या हस्ते करण्यात आले.

८) **शैक्षणिक सहल:-** दि. ०६ फेब्रुवारी २०१९ रोजी श्रीमंत छत्रपती शिवाजी महाराज पुणाववस्तू संग्रहालय, औरंगाबाद येथे शैक्षणिक सहलीचे आयोजन करण्यात आले होते. यात प्रा. दिनेश कचकुरे, डॉ. रामकिशन लोमटे, प्रा. बाबासाहेब लहाने यांसह २७ विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला. यावेळी प्रा. दिनेश कचकुरे यांनी श्रीमंत छत्रपती शिवाजी महाराज पुराणवस्तू संग्रहालयात माहिती दिली.

९) **हैद्राबाद मुक्तिसंग्राम दिन:-** दि. १७ सप्टेंबर २०१८ रोजी हैद्राबाद मुक्तिसंग्राम दिनानिमित्त महाविद्यालयात सकाळी ९.०० वाजता हैद्राबाद मुक्तिसंग्राम : भारतीय स्वातंत्र्याची परिपूर्ती या विषयावर प्रा. दिनेश कचकुरे, श्री संत सावता माळी ग्रामीण महाविद्यालय, फुलंब्री यांचे व्याख्यान आयोजित करण्यात आले. त्यांनी हैद्राबाद मुक्तीलढा हा भारतीय स्वातंत्र्य संग्रामनंतर झालेला अभूतपूर्व असा लढा होता. भारताच्या सार्वभौमत्वाला आणि अखंडतेला धोका निर्माण झाला होता. निजामाच्या अन्यायी व अत्याचारी राजवटीच्या विरोधात संस्थानातील जनतेने व्यापक जनसंघर्ष केला. यामुळे भारतीय स्वातंत्र्याचे स्वप्न परिपूर्ण स्वरुपात प्रत्यक्षात उतरविण्याच्या दृष्टीने हैद्राबाद मुक्तीलढ्याचे ऐतिहासिक महत्त्व आहे. सातवा निजाम मीर उस्मान आलीखान आणि त्याची रझाकारी फौज यांच्या विरोधात हा लढा लढला गेला. अवघ्या तीनच दिवसात १७ सप्टेंबर १९४८ रोजी निजाम भारतीय सैन्याला शरण आला. यामुळे भारतीय स्वातंत्र्याच्या भौगोलिक सलगतेला परिपूर्णता प्राप्त झाली. राजकीय स्वातंत्र्याबरोबर संस्थानातील जनतेच्या संस्कृतिक, धार्मिक, भाषिक, स्वातंत्र्याची परिपूर्ती झाली. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी प्राचार्य डॉ. एस. आर. टकले हे होते. प्रास्ताविक प्रा. विजय पांडे यांनी तर कार्यक्रमाचे सुत्रसंचालन प्रा. बाबासाहेब लहाने यांनी केले.

१०) **विद्यापीठस्तरीय वत्कृत्व स्पर्धा:-** दि. २० फेब्रुवारी २०१८ रोजी छत्रपती शिवाजी महाराज जयंती निमित्ताने विद्यापीठस्तरीय वत्कृत्व स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते. या स्पर्धेत जे. इ. एस. महाविद्यालय, जालना, राजषी शाहू महाविद्यालय, पार्थी, उषाताई फार्मसी कॉलेज, पार्थी, श्री संत सावता माळी ग्रामीण महाविद्यालय, फुलंब्री, विवेकानंद महाविद्यालय, औरंगाबाद, राजीव गांधी महाविद्यालय, करमाड अशा विविध महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला. या स्पर्धेत प्रथम हर्षल अंबादास व्यवहारे, जे. इ. एस. महाविद्यालय, जालना, द्वितीय लहाने कोमल रोहिदास, राजषी शाहू महाविद्यालय, पार्थी, तृतीय स्वप्निल दामोदर बोडले, राजषी शाहू महाविद्यालय, पार्थी, उत्तेजनार्थ लक्ष्मीकांत ढेपले, श्री संत सावता माळी ग्रामीण महाविद्यालय, फुलंब्री, गायके सुनील, विवेकानंद महाविद्यालय, औरंगाबाद यांनी बक्षिसे मिळवली. परीक्षक म्हणून डॉ. एम. एम. नळगीरकर, डॉ. महेश थोरात यांनी काम पाहिले.

११) **नाणी संग्रह:-** महाविद्यालयातील नाणी ही विद्यार्थ्यांनी जमा केलेली आहेत. ही नाणी अध्यापनासाठी वापरली जातात. तसेच विद्यार्थीही त्यांचे अवलोकन करतात. श्री संत सावता गुरुकुलातील शिक्षकही ती अध्यापनासाठी वापरतात.

१२) **सामंजस्य करार:-** महाविद्यालयाचा इतिहास विभाग व राजर्षी शाहू महाविद्यालय, पार्थी यांच्या झालेल्या सामंजस्य करारानूसार दि. २० फेब्रुवारी २०१९ रोजी विद्यापीठस्तरीय वत्कृत्व स्पर्धा संपन्न झाली.

राज्यशास्त्र विभाग

१) **भित्तीपत्रकाचे प्रकाशन:-** राज्यशास्त्र विभागाच्या वतीने महाराष्ट्र राज्याचे विधीमंडळ या विषयावर दि. १५ ऑगस्ट २०१८ रोजी सकाळी ०८.०० वा. ध्वजारोहन समारंभानंतर भित्तीपत्रकाचे प्रकाशन करण्यात आले. भित्तीपत्रकाचे प्रकाशन करण्यासाठी प्रमुख अतिथी प्राचार्य डॉ. सुभाष टकले, फुलंब्री नगरपंचायतच्या नगरसेविका सौ. जाधव, प्रधानाचार्य श्री. ज्ञानेश्वर थोरे, प्रधानाचार्य श्री. अप्पासाहेब चव्हाण, राज्यशास्त्र विभागाचे विभागप्रमुख प्रा. रामकिशन लोमटे, प्रा. बाबासाहेब लहाने उपस्थित होते. भित्तीपत्रक तयार करण्यासाठी कु. पुजा प्रधान, कु. माधुरी महाळे, कु. जयश्री वाघ, सचिन जाधव या बी. ए. प्रथम वर्षाच्या विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला. या भित्तीपत्रकाच्या निर्मितीसाठी राज्यशास्त्र विभागाचे विभागप्रमुख प्रा. डॉ. रामकिशन लोमटे, प्रा. बाबासाहेब लहाने यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले.

२) **विद्यार्थी चर्चासत्र:-** दि. २९ ऑगस्ट २०१८ रोजी राज्यशास्त्र विभागाच्या वतीने पंचायतराज या विषयावर चर्चासत्र आयोजित करण्यात आले. या चर्चासत्रात १२ विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला. पंचायतराज या विषयावर विद्यार्थ्यांमध्ये सविस्तर चर्चा घडून आली. यावेळी चर्चासत्राला राज्यशास्त्र विभागाचे विभागप्रमुख प्रा. रामकिशन लोमटे, प्रा. बाबासाहेब लहाने यांनी मार्गदर्शन केले.

३) **अतिथी व्याख्यान - प्रथम सत्र:-** दि. २५/०९/२०१८ रोजी दुपारी १.४० ते २.३० या वेळेत राज्यशास्त्र विभागाच्या वतीने अतिथी व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले होते. संयुक्त महाराष्ट्र चळवळ या विषयावर वक्ते प्रा. सुनिल जाधव यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. तत्पुर्वी राज्यशास्त्र विभागाच्या वतीने बी. ए. द्वितीय वर्गाचा विद्यार्थी निवृत्ती गाडेकर यांनी वक्त्याचे स्वागत केले. व्याख्यानानंतर राज्यशास्त्र विभागातील प्रा. बाबासाहेब लहाने यांनी आभार मानले.

४) **महात्मा गांधी व लालबहादुर शास्त्री जयंती:-** दि. २ ऑक्टोबर २०१८ रोजी महात्मा गांधी जयंती निमित्त राज्यशास्त्र विभागाच्या वतीने व्याख्यान आयोजन करण्यात आले. महात्मा गांधी आणि लालबहादुर शास्त्री यांचे जीवन आणि कार्य या विषयावर प्रा. बाबासाहेब लहाने यांनी मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक राज्यशास्त्र विभागाचे विभाग प्रमुख प्रा. डॉ. रामकिशन लोमटे यांनी केले. कार्यक्रमाचा अध्यक्षीय समारोप श्री संत सावता माळी ग्रामीण महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. सुभाष टकले यांनी केला.

५) **अभ्यास सहल:-** दि. ०६/०२/२०१९ रोजी राज्यशास्त्र विभागच्या वतीने विद्यार्थ्यांसाठी अभ्यास सहलीचे आयोजन करण्यात आले. मराठवाड्यातील मुख्यालय औरंगाबाद येथे आहे. महाराष्ट्रातील सहा प्रशासकीय विभागापैकी औरंगाबाद एक प्रशासकीय विभाग आहे. मराठवाड्यातील आठ जिल्ह्यांचा यात समावेश होतो. विभागीय कार्यालयाचे कामकाज कसे चालते? याचा अभ्यास या सहलीत विद्यार्थ्यांनी केला. सहलीत एकूण ३० विद्यार्थी सहभागी झाले. तसेच राज्यशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. रामकिशन लोमटे, प्रा. बाबासाहेब लहाने, प्रा. विजय पांडे, डॉ. मंजुषा नळगीरकर, डॉ. पांडुरंग कल्याणकर, प्रा. दिनेश कचकुरे, प्रा. अनिल जाधव उपस्थित होते.

६) अतिथी व्याख्यान - द्वितीय सत्र:- दि. २८/०२/२०१९ रोजी राज्यशास्त्र विभागाच्या वतीने अतिथी व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले होते. लोकशाही समोरील आव्हाने या विषयावर प्रा. डॉ. अर्जुन उबाळे यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. तत्पुर्वी राज्यशास्त्र विभागाच्या वतीने बी. ए. द्वितीय वर्षाच्या विद्यार्थी निवृत्ती गाडेकर यांनी वक्त्याचे स्वागत केले. व्याख्यानानंतर राज्यशास्त्र विभागातील प्रा. बाबासाहेब लहाने यांनी आभार मानले.

७) भित्तीपत्रक प्रकाशन:- दि. २८/०२/२०१९ रोजी अतिथी व्याख्यानामध्ये राज्यशास्त्र विभागाच्या विद्यार्थीनीनी ग्रामपंचायत या विषयावर तयार करण्यात आलेल्या भित्तीपत्रकाचे प्रमुख व्यक्ते प्रा. अर्जुन उबाळे यांच्या हस्ते प्रकाशन करण्यात आले. कु. वर्षा काळे, कु. पुजा प्रधान, कु. माधुरी महाळे यांनी भित्तीपत्रक संपादीत केले. तर भित्तीपत्रक तयार करण्यासाठी राज्यशास्त्र विभागाचे प्रमुख डॉ. रामकिशन लोमटे, प्रा. बाबासाहेब लहाने यांनी मार्गदर्शन केले. प्रकाशनाच्या वेळी विभागातील विद्यार्थी व प्राध्यापक उपस्थित होते.

समाजशास्त्र विभाग

१) कै. धुपाजी खोतकर पुरस्कार:- महाविद्यालयात दि. ०४ ऑगस्ट २०१८ रोजी आयोजित करण्यात आलेल्या गुणवंत सत्कार कार्यक्रमात समाजशास्त्र बी. ए. तृतीय वर्षातील मुख्य विषय घेतलेल्या विद्यार्थ्यांकडून (शैक्षणिक वर्ष २०१७-१८ साठी) प्रथम आलेल्या कु. प्रियंका शेषराव गायकवाड या विद्यार्थीनीस कै. धुपाजी खोतकर पुरस्कार मा. अन्यास शेख (आय.ए.एस.) आणि मा. श्री. ना. हरिभाऊ बागडे (नाना) यांच्या हस्ते प्रदान करण्यात आला.

२) अतिथी व्याख्यान:-

१. दि. १३ ऑगस्ट २०१८ रोजी श्री. मनोज अंबादास गाडेकर (विभागीय अवयव प्रत्योरोपण समन्वयक, एम.जी.एम., हॉस्पिटल, औरंगाबाद) यांनी "समाजशास्त्र आणि समाजकार्य यातील सहसंबंध" या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले.

२. दि. १० जानेवारी २०१९ रोजी डॉ. अफरोज बेगम (समाजशास्त्र विभाग, मौलाना आझाद कॉलेज, औरंगाबाद) यांनी "संशोधनातील एस.पी.एस.चा उपयोग" या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले.

३) भित्तीपत्रक प्रकाशन:-

१. दि. १७ सप्टेंबर २०१८ रोजी "बालगुन्हेगारी" या विषयातील भित्तीपत्रकाचे प्रकाशन प्रा. दिनेश कचकुरे व महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस. आर. टकले यांच्या हस्ते करण्यात आले.

२. दि. २६ जानेवारी २०१९ रोजी "शाश्वतविकास" या विषयावरील भित्तीपत्रकाचे प्रकाशन मा. श्री. प्रविणदादा घुगे (अध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्य बालहक्क आयोग) व महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस. आर. टकले यांच्या हस्ते करण्यात आले.

४) सेमिनार:-

१. दि. ११ सप्टेंबर २०१८ रोजी बी. ए. प्रथम वर्षाच्या विद्यार्थ्यांचे "सामाजिक समस्या" या विषयावर सेमिनार घेण्यात आले. यामध्ये १० विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला.

२. दि. ०४ फेब्रुवारी २०१९ रोजी बी. ए. द्वितीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांचे "भारतीय लोकसंख्या वाढ" या विषयावर सेमिनार घेण्यात आले. यामध्ये १२ विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला.

५) गटचर्चा:-

१. दि. १० सप्टेंबर २०१८ रोजी बी. ए. प्रथम, द्वितीय आणि तृतीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांची "महिला विरोधी हिंसा" या विषयावर गटचर्चा घेण्यात आली. यामध्ये १२ विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला.

२. दि. १६ फेब्रुवारी २०१९ रोजी बी. ए. प्रथम, द्वितीय आणि तृतीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांची "पुलवामा येथील दहशतवादी हल्ला" या विषयावर गटचर्चा घेण्यात आली. यामध्ये १५ विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला.

६) महापरिनिर्वाण दिन व्याख्यान:- डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या महापरिनिर्वाण दिनानिमित्त दि. ०६ डिसेंबर २०१८ रोजी डॉ. व्यंकटेश लांब (इतिहास विभाग प्रमुख, इंद्रराज कला महाविद्यालय, सिल्लोड) यांचे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांची पत्रकारिता या विषयावर व्याख्यान आयोजन करण्यात आले होते. डॉ. व्यंकटेश लांब यांनी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या पत्रकारितेवर सखोल मार्गदर्शन केले. ते म्हणाले, बाबासाहेबांनी वर्तमान पत्रांच्या माध्यमातून लोकांना जाती प्रथा, रुढी परंपरा, अंधश्रद्धा व राजकारण या विषयी जागृत केले. त्यांनी बाबासाहेबांच्या मुकनायक, बहिष्कृत भारत ते प्रबुद्धभारत असा पत्रकारितेचा प्रवास उलगडला. सदील व्याख्यान कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान प्रा. विजय पांडे यांनी भुषविले होते.

७) अभ्यास सहल:- समाजशास्त्र विभागाची शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ ची अभ्यास सहल दिनांक ०६ फेब्रुवारी २०१९ रोजी "बाबासाई एड्सग्रस्त मुला-मुलींचे बालकाश्रम" औरंगाबाद येथे नेण्यात आली होती. सदरील सहलीत ४० विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला होता.

८) सामाजिक सर्वेक्षण:- शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ मध्ये विभागाच्या व संशोधन समितीच्या संयुक्त विद्यमाने "फुलंब्री तालुक्यातील विहीर अनुदान योजना लाभार्थी सर्वेक्षण" करण्यात आले. तालुक्यातील २५ गावांमधून ६४ लाभार्थ्यांचे सर्वेक्षण करण्यात आले. सदरील सर्वेक्षणातील तथ्य संकलन प्रा. अनिल जाधव व प्रा. बाबासाहेब लहाने यांनी केले.

९) पी.पी.टी. तासिका:- समाजशास्त्र विभागाने शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ मध्ये ०८ पी.पी.टी. तासिका घेतल्या आहेत.

दिनांक	विषय	विद्यार्थी संख्या	वर्ग
१६/०७/२०१८	स्थलांतराचे प्रकार	१०	बी.ए. द्वितीय वर्ष
०७/०८/२०१८	संस्कृतीचे वैशिष्ट्ये	१८	बी. ए. प्रथम वर्ष
१३/०९/२०१८	संशोधनाच्या पायऱ्या	०८	बी. ए. तृतीय वर्ष
१५/०९/२०१८	कौटुंबिक हिंसाचार	०९	बी. ए. द्वितीय वर्ष
२१/११/२०१८	वृद्धांच्या समस्या	१३	बी. ए. द्वितीय वर्ष
१०/०१/२०१९	ग्रामीण समाजशास्त्र ओळख	२२	बी. ए. प्रथम वर्ष
१५/०२/२०१९	शासकीय योजनेतील भ्रष्टाचार	१०	बी. ए. द्वितीय वर्ष
१५/०२/२०१९	टॉलकॉट पारसन्स सिद्धांत	०८	बी. ए. प्रथम वर्ष

अर्थशास्त्र विभाग

१) **अतिथी व्याख्यान:-** दिनांक १० ऑगस्ट २०१८ रोजी विभागाच्या वतीने कृषी उद्योग व सेवाक्षेत्राची आर्थिक विकासातील भूमिका या विषयावर प्रा. नारायण गेडाम (विभागप्रमुख, अर्थशास्त्र विभाग, यशवंतराव चव्हाण महाविद्यालय, सिल्लोड) यांच्या अतिथी व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले.

२) **अर्थशास्त्र विषयात विदेशी शिक्षणाच्या संधी:-** द्वितीय सत्रात दिनांक ७ जानेवारी २०१९ रोजी विभागाच्या वतीने Anglia Ruskin University, Cambridge, London या विद्यापीठातील Business Economics या विषयाचा बी. एस्सी. द्वितीय वर्षाचा विद्यार्थी श्री. समर्थ संजय पाटील यांचे अर्थशास्त्र विषयातील विदेशी शिक्षणाच्या संधी या विषयावर विद्यार्थ्यांशी संवाद साधला. यावेळी त्यांनी स्वत: विदेशात शिक्षण घेण्यासाठी दिलेल्या स्पर्धा परीक्षांची माहिती दिली. विदेशात गेल्यानंतर तेथील शिक्षण पद्धती विषयी बोलतांना विविध देशातून आलेल्या विद्यार्थ्यांचे एकत्रीकरण करण्यासाठी त्या विद्यापीठात गेम्स घेतले. त्या देशाविषयी माहिती व्हावी म्हणून देशाविषयी प्रोजेक्ट घेतले जातात. जसे सध्याचा ब्रेक्झ ीटचा प्रश्न. त्यांना त्या विषयाची पार्श्वभूमी सांगण्यात आली. विद्यार्थ्यांना शिकविलेल्या बाबी संदर्भात वारंवार पुढे जाऊन सादरीकरण करावे लागते. आठवड्यातून तीन दिवस तास असतात. वर्षातून ९०% उपस्थिती अपरिहार्य आहे. शिक्षक शिकवत असतांना सादरीकरणावर भर देतात. त्यामध्ये विषयाला अनुसरुन अलीकडील काळातील उदाहरणे दिली / दाखविले जातात. जेणेकरुन विद्यार्थ्यांची रुची जागृत होईल. विद्यार्थी शिक्षकाला रात्रीही ईमेल करु शकतो. आदल्या दिवशी तासाला काय झाले? याचा वृत्तांत ऐकून त्यादिवशी न आलेल्या विद्यार्थी दुसऱ्या दिवशी तासाला बसतात. विद्यार्थ्यांना प्रत्यक्ष व्यवहारात जाऊन आकडेवारी, प्रक्रिया, विश्लेषण, बँकींगमध्ये जाऊन काम करावे लागते.

विदेशात शिक्षण घेत असतांना शिक्षण घेता घेता काम करुन कमविता येते. मी स्वत: चहा किंवा कॉफीच्या दुकानात काम करतो असे त्यांनी सांगितले. विदेशी शिक्षण पद्धती प्रॅक्टिकलवर भर देतात. भारतात सिद्धांतावर भर देतात. विदेशी शिक्षण घेतांना विद्यार्थ्यांनी स्वत:वर नियंतत्रण ठेवणे गरजेचे आहे. वाईट मार्गांना जाण्याचे प्रमाण अधिक असू शकते. तेथील संस्कृती आपणास वाईट मार्गाला लावू शकते. कार्यक्रमाचा अध्यक्षीय समारोप प्राचार्य, डॉ. एस. आर. टकले यांनी केला. या भाषणातून महाविद्यालयातील एकदा विद्यार्थी विदेशात शिक्षण घेण्यासाठी जावा. महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांनाया भाषणातून नियमित तासिकांचे महत्त्वही कळाले असेलच. विदेशातील परीक्षा पद्धत अधिक कडक आहे, त्यामुळेच गुणवंत विद्यार्थी बाहेर पडतात. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन कु. अश्विनी बारवाल हिने तर आभार प्रदर्शन कु. ज्योती उदये हिने केले. कार्यक्रमाच्या प्रास्ताविकातून डॉ. कल्याणकर पी. एम. यांनी कार्यक्रमाचा उद्देश स्पष्ट केला. भाषणानंतर विद्यार्थ्यांनी प्रश्नोत्तराच्या माध्यमातून विदेशातील शैक्षणिक संधी व त्यासाठी द्याव्या लागणाऱ्या परीक्षा यासंदर्भात माहिती जाणून घेतली.

३) **पंडित दीनदयाळ जयंती:-** दिनांक २५ सप्टेंबर २०१८ रोजी पंडित दीनदयाळ उपाध्याय यांच्या जयंतीनिमित्त अर्थशास्त्र विभागाच्या वतीने कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. या कार्यक्रमाचे वेळी प्रमुख वक्ते म्हणून डॉ. सतीष कराड (राज्यशास्त्र विभाग, इंद्रराज महाविद्यालय, सिल्लोड) तर कार्यक्रमाचे अध्यक्ष म्हणून श्री. ज्ञानेश्वर थोरे (मुख्याध्यापक, श्री संत सावता गुरुकुल, फुलंब्री) व प्रमुख उपस्थितीत डॉ. कल्याणकर पी. एम. हे होते. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक करतांना डॉ. पांडुरंग कल्याणकर यांनी पंडित दीनदयाळ यांचे विचार भारतीय संस्कृतीला अनुसरुन असल्याचे मत व्यक्त केले. तसेच कार्यक्रम आयोजनाचा उद्देश सांगतांना पंडित दीनदयाळ यांचे विचार विद्यार्थ्यांपर्यंत पोहचविणे हा असल्याचे स्पष्ट केले. यावेळी श्री संत सावता संकुलातील कु. पायल सोनवणे, कु. प्रिती कोलते या दोन विद्यार्थीनींनी पंडित दीनदयाळ यांच्या जीवनासंदर्भात आपली मनोगते व्यक्त केली.

पंडित दीनदयाळ यांचे जीवन व विचार या संदर्भात बोलतांना डॉ. सतीष कराड म्हणाले की, पंडितजींचा एकात्म मानवतावाद पाश्चिमात्य विचारावर आधारीत नसून भारतीय विचार पंरपरेवर आधारित आहे. भारतीय विचार संपूर्ण मानवजातीच्या सर्वांगिण हिताचा विचार करणारे असल्याचे मत त्यांनी मांडले. प्रस्थापित राजकीय व्यवस्थेला पर्यायी व्यवस्था विकसित करण्यासाठी भारतीय जनसंघाच्या पायाभरणीत पंडित दीनदयाळ यांची भूमिका महत्त्वाची राहिली आहे. त्यांना पक्षाच्या अध्यक्ष पदापेक्षा पक्ष विकासासाठी कार्यकर्ता म्हणून काम करण्यात अधिक रस असल्याचे मत डॉ. सतीष कराड यांनी मांडले. कार्यक्रमाचा अध्यक्षीय समारोप करतांना श्री. ज्ञानेश्वर थोरे यांनी असे मत व्यक्त केले पंडित दीनदयाळ यांचे विचार शाश्वत विकासावर भर देणारे आहेत. त्यांच्यामते सृष्टीचे शोषण नाही तर दोहण झाले पाहिजे. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन कु. ज्योती उदये, पाहुण्यांचा परिचय, कु. सीमा जाधव, सुविचार कु. दिपाली बोलकर हिने तर आभार प्रा. बाबासाहेब लहाने यांनी मानले. कार्यक्रमाच्या यशस्वितेतेसाठी डॉ.

संजीवकुमार पांचाळ, डॉ. गणेश कुलकर्णी, सौ. दांडगे मॅडम, श्री. गजानन हरकळ, श्री राजु खरात यांनी सहकार्य केले.

४) **प्रकल्प भेट - नुजिविडू सिडस् लिमीटेड:-** महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांना आपल्या परिसरातील विविध उद्योगांची ओळख व्हावी या अनुषंगाने दि. २३ जानेवारी २०१९ रोजी औरंगाबाद - फुलंब्री रोड वरील नायगांव या गावाच्या हद्दीत असलेल्या नुजिविडू सिड्स लिमीटेड या कापूस बीज उत्पादक कंपनीस भेट देण्यात आली. या कंपनीतील विविध विभागाची माहिती कंपनीचे विभागीय उपव्यवस्थापक श्री. के. व्ही. नागराज यांनी करुन दिली. तसेच संगणकाद्वारे मशिन ऑपरेटींग या विभागाची ओळख ए. व्ही. नारायण यांनी करुन दिली. त्यात कापसाच्या बीचे लिटींग कसे होते हे विद्यार्थ्यांना समजले. त्यानंतर बीजाचे पॅकिंग कसे होते हे दाखविण्यात आले. बियांची उगवण क्षमता तपासण्यासाठी पेपर तंत्रज्ञानाचा वापर करुन लॅबमध्ये होत असलेली तपासणी सौ. संगीता रघू यांनी करुन दिली. उत्पादनाचे पॅकिंगनंतर शितगृहात कशी साठवण केली जाते याची माहिती श्री. दिनेश पोलारे यांनी करुन दिली. त्यानंतर कंपनीतर्फे विद्यार्थ्यांना अल्पोपहार देण्यात आला व बॅग भेट देण्यात आली.

५) **भित्तीपत्रके :-** विभागाच्या वतीने शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ मध्ये दोन भित्तीपत्रकांचे विमोचन करण्यात आले. त्यात दिनांक १०/१०/२०१८ रोजी किमान आधारभूत किंमत भित्तीपत्रक प्रकाशित करण्यात आले. तर दिनांक १२/०२/२०१९ रोजी केंद्रीय अंतरिम अर्थसंकल्प २०१९-२० या विषयावर भित्तीपत्रक प्रकाशित करण्यात आले.

६) **गटचर्चा:-** विभागाच्या वतीने या शैक्षणिक वर्षात चालू आर्थिक विषयावर गटचर्चांचे आयोजन करण्यात आले. त्यात शेतमालाला हमीभावाची गरज आहे काय? अंतरिम केंद्रीय अर्थसंकल्प २०१९-२० व महाराष्ट्राचा अर्थसंकल्प २०१९-२० या विषयांचा समावेश आहे.

७) **सामंजस्य करारांतर्गत सर्व्हेक्षण:-** विभागाच्या वतीने सामंजस्य करारांतर्गत काही उपक्रम राबविण्यात आले. स्वामी रामानंद तीर्थ संशोधन केंद्र, औरंगाबाद यांच्याशी झालेल्या सामंजस्य करारांतर्गत फुलंब्री तालुक्यातील पाझर तलावांच्या स्थिती संदर्भात सर्वेक्षण करण्यात आले. या सर्वेक्षणात २५ गावातील पाझर तलावांच्या स्थिती संदर्भात प्रत्यक्ष पाझर तलावास भेट देऊन व त्या पाझर तलावांच्या शेजारी असलेल्या शेतकऱ्यांशी चर्चा करुन अनूसुची भरण्यात आल्या. या सर्वेक्षणात श्री. योगेश लक्ष्मण नरवडे, श्री. अशोक अर्जुनराव चव्हाण, श्री. संघरत्न शिवाजी गवई या पीएच.डी. संशोधक विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला. या सर्वेक्षणाचे समन्वय डॉ. पांडुरंग कल्याणकर यांनी केले. तर यासाठी निधी उपलब्ध करुन देण्याचे काम डॉ. पी. एस. कुलकर्णी यांनी करुन दिले. तसेच दिनांक २०-२१ डिसेंबर २०१८ या कालावधीत जळगांव येथे झालेल्या भूगर्भातील पाणी साळवण व चिरस्थायी विकास या विषयावर झालेल्या राष्ट्रीय चर्चासत्रात डॉ. पी. एम. कल्याणकर यांनी सहभाग घेतला.

८) **शेतमाल हमीभाव जागरुकतेसंदर्भात सर्वेक्षण / पाहणी:-** सन २०१८ या वर्षात शेतमाल हमीभाव संदर्भात अधिक चर्चा होत असल्याने अर्थशास्त्र विभागाच्या वतीने शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ मध्ये शेतमाल किमान आधारभूत किंमतीबाबत शेतकऱ्यांची जागरुकता व वस्तूस्थिती या विषयावर सर्वेक्षण करण्याचा निर्णय घेतला. यामध्ये अनूसुचीच्या माध्यमातून शेतकऱ्यांचे मत जाणून घेण्यात आले.

९) **महाराष्ट्र राज्य अर्थसंकल्पाचे प्रक्षेपण:-** दि. २७ फेब्रुवारी २०१९ रोजी महाराष्ट्र राज्याचा २०१९-२० साठीचा अंतरिम अर्थसंकल्प सादर करण्यात आला. या अर्थसंकल्पाचे अर्थशास्त्र विभागात प्रोजेक्टर प्रक्षेपण करण्यात आले. तसेच डॉ. कल्याणकर पी. एम. यांनी अर्थसंकल्पातील विविध घटकांचे विद्यार्थ्यांना स्पष्टीकरण दिले.

Commerce Department

1) **Wel Come Function and Orientation Programme** :-On 14th August 2018 Students of IInd & IIIrd year of B Com organized WEL COME FUNCTION in Commerce Dept. for the new comer Students of I^{ts} year of B Com. In this WEL COME FUNCTION new comer and senior all the students introduced their selves on stage and through this they all get known to all. Senior Students welcomed the juniors by offering rose flower to everyone. Some of students also presented their opinion about the college life and education. Members of Commerce Club are also selected and Commerce Club is established in this function.

2) **Commerce Club Inauguration**:- On 11th september 2018 Commerce Club was inaugurated by **Dr. Satyaprem Ghumare, Chairman of BOS ▼ Dr. BAMU Aurangabad** and Associate Professor, Department of Commerce, Vivekanand College Auranngabad. He guided the students about **DMIC: Opportunities and Scope**. Dr. Vikas Chaudhari, Assistant Professor, Department of Commerce, Vasantrao Naik College, Aurangabad was the Chief Guest and Principal of our college Dr. Subhash Takle was the Chairperson of Commerce Club inauguration programme, Inaugurator **Dr. Satyaprem Ghumare** said that DMIC at such a short distance is a golden opportunity for the youth of Phulambri, he suggested the student to take extra technical education to get hired by MNCs

3) **Guest Lecture** :-

1. A guest lecture on the subject of **Recent Trends in Auditing** was conducted on 11th september 2018 by the Department of Commerce. The lecture was delivered by **Dr. Vikas Chaudhari** Assistant Professor, department of commerce, Vasantrao Naik College, Aurangabad. In his lecture he communicates with students and he satisfied the queries of students about the concerned topic.
2. On 28th December 2018, Commerce Department conducted a guest lecture on the subject of **Accounting Standard**. The lecture was delivered by **Prof M. M. More**. In his lecture he communicates with Students and he satisfied the queries of students about the concerned topic

4) **Wallposter** :-

1. On 11th September 2018 a Wall poster on the subject of **Historical Indian Rupees Rate (IND/USD)** was releaszed in the inauguration program of commerce club by **Dr. Satyaprem Ghumare**, Associate Professor, Department of Commerce, Vivekanand College Auranngabad, Dr. Vikas Chaudhari, Principal Dr. Subhash Takle, Dr. Mahesh Thorat, Prof. Nitin Malegaonkar.
2. On 09th January 2019, a Wall-poster on the subject of **GRAHAK SANRAKSHANASATHI KAYADE** was released by **Mr. Arjun B. Gaikwad,** Proprietor, Jijai Industries & Poonam Enterprises, Waluj MIDC, Aurangabad. Principal Dr. S R Takle, Dr. Mahesh Thorat & Prof. Nitin Malegaonkar.

5) **Industrial Visit** :-On 6th Feb, 2019 Commerce Dept. & Economics Dept. Visited **Nuziveedu Seeds Ltd** Sawangi Aurangabad as an Educational Excursion. **29** students were present for this Industrial Excursion. In this visit Mr. Nagrjun Sir (Manager) welcomed us at Nuziveedu Seeds Ltd and showed each Department.

6) **Entrepreneurship Development Programme** ;- Entrepreneurship Development Programme has been held in Commerce Department On 09th January 2019, the programme was inaugurated by **Mr. Arjun B. Gaikwad,** Proprietor, Jijai Industries & Poonam Enterprises, Waluj MIDC, Aurangabad, **he shared his own experiences and motivated the students to be an Entrepreneur**. Inaugurator Mr. Arjun Gaikwad said in his speech,

that poverty can never be the reason to failure, we should create and development an inner urge to be successful, in short where there is will there is a way. **Mr. K. B. Khandagale was the key note speaker of programme he said that we should find a production base business, which will depends upon the local resources like agro base product. And** suggest them to never shy to work, every work has its own status and importance. **Mr. P. K. Deokar,** Proprietor, Pranav Enterprises, MIDC Waluj, Aurangabad. **An entrepreneur of Aurangabad from Phulambri as an personality of local origin. He also shared his views in his speech, he said** that, he had lots of problem in his struggle period but he overcome them, He narrate his success story, and motivated the students. for doing hard work and suggest them to never shy to work, every work has its own status and importance. Principal **Dr. Subhash Takle** was the chairperson of this program, he also guide to students.

7) **Group Discussion** :- On 14th February 2019 Department of Commerce organized a Group Discussion for the students of commerce faculty- subject for the discussion was: **Reforms in GST in FY 2018-19**, Dr. Mahesh Thorat, Mr. N P Malegaonkar and students of college also present and actively participated in discussion .
8) **Seminar** :- 25th Feb, 2019 Department Commerce Organized Seminar presentation on various topics for the Students of Commerce Faculty. Students participated and presented their seminar. The confidence and preparation about the subject was distinctly seen in their presentation.
9) **Prizes and Achievements :-State level Research Paper Presentation Competition** Laxmikant Dheple a Student of B. Com. III year Achieved Consolidation Prize in State Level Research Paper Presentation Competition at S.B. College Aurangabad on 26th February, 2019
10) **Sales Representative Course** :-

Department of Commerce run a Sale Representative Couse affiliated to Life Long Education and Extension Department Dr, BAMU ABad. The duration of course is two months. In academic year 2018-19 total **29** students were admitted.

मानसशास्त्र विभाग

१) **अतिथी व्याख्यान प्रथम सत्र:-** दि. २७/०९/२०१८ रोजी दु. १२.३० ते १.३० या वेळेत मानसशास्त्र विभागाच्या वतीने अतिथी व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले होते. बुद्धीमत्ता व चाचण्या या विषयावर प्रा. शेख मुक्तार यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. प्रमुख अतिथीचे तृतीय वर्षाचा विद्यार्थी आजीनाथ पेरकर याने स्वागत केले. व्याख्यानानंतर विभागाच्या वतीने सर्वांचे आभार प्रा. विजय गाडेकर यांनी मानले.

२) **भित्तीपत्रक विमोचन:-** मानसशास्त्र विभागाच्या वतीने मानसशास्त्रातील घातक घटक व सुरक्षित घटक या विषयावर दि. २७/०९/२०१८ रोजी २.०० वा अतिथी व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले होते. यावेळी पाहुण्याच्या हस्ते भित्तीपत्रकाचे अनावरण करण्यात आले. यावेळी मानसशास्त्र विभाग प्रमुख प्रा. विजय गाडेकर तसेच बी.ए. प्रथम, द्वितीय व तृतीय वर्षाचे विद्यार्थी उपस्थित होते.

३) **विद्यार्थी चर्चासत्र:**- दि. १४ ऑगस्ट २०१८ रोजी मानसशास्त्र विभागाच्या वतीने समुपदेशन क्षेत्रातील विविध संधी या विषयावर चर्चासत्र आयोजित करण्यात आले. या चर्चासत्राला ०८ विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला. समुपदेशन क्षेत्रातील विविध संधी या विषयावर विद्यार्थ्यांना सविस्तर चर्चा केली.

४) **अतिथी व्याख्यान द्वितीय सत्र:-** दि. ०८/०२/२०१९ रोजी मानसशास्त्र विभागाच्या वतीने अतिथी व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले होते. स्मृती आणि स्मृतीचे प्रकार या विषशवर प्रा. शेख मुक्तार यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. प्रमुख अतिथींचे बी. ए. प्रथम वर्षाची विद्यार्थीनी जाधव वैशाली कैलास हिने स्वागत केले. आभार प्रा. विजय गाडेकर यांनी मानले.

५) **भित्तीपत्रक विमोचन:**- मानसशास्त्र विभागाच्या वतीने मानसज्ज्ञ कसे होता येईत, त्यातील विविध टप्पे या विषयाच्या भित्तीपत्रकाचे प्रकाशन करण्यात आले. यावेळा विभाग प्रमुख प्रा. विजय गाडेकर व मानसशास्त्र विभागतील विद्यार्थी उपस्थित होते.

Department of Physics

1) **Guest Lecture**:- For the development of student we were arragnged the Guest lecture. To deliver the lecture in subject physics we invite Asst. Prof. R. K. Kakde as Guest lecturer. He delivered their valuable lecture on the topic basic concept of physic. Students are really inspired by the lecture.

2) **EDUCATIONAL TOUR**:-Educational Tour play important role in development of student interest towards environment. We arrange educational tour for B.Sc.Ist & B.Sc.II year students on date 10/09/2018 at department of Botany and Zoology,

Dr.Babasaheb Ambedkar Marathwada University Aurangabad. We gave the information of plant tissue culture laboratory, Plant Pathology lab, information about plant disease and Herbarium. All students response was very good and they enjoy this tour.

Department of Chemistry

1) B. Sc. Ist year are progressively started in academic year 2017-18 in our college. There are two groups (Chemistry-Botany-Zoology) and (Physics-Chemistry-Mathematics) are studied in our college.
2) In running year B.Sc. IInd year is progressively going on.
3) The department has been engaged in imparting the highest level and quality of academic education and has focused upon addressing key scientific problems, which have gathered appreciation and recognition.
4) The Department has well equipped laboratories in the fields of organic and inorganic and physical chemistry.
5) **Workload of chemistry**. In running academic year 2018-19 two classes B.Sc. First year and B.Sc. Second year of chemistry is going on in our college.
6) **FOUNDATION OF SCIENCE CLUB**:- Academic year 2018-19 the science club is established in department of science. For this science club student committee is selected as follows.

Sr.no.	**Position**	**Student name**
1.	chairman	Ashwini Barwal
2.	Vice-chairman	Haridas Palhal
3.	Member	Divya Dhangare
4.	Member	Amol Dakle
5.	Member	Nitin Suryavanshi
6.	Member	Shubhangi Madhikar
7.	Member	Yogesh Harkal

7) **INAUGARATION OF SCIENCE CLUB**:-The science club was inaugurated at dated 07/09/17. On occasion of inauguration program Dr. S.T. Bandewar from Rajarshri Shahu college Pathri was present as chief guest. Sir had given the valuable speech on the scope of science to student.The Principle of our college Dr.S.R.Takle was present as chairman of inauguration function. They also guide the student. Introductory presentation was given by Asst. Pro. R.P.BIBE. Anchoring of the program is done by Ashwini Barwal. And the vote of thanks is done by Mr.Kiran Waghmare sir. The chief guest Dr.Bandewar while giving the motivational talk to our student.

8) **EDUCATIONAL TOUR**:-Educational Tour play important role in development of student interest towards environment. We arrange educational tour for B.Sc.Ist & B.Sc.II year students on date 10/09/2018 at department of Botany and Zoology, Dr.Babasaheb Ambedkar Marathwada University Aurangabad. We gave the information of plant tissue culture laboratory, Plant Pathology lab, information about plant disease and Herbarium. All students response was very good and they enjoy this tour.

9) **GUEST LECTURE**:-For the development of student we were arranged the Guest lecture. To deliver the lecture in subject chemistry we invite Asst .Pro. P. R. Kale Rajashri Shahu college Pathari as Guest lecturer. He delivered their valuable lecture on the topic Basic concept of chemistry. Students are really inspired by the lecture of Prof. P.R. Kale sir.

10) **POSTER PRESENTATION**:- Our student was enthusiastically participated in poster presentation. Students design poster in various areas of chemistry and present it successfully.

11) **SEMINAR**:- Our student was enthusiastically participated in delivering the seminar on various topics of chemistry.

12) **Botanical tour**:-we had arranged the botanical tour for the students to know the different species of plant and their botanical characteristics in the field.

Department of Zoology

1) **Sciences Club Inaugurations Function**:- The science club was inaugurated on date 07/09/2018. On occasion of inauguration program Dr. Bandewar Sir and Dr. Gaikwad Sir from Rajashri Shahu College, Patri was designated as chief guest. They had given the valuable speech on the scope of science to student. The Principal of our College Dr. S. R. Takle Sir was designated as Chairman of inauguration function. They also guide the Student. Introductory presentation was given by Asst. Prof. R. P. Bibe. Anchoring of program was done by Miss. Ashwini Barwal. And the vote of thanks is given by Asst. Prof. D.N. Phulwade Sir. In academic year 2018-19, the science club is established in department of science. For this science club student committee is selected as follows:

Sr.no.	Desgination	Students Name
1.	Chairman	Ashwini Barwal
2.	Vice chairman	Amol Shinde
3.	Member	Divya Dhangare
4.	Member	Amol Dakle
5.	Member	Shivam Jadhav

2) **Educational Tour**:- Educational tour plays important role in development of interest towards environment. We arrange educational tour for B.Sc. I^{st} and IInd year students on date 10/09/2018 at Dept. of Zoology, Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University Aurangabad. We gave the information of fresh water fishes to students. Students also observed environment diversity. All students gave good response and enjoyed also.

3) **Guest Lecture**:- On date 29-09-2018 and 15/02/2019, for the development of student we arranged the Guest lecture. To deliver the lecture in subject Zoology, we invite Prof. Dr. R.P. Chondekar Dept. Of Zoology Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University Aurangabad He delivered their valuable lecture on the topic चGenetics.छ Students are really inspired by the lecture of Asst. Prof. Yogesh Reddy Sir and Asst.

Prof. Yogesh Reddy from Deogiri College, Aurangabad as a Guest lecturer. He delivered their valuable lecture on the topic "Genetics" Students are really inspired by the lecture of Asst. Prof. Yogesh Reddy Sir.

4) **Seminar for Students**:- Seminars are very important for the development of students. Students get stage daring and also go through syllabus which helps in exam to get good scores. From 29/09/2018, we started taking seminars on Zoology. Our student was enthusiastically participated in delivering the seminar on various topics of Zoology.

5) **Poster Inauguration Function**:- We started poster presentation which will help students to think subjects in different ways. Students will also begin to think of applications of subjects which will help in future for research purpose. On dated 29/09/2018, we inaugurated Posters presentation in the presence of Dr.R.P.Chondkar sir. Our student was enthusiastically participated in poster presentation. Students design poster in various areas of Zoology and present it successfully.

6) **Pre-Exam for I Semester**:- From academic year 2018-2019, we firstly arranged the Pre-exam for the preparation of final exam. Students gave good response for it. All students attempted Pre-exam and score good marks. In final semester also, maximum students scored good marks due to Pre-exam.

7) **Final Exam**:- Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad. Take two semesters in a year. Ist semester held in October-November 2018 and IInd and IVth semester held in March 2018. In Ist and IIIrd semester which held in October-November 2018, all students scored good marks.

Department of Botany

1) **Inaugaration of Science Club**:- The science club was inaugurated on date 07/09/2018. On occasion of inauguration program Dr. S. T. Bandewar sir and Dr. Gaikwad Sir from Rajshri Shahu College, Pathri was designated as chief guest. They had given the valuable speech on the scope of science to student.

2) **Education Tour**:- Educational tour plays impoartant role in development of interest towards environment. We arrange educational tour for B.Sc I[st] and IInd year students on date 10/09/2018 at Dept. of Botany, Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University Aurangabad. We gave the information of Plant tissue culture laboratory, plant pathology lab give the information about plant diseases and Herbarium at Dr. BAMU Aurangabad to students. Students also observed environment diversity. All students gave response and enjoyed also.

3) **Guest Lecture**:- On date 26/09/2018 and 21/02/2019 for the development of student we arranged the Guest lecture. To deliver the lecture in subject Botany, we invite Asst. Prof. Dr. T. D. Kamble sir Detp. Of Botany Rajshri shahu Arts and Science college Pathri. He delivered their valuable lecture on the topic Taxonomy of Angiosperms. Students are really inspired by the lecture of Asst. Prof. Dr. T. D. Kamble sir and Asst. Prof. Tanmaykumar V. Patil sir from Vivekanand Sr. College, Aurangabad as a Guest lecturer. He delivered their valuable lecture on the topic Evolution and diversity of cryptogams. Students are really inspired by the lecture of Asst. Prof. Tanmaykumar V. Patil Sir.

4) **Seminar for Students**:- Seminars are very important for the development of students. Students get stage daring and also go throught syllabus which helps in exam to get good scores. From 02/02/2019, we started taking seminars on Botany. Our student was enthusiastically participated in delivering the seminar on various topics of Botonay.

5) **Poster Inauguration Function**:- We started poster presentation which will help students to think subjects in different ways. Students will also begin to think of applications of subjects which will help in future for research prupose. We inaugurated Posters presentation in the presence of Asst. Prof. Dr. T. D. Kamble sir. Our student was enthusiastically participated in poster presentation. Students design poster in various areas of Botany and present it successfully.

6) **Pre-Exam for I and II Semester**:- From academic year 2018-2019, we firstly arranged the Pre-exam for the preparation of final exam. Students gave good response for it.

All students attempted Pre-exam and score good marks. In final semester also, maximum students scored good marks due to Pre-exam.

7) **Final Exam**:-Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad. Take two semesters in a year. Ist semester held in Oct-Nov 2018 and IInd semester held in Mar-April 2019.

Department of Mathematics

1) **Sciences Club Inaugurations Function**:- The science club was inaugurated on date 07/09/2018. On occasion of inauguration program Dr. Bandewar Sir and Dr. Gaikwad Sir from Rajashri Shahu College, Patri was designated as chief guest. They had given the valuable speech on the scope of science to student. The Principal of our College Dr. S. R. Takle Sir was designated as Chairman of inauguration function. They also guide the Student. Introductory presentation was given by Asst. Prof. R. P. Bibe. Anchoring of program was done by Miss. Ashwini Barwal. And the vote of thanks is given by Asst. Prof. D.N. Phulwade Sir. In academic year 2018-19, the science club is established in department of science. For this science club student committee is selected as follows:

S.no.	**Desgination**	**Student Name**
1.	Chairman	Ashwini Barwal
2.	Vice chairman	Amol Shinde
3.	Member	Divya Dhangare
4.	Member	Amol Dakle
5.	Member	Shivam Jadhav

2) **Guest Lecture**:- On date 24-09-2018, for the development of student we arranged the Guest lecture. To deliver the lecture in subject Mathematics, we invite Jaya Nehete from department of Mathematics, Dr. B.A.M. Univeristy, Aurangabad as a Guest lecturer. She delivered their valuable lecture on the topic Number theory. Students are really inspired by the lecture of Jaya Nehete. On dated 10-02-2019, Mr. Mogal Sir, Shri Sant Savta Mali Gramin Mahavidyalaya, Phulambri delivered the lecture on the

topic Partial differential equation of second order Students are really inspired by the lecture Mr. Mogal Sir.

3) **Seminar for Students**:- Seminars are very important for the development of students. Students get stage daring and also go through syllabus which helps in exam to get good scores. From 6/2/2018, we started taking seminars on Mathematics. Our student was enthusiastically participated in delivering the seminar on various topics of Mathematics.

4) **Poster Inauguration Function**:-We started poster presentation which will help students to think subjects in different ways. Students will also begin to think of applications of subjects which will help in future for research purpose. On dated 10/2/2018, we inaugurated Posters presentation in the presence of Mr. Mogal Sir. Our student was enthusiastically participated in poster presentation. Students design poster in various areas of Mathematics and present it successfully.

5) **Pre-Exam for I and II Semester**:- From academic year 2018-2019, we firstly arranged the Pre-exam for the preparation of final exam. Students gave good response for it. All students attempted Pre-exam and score good marks. In final semester also, maximum students scored good marks due to Pre-exam.

6) **Final Exam**:-Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad. Take two semesters in a year. Ist semester held in Oct-Nov 2018 and IInd semester held in Mar-April 2019.

क्रीडा व शारीरिक विभाग

१) **आंतर महाविद्यालयीन क्रीडा स्पर्धा सहभाग:-** या स्पर्धेमध्ये महाविद्यालयातील क्रीडा विभागाच्या वतीने क्रीडा प्रकाराची फिस रूपये ५००/- भरलेली होती. त्यापैकी १७ क्रीडा प्रकारात एकूण १२३ विद्यार्थी सहभागी झाले.

अ.क्र.	क्रीडा प्रकार	सहभागी मुले	सहभागी मुली	एकूण
१	कबड्डी	१०	-	१०
२	बॉक्सींग	८	३	११
३	बॅडमिंटन	५	-	५
४	तायकॉन्दो	३	-	३

५	मैदानी स्पर्धा	८	७	१५
६	क्रॉस कन्ट्री	९	५	१४
७	बॉल बॅटमिंटन	५	-	५
८	सॉफ्टबॉल	११	-	११
९	आर्चरी	३	-	३
१०	तलवारबाजी	-	५	५
११	कुस्ती	५	३	८
१२	पावर लिफ्टींग / वेटलिफ्टींग	२	-	२
१३	हॉकी	१६	-	१६
१४	लॉन टेनिस	४	-	४
१५	योगा	-	५	५
१६	व्हॉलीबॉल	२	-	२
१७	जुडो	१	३	४
	एकूण	९२	३१	१२३

२) **दैनंदिन खेळाचे तास व स्पर्धा प्रशिक्षण शिबीर:-** विद्यार्थ्यांनी मोकळा वेळ योग्य पद्धतीने वापरावा व सर्व विद्यार्थ्यांना विभागात उपलब्ध असलेल्या क्रीडा साहित्याचा लाभ घेता यावा यासाठी वेळापत्रकात खेळांच्या तासाचे नियोजन केले गेले. त्यानूसार बी. ए. प्रथम, द्वितीय व तृतीय तसेच बी. कॉम. प्रथम, द्वितीय व तृतीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांचे दैनंदिन खेळाचे तास दुपारी ३.३० नंतर नियोजनात घेतले गेले. विभागातील क्रीडा साहित्याचा योग्य तो वापर विद्यार्थ्यांनी करून घेतला खेळाच्या तासांना विद्यार्थ्यांनी वरील क्र. १ मधील खेळ खेळले गेले. तसेच स्पर्धा कालावधी मध्ये विद्यार्थ्यांना सकाळी ७.०० ते ९.०० व सायंकाळी ४.०० ते ६.०० या वेळेत महाविद्यालयात व विभागीय क्रीडा संकूल औरंगाबाद येथे विभागामार्फत प्रशिक्षण दिले.

३) **आंतर महाविद्यालयीन क्रीडा स्पर्धेसाठी खेळाडूंची निवड चाचणी:-** वर्षाच्या सुरवातीलाच आंतरमहाविद्यालयीन क्रीडा स्पर्धासाठी इच्छुक विद्यार्थ्यांनी विभाग प्रमुखाकडे नावे नोंदवली. काही खेळांसाठी कमाल सहभाग संख्येपेक्षा जास्त विद्यार्थ्यांनी नावे नोंदविली. त्यानुसार उत्तोमोत्तम, अधिक होतकरू व नियमित खेळाडूंना संधी मिळावी हा हेतू समोर ठेवून काही खेळांसाठी निवड चाचणी घ्यावी लागली. निवड चाचणीसाठी विद्यार्थ्यांना शारीरिक क्षमता चाचणी, कौशल्य चाचणी व मैदानावरील दैनंदिन उपस्थिती व वर्तन याचे निष्कर्ष लावले गेले.

४) **महाविद्यालय अंतर्गत क्रीडा स्पर्धा:-** महाविद्यालयातील जास्तीत जास्त विद्यार्थ्यांना स्पर्धात्मक क्रीडा प्रकारांचा अनुभव घेता यावा तसेच उदयोन्मुख खेळाडुंना अधिक प्रेरणा मिळावी या हेतूने महाविद्यालयात विविध दिवसांचे औचित्य साधून क्रीडा स्पर्धाचे आयोजन केले गेले. वर्षभर खालीलप्रमाणे खेळांचे आयोजन केले गेले.

क्रीडा दिन - २९ ऑगस्ट - चेस व टेबल टेनिस - सहभागी खेळाडू - १७ मुले, ७ मुली, वार्षिक क्रीडा स्पर्धेचे आयोजन - ४७ मुले व २५ मुलींचा सहभाग.

५) **आंतरराष्ट्रीय योगा दिवस:-** दि. २१ जून २०१८ रोजी क्रीडा विभागाच्या वतीने आंतरराष्ट्रीय योगा दिवस साजरा करण्यात आला. यामध्ये क्रीडा विभाग प्रमुख डॉ. संदीप जगताप यांनी प्रात्यक्षिके सादर केली.

६) **पोलीस, आर्मी प्रशिक्षण:-** क्रीडा विभागाच्या वतीने व कॉन्फिडन्स करिअर ॲकडमीच्या सहकार्याने तीन महिने पोलीस व आर्मी भरतीपूर्व प्रशिक्षण शिबीर घेण्यात आले. त्यामध्ये ३७ मुली व २५ मुलांनी सहभाग नोंदविला.

७) **मॅराथॉन स्पर्धा:-** ०५ सप्टेंबर २०१८ रोजी क्रीडा विभागाच्या वतीने मा. ना. श्री हरिभाऊ बागडे (नाना) यांच्या वाढदिवसानिमित्त व शिक्षक दिनाचे औचित्य साधून दिनांक १७ ऑगस्ट २०१५८ ऐवजी ०५ स्पटेंबर २०१८ रोजी भव्य मॅराथॉन स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले. या स्पर्धेमध्ये २,३,५ किलोमीटर अंतरामध्ये सुमारे १२७५ खेळाडूंनी सहभाग नोंदविला. स्पर्धेचे उद्घाटन मा. श्री सुहासभाऊ सिरसाठ यांच्या हस्ते करण्यात आले. या प्रसंगी विधानसभा अध्यक्ष मा. ना. श्री. हरिभाऊ बागडे (नाना) उपमहापौर विजय औताडे, संस्थेचे सचिव श्री. शामसुंदर नाईक, डि. वाय. एस. पी. अशोक अमले, आंतरराष्ट्रीय पंच अभय देशमुख, सभापती सर्जेराव मेटे, नरेंद्र देशमुख, नितीनजी, प्राचार्य डॉ. एस. आर. टकले, डॉ. संदीप जगताप आदींची उपस्थिती होती.

८) **आंतरमहाविद्यालयीन बॉक्सींग स्पर्धेचे आयोजन:-** दिनांक २७ ऑगस्ट २०१८ रोजी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ व महाविद्यालय क्रीडा विभागाच्या वतीने आंतरमहाविद्यालयीन स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते. या स्पर्धेमध्ये ४६ महाविद्यालयातील ११३ खेळाडूंनी सहभाग नोंदविला. या स्पर्धेचे उद्घाटन विद्यापीठ क्रीडा संचालक डॉ. दयानंद कांबळे यांच्या हस्ते झाले. या प्रसंगी संस्थेचे सचिव श्री. शामसुंदर नाईक, संस्थेचे विश्वस्त डॉ. सर्जेराव ठोंबरे, सिनेट सदस्य श्री. पंकज भारसाखळे, जिल्हा संघटनेचे सचिव अरुण भोसले, एन.आय.एस. प्रशिक्षक डॉ. लिंबाजी प्रताले, प्राचार्य डॉ. एस. आर. टकले आदींची उपस्थिती होती. स्पर्धेचे बक्षिस वितरण बोर्ड ऑफ स्टडी मेंबर डॉ. भागचंद्र सानप यांच्या हस्ते झाले. या प्रसंगी भारतीय खेळ प्राधिकरणाचे प्रशिक्षक सनी गहलोत, उपप्राचार्य डॉ. पांडुरंग कल्याणकर, क्रीडा विभाग प्रमुख डॉ. संदीप जगताप आदींची उपस्थिती होती.

९) **तालुकास्तरीय स्पर्धा:-** शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ मध्ये महाविद्यालयाच्या क्रीडा विभागातर्फे २ तालुका स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले. त्यामध्ये सुमारे १४० खेळाडूंनी सहभाग नोंदविला.

१०) अतिथी व्याख्यान:- शारीरिक शिक्षण व क्रीडा विभागाच्या वतीने अतिथी व्याख्यान घेण्यात आले. यामध्ये प्रा. योगेश जाधव यांनी मार्गदर्शन केले.

११) आंतरविद्यापीठ प्रशिक्षण शिबीर:- महाविद्यालयातील २२ खेळाडूंनी ऑल इंडिया आंतरविद्यापीठ प्रशिक्षण शिबिरासाठी निवड करण्यात आली.

१२) आंतरविद्यापीठ सहभाग:- महाविद्यालयातील २१ खेळाडूंनी आंतरविद्यापीठ स्पर्धेत सहभाग नोंदविला.

१३) राष्ट्रीय स्पर्धा:- महाविद्यालयातील ५ खेळाडूंनी संघटनेच्या राष्ट्रीय स्पर्धेत महाराष्ट्राचे प्रतिनिधीत्व करुन सहभाग नोंदविला.

१४)राज्य स्पर्धा:- महाविद्यालयातील ८ खेळाडूंनी राज्य स्पर्धेत सहभाग नोंदविला.

१५)आंतरमहाविद्यालयीन स्पर्धेमध्ये मिळविलेले पदक:- विविध स्पर्धेमध्ये ९ सुवर्ण, २ रौप्य व १ कास्य पदक मिळविले.

ग्रंथालय विभाग

या शैक्षणिक वर्षा ग्रंथलय विभागामध्ये बी.ए., बी.कॉम व बी.एस्सी या वर्गातील जवळपास १८५ विद्यार्थी ग्रंथालय सभासद आहेत. एकूण २४ शिक्षक व शिक्षकेत्तर कर्मचारी सभासद आहेत.

१) ग्रंथ खरेदी:- या वर्षात ग्रंथालय विभागामध्ये संदर्भ ग्रंथ खेरेदी संख्या ७७ व पाठ्यपुस्तक संख्या १५७ आहे.

२) नियतकालिके/मासिके:- छापील नियतकालिके/मासिके संख्या 14 व राष्ट्रीय स्तरावरील जर्नल्स संख्या 16 आहे.

३) ई-नियतकालिके व ई-बुक्स:- करिता N-List (Inflibnet Ahemadabad) ई-संसाधनाची वार्षिक फिस (एप्रिल 2019 ते मार्च 2020) या कालावधी करिता वर्गनी भरण्यात आली.

४) ग्रंथालयाद्वारे २०१८-१९ कालावधीत राबविण्यात आलेले उपक्रम:-

१. दि. ०९ ऑगस्ट २०१८ रोजी ग्रंथालयशास्त्राचे जनक डॉ. एस. आर. रंगनाथन यांची जयंती साजरी करण्यात आली.

२. दि. १२ ऑगस्ट २०१८ रोजी ग्रंथपाल दिवसाचे औचित्यसाधून धुम्रपानाचे दुष्परिणाम या विषयावर ग्रंथलय व औरंगाबाद जिल्हा रुग्णालय, औरंगाबाद च्या वतीने ग्रंथालयात व्याख्यान व व्हिडीओ मार्फत प्रबोधन करण्यात आले.

३. दि. २४ सप्टेंबर २०१८ रोजी पंडित दीनदयाळ उपाध्याय यांच्या जयंतीनिमित्त पं. दीनदयाळ उपाध्याय यांचे जीवन परिचय व विचार या विषयावरील उपलब्ध पुस्तकांचे ग्रंथप्रदर्शनाचे आयोजन करण्यात आले.

४. दि. १५ ऑगस्ट २०१८ रोजी डॉ. ए.पी.जे. अब्दुल कलाम यांच्या जयंती निमित्त वाचन प्रेरणा दिन साजरा करण्यात आला.

५. शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ मधील बी.ए. बी.कॉम, बी.एस्सी प्रथम वर्षाच्या विद्यार्थ्यांना ग्रंथालयाची ओळख व ई-संसाधनाचा वापर कसा करावा या विषयी मार्गदर्शन व माहिती देण्यात आली.

६. ग्रंथालय विभाग व औरंगाबाद जिल्हा ग्रामीण पोलीस दामिनी पथक यांच्या वतीने PSI मनिषा लटपटे मॅडम यांनी सार्वजनिक ठिकाणी होणारी मुलींची छेडछाड कशी रोखावी व स्वरक्षण कसे करावे, यासंदर्भात दामीनी पथकाची भूमिका व कार्यपद्धती विषयी महाविद्यालयात, शाळा मधील विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले व विद्यार्थी व विद्यार्थींनीच्या मदतीने एक व्हिडीओ चित्रफित युट्यूब वर टाकण्यात आली.

७. ग्रंथालय विभाग व साकला ग्रुप औरंगाबाद यांच्या संयुक्त विद्यमाने शाळा व महाविद्यालयाच्या विद्यार्थ्यांनी सीड बॉल्स प्रशिक्षण कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. याप्रसंगी शाळा व महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांनी मिळून सकाळी १० ते ०२ या दरम्यान जवळपास ५०,०००/- हजार सीड बॉल्स् चिंच, आवळा, शेवगा, लिंब अशा विविध झाडाच्या बियांपासून सीड बॉल्स् तयार करण्यात आले व हे सिड्स बॉल नंतर विविध माळरानावर व डोंगरावर जुलै २०१८ या महिन्यात विद्यार्थ्यांच्या मदतीने टाकण्यात आले. विद्यार्थ्यांमध्ये वृक्ष लागवडीची आवड व प्रसार या करिता हा उपक्रम घेण्यात आला. जवळपास १३०० विद्यार्थ्यांनी यात सहभाग नोंदविला.

८. लायन्स कल्ब औरंगाबाद व ग्रंथालय विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने ११ ऑक्टोबर २०१८ रोजी शालेय व महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांची लायन्स दृष्टी जिल्हा पातळी दृष्टी चेकअप कॅम्प घेण्यात आला. यावेळी शाळा व महाविद्यालयातील एकूण १५०० विद्यार्थ्यांची दृष्टी चेकअप उपक्रम घेण्यात आला. व दृष्टीदोष असणाऱ्या विद्यार्थ्यांना पुढील प्रक्रियेसाठी लायन्स कल्ब औरंगाबाद येथे पाठविण्यात आले.

९. ग्रंथालय विभाग व औरंगाबाद जिल्हा ग्रामीण पोलीस दल व वाहतुक नियमण शाखा, औरंगाबादच्या वतीने ३० वा रस्ता सुरक्षा सप्ताहाचा समारोप ग्रंथालयामध्ये घेण्यात आला. याप्रसंगी औरंगाबाद जिल्हा ग्रामीण वाहतुक शाखेचे प्रमुख पो.नि. भागवत फुंदे व पो. नि. चव्हाण व फुलंब्रीचे पीएसआय श्री. राजपुत यांनी अपघाताचे कारणे व अपघात होऊ नये म्हणून घ्यावयाची खबरदारी या विषयी व्याख्यान व व्हिडीओ क्लिप दाखवून प्रबोधन करण्यात आले.

१०. ग्रंथालय विभाग व नगरपंचायत फुलंब्री मार्फत स्वच्छ सर्वेक्षण २०१९ या अभियानात फुलंब्री शहराची रॅकींग वाढावी यासंदर्भात प्रसारासाठी पंचायत समितीचे राजेंद्र वाघ व ऋषिकेश ढंगारे यांनी स्पर्धेमध्ये सहभागी होण्यासाठी स्वच्छता ॲप कसा डाउनलोड करावा व व्होटींग कसे करावे

याविषयी अव्हान करण्यात आले. याप्रसंगी जवळपास ४५ विद्यार्थ्यांनी आपले मत ॲपद्वारे नोंदविले.

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक

अभ्यासकेंद्र - श्री संत सावता माळी ग्रामीण महाविद्यालय, फुलंब्री

१) प्रवेशित विद्यार्थी संख्या:-

अ.क्र.	शिक्षणक्रम	कालावधी	विद्यार्थी संख्या
०१	पूर्वतयारी	जून-ऑगस्ट २०१८	१३
०२	बी. ए. प्रथम	जून २०१८ - मे २०१९	१४८
०३	बी. ए. द्वितीय	जून २०१८ - मे २०१९	८९
०४	बी. ए. तृतीय	जून २०१८ - मे २०१९	६७
०५	बी. कॉम प्रथम	जून २०१८ - मे २०१९	३६
		एकूण	**३५३**

२) उद्बोधन वर्ग:- शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ मध्ये प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना उद्बोधन करण्यासाठी दिनांक १७ फेब्रुवारी २०१९ रोजी अभ्यासकेंद्राचे समंत्रक प्रा. बाबासाहेब लहाने मार्गदर्शक म्हणून उपस्थित होते. यावेळी अभ्यासकेंद्राचे केंद्र संयोजक डॉ. संजीवकुमार पांचाळ व्यासपीठावर अध्यक्षस्थानी होते. विद्यार्थ्यांना केंद्र संयोजक डॉ. संजीवकुमार पांचाळ यांनी वर्षभराच्या नियोजनाचे वेळापत्रक समजावून सांगितले. उद्बोधन वर्गासाठी बी. ए. शिक्षणक्रमाच्या विद्यार्थ्यांची उपस्थिती होती.

३) समंत्रण:- महाविद्यालयातील प्राध्यापक आपापल्या विषयाचे समंत्रक म्हणून कामकाज पूर्ण करत आहेत. याकरिता समंत्रकांना वेळापत्रकाची प्रत दिलेली आहे.

४) वर्षभरामध्ये अभ्यासकेंद्रातील केलेली कामे:-

१. दिनांक १५/०६/२०१८ पासून पूर्वतयारी व बी. ए. चे प्रवेश ऑनलाईन पद्धतीने सुरू झाले. ऑनलाईन प्रवेश पद्धतीबाबत विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करण्यात आले.

२. यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठाच्या मे २०१७ परीक्षेच्या ऑनलाईन उत्तरपत्रिका मुल्यांकनाचे केंद्र जून-जुलै २०१७ या कालावधीत चालविण्यात आले.

३. डॉ. रामकिशन लोमटे यांनी अभ्यासकेंद्राचे २०१६-१७ या वर्षाचे ऑडीट करून घेतले.

४. दिनांक २ ते ४ डिसेंबर २०१७ दरम्यान पूर्वतयारी शिक्षणक्रमोच विद्यापीठाची परीक्षा औरंगाबाद येथील सेंटर व विद्यार्थ्यांनी परीक्ष दिली. त्यासंदर्भात विद्यार्थ्यांच्या अडचणी सोडविण्यात आल्या व हॉलतिकीट डाऊनलोड करून वितरित केले.

५. मुक्त विद्यापीठाच्या मागील वर्षीच्या विद्यार्थ्यांना प्रवेश सुरू झाले असे सांगण्यासाठी मोबाईद्वारे संपर्क साधण्यात आला. तसेच प्रवेश अर्जाची एक प्रत आणि अभ्यास केंद्राची फीस विद्यार्थ्यांकडून स्वीकारुन ती रक्कम वेळोवेळी बँकेत जमा केली.

६. पूर्वतयारी व बी. ए. या शिक्षणक्रमाचे निकाल घोषित झाल्यानंतर विभागीय केंद्रातून गुणपत्रिका आणल्या व गुणपत्रिकाची छाननी करून आणि वितरणास सुरूवात केली.

७. दिनांक १०/११/२०१८ रोजी विभागीय केंद्र औरंगाबाद येथे केंद्र संयोजक, समंत्रक यांचा प्रस्ताव सादर करण्यात आला. तसेच वेळापत्रक सादर करण्यात आले.

८. नोव्हेंबर / डिसेंबर २०१७ परीक्षेसाठी बी. ए. शिक्षणक्रमासाठी विद्यार्थ्यांचे हॉल तिकीट वितरित केले.

९. मुक्त विद्यापीठाकडून शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ साठी पाठविण्यात आलेले शैक्षणिक अध्ययन साहित्य स्वीकारण्यात आले. तसेच अध्ययनार्थीना पुस्तकांचे वाटप करण्यात आले.

१०. विद्यार्थ्यांच्या विषय निवडीबाबत त्रुटी, विद्यापीठाचे श्रेयांकतरची फीस भरण्याबाबतच्या त्रुटी आणि अभ्यासक्रेंद्राची फीस व फॉर्म न भरलेले विद्यार्थी यांच्याशी वेळोवेळी संपर्क केला.

११. विद्यार्थ्यांना गृहपाठाचे प्रश्न देण्यात आले. तसेच त्याच्याकडून गृहपाठ स्वीकारण्यात आले.

पृष्ठ क्रमांक ५१ ते ६७

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद आणि श्री संत सावता माळी ग्रामीण महाविद्यालय, फुलंब्री यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित केलेले विविध परिषदा, उपक्रमे तथा शिबिरे

राष्ट्रीय सेवा योजना - विशेष शिबीर (दि. २१ ते २७ डिसेंबर २०१८)

राष्ट्रीय सेवा योजना दि. २१/१२/२०१८ ते २७/१२/२०१८ या कालावधीत मौजे दरेगाव दरी, ता. फुलंब्री, येथे संपन्न झाले. या शिबिरात झालेल्या उपक्रमांविषयी

१) शिबीरापुर्व गावभेट

सदर मौजे दरेगाव दरी हे गाव प्रस्तुत महाविद्यालयचे २०१६-२०१७ पासुन दत्तकग्राम आहे. शैक्षणिक वर्ष २०१६-१७ या वर्षी पुढील ३ वर्षांकरीता जिल्हा परिषद, औरंगाबाद यांच्या निर्देशानूसार हागणदारी मुक्त गाव करण्याच्या हेतूने स्वच्छतेसाठी युवा या ब्रिदवाक्यखाली महाविद्यालयापासुन जळगाव रोड पासुन सुमारे चार किलोमिटर अंतरावर असलेले दरेगाव दरी येथे विशेष सात दिवसीय शिबिर २०१६-१७ साली घेण्यात आले व पुढील तीन वर्षात सोडविण्यासाठीचा हागणदारी मुक्तीचा प्रश्न हा महाविद्यालयाच्या रासेयो विभागाच्या स्वयंसेवकानी पहिल्याच वर्षी विक्रमी शौच्छ खड्डे खोदून पहिल्याच वर्षी हा प्रश्न सोडविला.

शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ च्या शिबीराच्या आयोजना संदर्भात दि. १२ डिसेंबर २०१८ रोजी सकाळी ८.३० वाजता मौजे दरेगाव दरी येथे शिबीरापुर्व गावभेटीचे म्हणजेच ग्रामस्थांसोबत बैठकीचे आयोजन करण्यात आले. या बैठकीत सर्व ग्रामस्थांनी व्यक्त केलेल्या मनोगतानुसार हागणदारी प्रश्न आता पूर्णपणे मिटला असून रासेयोने डोंगर पायथ्याशी असलेल्या शेत तळ्यातील गाळ काढून द्यावा यावर सर्वांचे एकमत झाले, करीता महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस. आर. टकले व गावचे सरपंच श्रीमती शोभाताई मालोदे यांच्या संमती नुसार शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ च्या शिबीरात गावाची प्राथमिक निकड म्हणून शेत तळ्यातील गाळ काढणे, ग्राम स्वच्छता व विविध सामाजिक प्रश्नावर जनजागृती या विषयावर भर देण्याचे ठरवल्या गेले.

त्यानंतर कार्यक्रमाधिकारी प्रा. नितीन माळेगावकर यांनी परत दि. १७/१२/२०१८ रोजी मौजे. दरेगाव दरी गावास भेट देऊन शिबिराची निवास व्यवस्था, कार्यक्रमाचे ठिकाण इत्यादी बाबी निश्चित केल्या. त्यासाठी दि. १८/१२/२०१८ रोजी स्वयंसेवकाचे शिबिरपूर्व प्रशिक्षण घेण्यात आले. यावेळी प्रा. नितीन माळेगावकर व डॉ. मंजुष नळगीरकर यांनी स्वयंसेवकांना मार्गदर्शन केले.

२) आगमण

शिबीर पूर्ण सात दिवसाचे होण्यासाठी एक दिवस आगोदर म्हणजे दिनांक २० डिसेंबर २०१८ रोजी दरेगाव (दरी) गावात स्वयंसेवक मुक्कामी गेले व दुसऱ्या दिवशीच्या कार्यक्रमासाठी आवश्यक सर्व सुविधांचे व्यवस्थापन केले.

३) उद्घाटन

दिनांक २१ डिसेंबर २०१८ रोजी सकाळी ९.३० वा. शिबिराचे उद्घाटन ठेवण्यात आले होते. या कार्यक्रमासाठी उद्घाटक म्हणून राष्ट्रीय सेवा योजनेचे जिल्हा समन्वयक प्रा. डॉ. टी. आर. पाटील यांच्या हस्ते झाले. यावेळेस त्यांनी राष्ट्रीय सेवा योजनेचे महत्त्व उपस्थितांना पटवून सांगितले व राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या विद्यार्थ्यांचा सर्वांगीन विकास होत असतो असे ते म्हणाले. जल संवर्धनासाठी युवा या संकल्पने मागील विद्यापीठाची भूमिका याविषयी सविस्तर मार्गदर्शन केले. ग्रामीण भागात येत्या काळात निर्माण होणारी पाण्याची गंभीर समस्या व त्यावरील उपाय योजना या विषयी ग्रामस्थ व स्वयंसेवकांना मार्गदर्शन केले. यावेळी प्रमुख उपस्थिती म्हणून दरेगाव दरी येथील सरपंच सौ. शोभाताई बाजीराव मालोदे उपस्थित होत्या. उद्घाटन समारंभाच्या अध्यक्षस्थानी पंडित दनीदयाळ उपाध्याय शिक्षण संस्थेचे सचिव, श्री. शामसुंदर नाईक होते. त्यांनी आपल्या अध्यक्षीय भाषणात गावकऱ्यांकडून विद्यार्थ्यांना सात दिवसीय शिबिरासाठी त्याच्या सहभागाची अपेक्षा केली. तसेच शिबीरे ही विद्यार्थ्यांवर संस्कार पेरणीचे काम करतात. स्वयंसेवक व गावकऱ्यांनी एकत्र येऊन गावातील पाण्याचा प्रश्न सोडविला पाहिजे. त्यासाठी पाणी वाचवा व पाणी आडवा हे तंत्र वापरले पाहिजे असे ते म्हणाले. याप्रसंगी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस. आर. टकले, उपप्राचार्य डॉ. कल्याणकर पी. एम. व प्राध्यापक वृंद उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक कार्यक्रमाधिकारी प्रा. नितीन माळेगावकर यांनी केले. उद्घाटन प्रसंगी ग्रामस्थ तसेच महिला वर्ग उपस्थित होता. उपस्थितांचे आभार डॉ. मंजुषा नळगीरकर यांनी मानले.

४) योग-प्राणायाम व शारीरिक कसतरती

शिबिरात दररोज सकाळी योग-प्राणायाम व शारीरिक कसरती सत्राचे आयोजन करण्यात आले होते. यात महाविद्यालयातील कार्यक्रमाधिकारी व एन.एस.एस. प्रतिनिधी यांनी पहाटे ६.०० ते ७.०० या वेळेत योग, सुर्यनमस्कार, विविध आसणे जसे सर्वागासन, चक्रासन, वज्रासन इत्यादी प्रकार शिकविले.

५) शिबिरातील नाविन्यपूर्ण उपक्रम

१. **हगणदारी मुक्तीसाठी जनजागृती:-** गावकऱ्यांनी आपले गाव स्वच्छ रहावे म्हणून उघड्यावर शौचाला जाणाऱ्यास प्रतिबंध करावा. उघड्यावर शौच केल्यामुळे कोण-कोणत्या आरोग्य विषयक समस्या निर्माण होऊ शकतात या विषयी स्वयंसेवकांनी गावकऱ्यांना मार्गदर्शन केले.

२. **जनजागृतीसाठी प्रभात फेरी:-** लोकांना पाण्याचे महत्त्व पटावे व जास्तीत जास्त गावकऱ्यांनी पाण्याचा काटकसरीने वापर करावा या उद्देशाने गावात स्वयंसेवकांनी प्रभात फेरी काढली. पाणी बचतीच्या व जल पुनर्रभणा संबंधी घोषणा दिल्या.

३. **भजन किर्तनातून स्वच्छतेचा संदेश:-** गावातील लोकांना उघड्यावर कचरा फेकू नये यासाठी महाविद्यालयाचा स्वयंसेवक लक्ष्मीकांत ढेपले याने संत गाडगेबाबांची वेशभुषा करुन आपल्या गावाला गोपाला-गोपाला या भजनातून स्वच्छतेचा संदेश दिला. सर्व विद्यार्थ्यांनी गाव फेरी काढून गावातील सर्व लोकांना स्वच्छतेचा संदेश दिला. स्वयंसेवकांनी प्रत्येक घरी जाऊन लोकांना स्वच्छतेचे महत्त्व पटवून सांगितले.

६) श्रमदान

शिबिरात दरारोज सकाळी ८.०० ते १२.३० या वेळेत श्रमदान घेण्यात आले. यात पुढील कामे करण्यात आली.

१. **गावाची व सार्वजनिक ठिकानांची सफाई:-** शिबिराच्या पहिल्या व उद्घाटन समारंभाच्या प्रसंगी स्वंयसेवकांनी गावातील सार्वजनिक ठिकानावरील व निवासाच्या ठिकानाची साफ सफाई केली. समाज मंदिराभोवतालचा परिसर स्वच्छ केला. गावातील सार्वजनिक ठिकाणे, शासकीय कार्यलये व शाळेचा आजुबाजुचा परिसर स्वच्छ केला व रस्त्याच्या आजुबाजुला जमा झालेला कचरा गोळा करून त्याची व्यवस्थित विल्हेवाट लावण्यात आली.

२. **नादुरूस्त नाल्यातील गाळ व कचरा साफ-सफाई:-** सांडपाण्याची विल्हेवाट लावण्यासाठी ओपन ड्रेनेज लाईन आहे. परंतु सततच्या वापरामुळे त्यात केरकचरा जाऊन बंद झाल्यामुळे सांडपाणी रस्त्यावरून वाहत असे. नादुरूस्त नाला दुरूस्त करून त्यातील केरकचरा स्वंयसेवकांनी साफ केला.

३. **स्मशानभूमीसाठी रस्ता:-** मौजे दरेगाव दरी येथे शैक्षणिक वर्ष २०१७-१८ च्या शिबिराच्या संदर्भात दिनांक १२ डिसेंबर २०१७ रोजी घेतल्या गेलेल्या शिबिरपूर्व गावभेटीत म्हणजेच ग्रामस्थांसोबतच्या बैठकीत सर्व ग्रामस्थांच्या विचारविनिमयानुसार ठरल्याप्रमाणे व गत वर्षाच्या शिबिरातील श्रमदानातून हागणदारीचा प्रश्न आता पूर्णपणे मिटलेला आहे म्हणून चालु वर्षी रासेयोने गावासाठी स्मशानभुमीला जाणारा रस्ता तयार करून द्यायचा आहे, करिता महाविद्यालयाने ठरल्याप्रमाणे शिबिरात उद्घाटनानंतर दररोज सकाळी ८.०० ते १२.३० या वेळेत श्रमदान करून उद्घाटननंतर शिबिराच्या दुसऱ्या दिवशी करावयाचा सर्व रस्ता आखुन घेतला व पुर्ण रस्त्याच्या दोन्ही बाजुने मूरूम खोदून रस्त्याच्या दोन्ही बाजुच्या कडा तयार करून घेतल्या. शिबिराच्या तिसऱ्या दिवशी अर्ध्या रस्त्यावर मुरूम अंथरण्यात आला. शिबिराच्या चौथ्या दिवशी राहिलेल्या अर्ध्या रस्त्यावर मुरूम अंथरण्यात आला. त्यामुळे थोडासा पातळ परंतु पुर्ण रस्ता तयार झाला. शिबिराच्या पाचव्या दिवशी पुर्ण रस्त्यावर परत एकदा मुरूम अंथरूण जाडजूड रस्ता तयार करण्यात आला, व स्मशानभुमीतील वाढलेले गवत व झूडूपे काढून तयार

केलेल्या रस्त्याच्या दोन्ही बाजुने वृक्षारोपनासाठी खड्डे खोदण्यात आले. शिबिराच्या सहाव्या दिवशी पूर्ण गावातील रस्ते झाडून स्वच्छ करण्यात आले. नाल्यांमधला गाळ, कचरा व घाण काढून सांडपाणी वाहून जाण्यासाठी नाल्या मोकळया करण्यात आल्या. तसेच गावातील मोकळया जागेवर जमा झालेले गवत, काडी कचरा पुर्णपणे साफ केला गेला. शिबिराच्या सातव्या दिवशी गावाच्या मध्यवर्ती ठिकाणी असलेल्या व शिबिराचा मुक्काम ज्या ठिकाणी आहे त्या विठ्ठल रूख्मिणी मंदिराच्या बाजुला एक मोठ्या पडक्या वाड्याच्या विस्तीर्ण अशा मोकळ्या जागेचा भविष्यात गावातील लग्न कार्य, समारंभ, किर्तन किंवा एखादा सामुहिक सार्वजनिक कार्यक्रम पार पाडण्यासाठी वापर व्हावा या दृष्टिने त्या वाड्याच्या भिंती पाडून ती जागा एक समान करण्यात आली.

४. **डोंगर पायथ्याशी असलेल्या शेत तळयातील गाळ काढणे:-** मौजे दरेगाव दरी येथे शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ शिबिराच्या संदर्भात दिनांक १५ डिसेंबर २०१८ रोजी घेतल्या गेलेल्या शिबिरपूर्व गावभेटीत म्हणजेच ग्रामस्थां सोबतच्या बैठकीत सर्व ग्रामस्थांच्या विचार विनिमयानूसार ठरल्याप्रमाणे व गत वर्षाच्या शिबिरातील श्रमदानातून हागणदारीचा प्रश्न आता पूर्णपणे मिटलेला आहे. म्हणून चालु वर्षी रासेयोने गावासाठी शेत तळ्यातील गाळ काढून घ्यायचा आहे, करिता महाविद्यलयाने ठरल्याप्रमाणे शिबिरात उद्‌घाटनानंतर शिबिराच्या दुसऱ्या दिवशी पासून तर पाचव्या दिवसापर्यंत डोंगर पायथ्याशी असलेल्या शेत तळ्यातील गाळ काढला आढला आहेत. आपल्या महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांचे स्वतंत्र गट केलेले आहेत व दोन्ही गटांनी मिळून शेत तळ्यातील गाळ तळ्याच्या कडेला टाकला. हे श्रमदान आम्ही चार दिवस केले आहे. शिबिराच्या सहाव्या दिवशी पूर्ण गावातील रस्ते झाडून स्वच्छ करण्यात आले. नाल्यांमधला गाळ, कचरा व घाण काढुन सांडपाणी वाहुन जाण्यासाठी नाल्या मोकळया करण्यात आल्या. तसेच गावातील मोकळया जागेवर जमा झालेले गवत, काडी कचरा पूर्णपणे साफ केला गेला. शिबिराच्या सातव्या दिवशी गावाच्या मध्यवर्ती ठिकाणी असलेल्या व शिबिराचा मुक्काम ज्या ठिकाणी आहे त्या विठ्ठल रुख्मिणी मंदिराच्या बाजूला परिसर स्वच्छ करण्यात आला.

७) बौद्धिक सत्र

विद्यार्थ्यांच्या विविध कला गुणांचा विकास व्हावा व विद्यार्थ्यांचे व्यक्तीमत्व बहरावे या कल्पनेतून विद्यार्थीमुख बौद्धिक सत्रांचे आयोजन करण्यात आले होते. शिबिरात दररोज दुपारी ३ ते ४.३० या वेळेत बौद्धिक सत्र ठेवण्यात आले होते.

१. **दिनांक २२ डिसेंबर २०१८:-** रोजी बौद्धिक सत्रात साहित्य व जीवन या विषयावर महाविद्यालयातील मराठी विभागातील विभाग प्रमुख प्रा. डॉ. राजर्षी पवार यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. प्रा. विजय पांडे यांनी अध्यक्षीय समारोपात विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले.

२. **दिनांक २३ डिसेंबर २०१८:-** रोजी च्या बौद्धिक सत्राचा विषय स्पर्धा परीक्षा हा होता. या विषयावर डॉ. रामकिशन लोमटे यांनी मार्गदर्शन केले. अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे समाजशास्त्र विभाग प्रमुख प्रा.

डॉ. मंजुषा नळगीरकर यांची उपस्थिती होती. त्यांनी आपल्या अध्यक्षीय समारोपात उपस्थित स्वयंसेवकांना मार्गदर्शन केले.

३. **दिनांक २४ डिसेंबर २०१८:-** रोजी भाषा विषयातील रोजगार संधी या विषयावर महाविद्यालयातील हिंदी विभाग प्रमुख प्रा. डॉ. दत्तात्रय येडले यांनी उपस्थित स्वयंसेवकांना मार्गदर्शन केले. अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे हिंदी विभागाचे प्राध्यापक डॉ. सुरेश मुंढे यांची उपस्थिती होती. त्यांनीही आपल्या अध्यक्षीय समारोपात उपस्थित स्वयंसेवकांना मार्गदर्शन केले.

४. **दिनांक २५ डिसेंबर २०१८:-** रोजी स्वयंरोजगारांच्या संधी या विषयावर प्रा. गोरक्ष मंडळ यांनी उपस्थित स्वयंसेवकांना मार्गदर्शन केले. अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे राज्यशास्त्र विभागचे प्राध्यापक प्रा. बाबासाहेब लहाने यांची उपस्थिती होती. त्यांनी आपल्या अध्यक्षीय समारोपात उपस्थित स्वयंसेवकांना मार्गदर्शन केले.

५. **दिनांक २६ डिसेंबर २०१८:-** रोजी व्यक्तीमत्व विकासातून ताणतणाव व्यवस्थापन या विषयावर राजर्षी शाहु महाविद्यालय, पार्थी ह्या महाविद्यालयातून डॉ. शिवाजी उबरहंडे यांनी उपस्थित स्वयंसेवकांना मार्गदर्शन केले. याप्रसंगी अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे वाणिज्य विभागाचे प्राध्यापक डॉ. महेश थोरात यांची उपस्थिती होती. त्यांनी आपल्या अध्यक्षीय समारोपात उपस्थित स्वंयसेवकांना मार्गदर्शन केले.

८) सांस्कृतिक कार्यक्रम

गावकऱ्यांचे मनोरंजनातून उद्‌बोधन व्हावे या दृष्टिने शिबिरात अनेक सांस्कृतिक कार्यक्रमाचे आयोजन ९.३० ते १०.३० करण्यात आले.

१. दिनांक २१ डिसेंबर २०१८ रोजी गावकऱ्यांचा व शिबिरार्थींचा संवाद घडवून आणला.

२. दिनांक २३ डिसेंबर २०१८ रोजी गावातील महिला भजनी मंडळींनी भजने व लोकगीते यांचा कार्यक्रम सादर केला.

९) शिबीर समारोप

दिनांक २७ डिसेंबर २०१८ रोजी दुपारी २ ते ५ या वेळेत शिबिराचा समारोप झाला. यावेळी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ औरंगाबादच्या वतीने राष्ट्रीय सेवा योजनेचे गट समन्वयक प्रा. डॉ. ज्ञानेश्वर पाथ्रीकर हे प्रमुख पाहुणे म्हणून उपस्थित होते. यावेळी मार्गदर्शन करतांना ते म्हणाले की राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या या शिबिरामधून युवकांना आपल्या सुप्त गुणांची ओळख होते. यातुनच पुढे जाऊन त्यांना आपल्या भवितव्याची दिशा निश्चित करण्यात मदत होते. या समारोप समारंभास उपस्थित दुसरे प्रमुख पाहुणे फुलंब्री तहसिलचे नायब तहसिलदार श्री. कचरु काथार हे होते. ते म्हणाले एन. एस. एस. शिबिरातून विद्यार्थ्यांना चांगले संस्कार, श्रमप्रतिष्ठा, सहकार्य, राष्ट्रप्रेम इ. गोष्टींची जाणिव होते. या प्रसंगी प्रा. नितीन माळेगावकर यांनी शिबीर कार्यक्रमातील विविध उपक्रमांचे अहवाल वाचन केले. त्यानंतर शिबिरा संदर्भातील मनोगते गावकऱ्यांनी व्यक्त केली. ज्यात श्री. सखाराम मालोदे, श्री. श्यामराव मालोदे, श्री. बाजीराव मालोदे,

सौ. पार्वताबाई मालोदे इ. ग्रामस्थाचा समावेश होता. स्वयंसेवकांपैकी श्री. लक्ष्मीकांत ढेपले व कु. ज्योती उदे यांनी आपली मनोगते व्यक्त केली. समारोप सत्रास अध्यक्ष म्हणून महाविद्यालयाचे उपप्राचार्य डॉ. पांडुरंग कल्याणकर यांनी असे मत व्यक्त केले की, गावकऱ्यांनी गावाच्या विकासासाठी शासनावर अवलंबून न राहता सर्वांनी मिळून एकत्रीतपणे विकास करावा असे मत मांडले. समारोप सत्रास गावच्या सरपंच सौ. शोभाताई मालोदे, सर्व ग्रामस्थ, महिला आणि महाविद्यालयातील प्राध्यापक व स्वयंसेवक यांची उपस्थिती होती. शिबीर समारोप सत्राचे आभार डॉ. मंजुषा नळगीरकर यांनी मांडले.

व्याख्यान सत्र :-

शिबीरात सायंकाळी ७ ते ९ या वेळेत व्याख्यान सत्र ठेवण्यात आले होते. या माध्यमातून ग्रामस्थांना व स्वयंसेवकांना ग्रामीण जीवनाशी निवगडीत विविध विषयावर समाजातील तज्ज्ञ व्यक्तींचे मार्गदर्शनपर विचार ऐकण्याची संधी निर्माण करण्यात आली.

१) शेती क्षेत्रातील नवनवीन प्रयोग:-

दिनांक २१ डिसेंबर २०१८ रोजी फुलंब्री येथील संत सावता गुरुकुल माध्यमिक विद्यालयाचे मुख्याध्यापक श्री. ज्ञानेश्वर थोरे यांच्या व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले होते. श्री. थोरे यांनी त्यंच्या शेती क्षेत्रातील नवनवीन प्रयोग या विषयावरच्या व्याख्यानात सांगितले की शेती हे क्षेत्र दिवसेंदिवस आव्हानात्मक होत चालले आहे. त्यामुळे शेतकऱ्यांना आता पारंपारिक पीक सोडून नवीन पिकांचा प्रयोग शेतीमध्ये करणे आवश्यक आहे. आधुनिक तंत्रज्ञानाची जोड देऊन शेती केल्यास शेतमालाला चांगला भाव मिळून शेतकरी समृद्ध होऊ शकतो. आपण पेशाने जरी शिक्षणक असलो तरी दरवर्षी सुट्ट्यांमध्ये गावी जाऊन स्वत: शेतात काम करत असल्यचे ते म्हणाले. यावेळी कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी ज्येष्ठ नागरीक श्री. गरसोळे यांची उपस्थिती राहिली.

२) रेशीम शेती:-

दिनांक २२ डिसेंबर २०१८ रोजी सायंकाळच्या व्याख्यान सत्रात फुलंब्री येथील कृषी अधिकारी श्री. जी. बी. खंडागळे यांच्या व्याख्यानाचे आयोजन केले होते. त्यांनी त्यांच्या व्याख्यानात रेशीम शेतीमधील सर्व बारकावे, त्यांच्या तांत्रिक बाबी, कच्च्या मालाचा भाव ते मिळण्याचे ठिकाण, रेशीम शेतीसाठी लागणारी जागा, तिचे आकारमान, त्यासाठी आवश्यक असणारे मनुष्यबळ, रेशीम अळ्यांचे खाद्य, त्यांचे आजार त्यांचा कालावधी, रेशीम कोष काढून घेण्याची प्रक्रिया, कोठे विकायचे ती बाजारपेठ तसेच शासनाचे अनुदान, त्याचा कालावधी इत्यादी सर्व बाबी ग्रामस्थांना विस्तृतपणे सांगितल्या. या व्यवसायामध्ये कुणाला रस असल्यास त्याला सर्वतोपरी मार्गदर्शन करण्याची तयारीही त्यांनी यावेळी दर्शविली. कार्यक्रमासाठी अध्यक्ष म्हणून माजी सरपंच तसेच ज्येष्ठ नागरीक श्री. धनाजी दुधे यांची उपस्थिती होती. अध्यक्षीय समारोप करतांना श्री. दुधे यांनी खंडागळे यांच्या मार्गदर्शनाबद्दल ग्रामस्थांतर्फे आभार मानले.

३) शेतीसाठी ठिबक तंत्र:-

दिनांक २३ डिसेंबर २०१८ रोजी बहिरगाव, ता. कन्नड, जि. औरंगाबाद येथील प्रगतिशील शेतकरी श्री. पोपटराव दाबके यांच्या व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले होते. श्री. दाबके आपल्या व्याख्यानात म्हणाले की, मराठवाडा हा भाग दुष्काळग्रस्त आहे. मुक्त शेतीसाठीच नाही तर पिण्याच्या पाण्याचेही हाल होतात. अशा वेळी शेतकऱ्यांनी ठिबक तंत्राचा वापर करुन पाण्याची बचत केली पाहिजे. पिकांना योग्य तितकेच पाणी देऊन उत्पन्न घेतले पाहिजे. ठिबक तंत्राचा वापर वाढवल्यास कमी पाण्यातही चांगले पीक घेता येवू शकते. शेती हा काही प्रमाणात बेभरवशाचा व्यवसाय असल्याने व आपल्या भागात पाण्याची समस्या असल्याने शेतकऱ्यांनी ठिबक तंत्राचा वापर करुन स्मार्ट शेतीकडे वाटचाल करावी. यावेळी त्यांनी ठिबक वापरण्याची पद्धत, योग्य प्रकारे पिकांची निवड, पिकांना पाणी देण्याची योग्य पद्धत, पाण्याचे व्यवस्थापन, ठिबकसाठी मिळणारी शासनाची मदत इत्यादी सर्व बाबींवर ग्रामस्थांना मार्गदर्शन केले व त्यांनी विचारलेल्या शंकांचे निरसन केले. यावेळी कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी असलेले ज्येष्ठ नागरीक श्री. शामराव आण्णा मालोदे यांनीही ग्रामस्थांना शेतीसाठी जास्तीत जास्त ठिबक तंत्राचा वापर करण्याचा सल्ला दिला व ग्रामस्थांतर्फे श्री. पोपटराव दाबके यांचे आभार मानले.

४) भारतीय राज्यघटनेतील मुलभूत अधिकार:-

दिनांक २४ डिसेंबर २०१८ रोजी प्रस्तुत महाविद्यालयातील राज्यशास्त्र विषयाचे प्राध्यापक श्री. बाबासाहेब लहाने यांच्या व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले होते. आपल्या व्याख्यानात बोलतांना प्रा. लहाने म्हणाले की, भारतीय राज्यघटनेचे प्रत्येकाला काही अधिकार दिलेले आहेत. त्यांनाच आपण नागरिकांचे मुलभूत हक्क असे म्हणतो. प्रत्येकाला आपल्या हक्काची जाणीव असणे आवश्यक आहे. प्रत्येक नागरीकाला सन्मानाने जगता यावे, त्याच्यावर कुणीही हुकूम चालवू नये यासाठी हे अधिकार दिलेले आहेत. या अधिकारांचा अभ्यास प्रत्येकाने करावा व आपल्या दैनंदिन जीवनात त्यांचा वापर करावा. यावेळी त्यांनी संसद, सर्वोच्च न्यायालय यांचे महत्त्व विशद केले. अध्यक्षस्थानी असलेले महाविद्यालयाचे माजी विद्यार्थी श्री. विशाल ठाकूर म्हणाले की, विद्यार्थ्यांनी व ग्रामस्थांनी मुलभूत अधिकारांबरोबरच मुलभूत कर्तव्येही लक्षात घेतली पाहिजे व त्याप्रमाणे वाटचाल केली पाहिजे. यावेळी महाविद्यालयाचे माजी विद्यार्थी श्री. राम ढेपले यांची उपस्थिती होती.

५) महिला अत्याचार जाणीव जागृती:-

दिनांक २५ डिसेंबर २०१८ रोजी सायंकाळच्या व्याख्यान सत्रात फुलंब्री पोलीस स्टेशनचे पोलीस उपनिरीक्षक श्री. विजय जाधव यांच्या व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले होते. आपल्या मार्गदर्शनात ते म्हणाले की, महिला अत्याचाराचे प्रमाण दिवसेदिवस वाढत चालले आहे. त्यामुळे स्त्री घराबाहेरच नाही तर घरातही सुरक्षित राहिलेली नाही. महाविद्यालयीन युवतींना छेडछाडीच्य घटनांना समोरे जावे लागते. त्यामुळे समाजमन दुषित होते. हे सर्व थांबण्यासाठी महिला व युवतींनी एकत्र येऊन

त्याविरुद्ध आवाज उठवला पाहिजे. महिला अत्याचार प्रतिबंध व कौटुंबिक हिंसा विरोधी कायदा याची माहिती घेऊन अत्याचारा विरुद्ध लढले पाहिजे. पोलिसांची भूमिका ही नेहमीच सहकार्याची व मदत करण्याची असते. जर अशा घटनांना महिलांना सामोरे जावे लागत असेल तर त्यांनी मनात कुठलही भिती अथवा शंका न बाळगता जवळच्या पोलीस स्टेशनला संपर्क केला पाहिजे. यावेळी अध्यक्षस्थानी असलेले ज्येष्ठ नागरीक श्री. बाबुराव मालोदे म्हणाले की, गावातील महिलांनी त्यांना कुठल्याही प्रकारच्या त्रासाला किंवा कौटुंबिक हिंसेला सामोरे जावे लागले तर त्यांनी न घाबरता पोलिसांना किंवा पोलीस पाटील यांना कळवावे. ग्रामस्थांतर्फे त्यांनी श्री. जाधव यांचे आभार मानले. यावेळी पोलीस कर्मचारी श्री. अंकुश बागल यांचीही उपस्थिती होती.

६) कायदाविषयक मार्गदर्शन:-

दिनांक २६ डिसेंबर २०१८ रोजी सायंकाळच्या व्याख्यान सत्रात ग्रामस्थ व स्वयंसेवकांना मार्गदर्शन करण्यासाठी वकील संघ, फुलंब्री न्यायालय यांचे व्याख्यान आयोजित करण्यात आले होते. प्रमुख वक्ते म्हणून मा. न्या. श्री. जयसिंग पवार साहेब उपस्थित होते. ग्रामस्थांना मार्गदर्शन करतांना ते म्हणाले की कायदा हा सर्व नागरीकांना समान आहे. कायदा हा कधीच भेदभाव करत नाही. देशातील प्रत्येक नागरीकांची जबाबदारी आहे की, कायद्याची पायमल्ली होणार नाही किंवा कुठल्याही नियमांचे उल्लंघन होणार नाही याची दक्षता प्रत्येकाने घ्यायला हवी. यावेळी कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी ज्येष्ठ नागरीक श्री. सखाराम मालोदे उपस्थित होते. अध्यक्षीय भाषणात ते म्हणाले की, युवकांनी कायदा हा विषय गंभीरपणे अभ्यासला पाहिजे. सध्या युवक सर्रासपणे कायद्याचे उल्लंघन करतांना दिसतात. यामुळे त्यांचे भविष्य अंधकारमय होऊ शकते.

यावेळी सरपंच श्रीमती शोभाताई मालोदे यांचीही उपस्थिती होती.

विद्यार्थी समुपदेश व व्यवसाय मार्गदर्शन कार्यशाळा (दि. ३० व ३१ जानेवारी २०१८):-

१) **दि. ३० जानेवारी २०१८ - उद्‌घाटन सत्र:-** उद्‌घाटक म्हणून डॉ. संजय मून (संचालक, आजीवन शिक्षण व विस्तार विभाग, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद) हे होते. बीजभाषक म्हणून विद्यार्थी विकास विभागाचे संचालक डॉ. मुस्तजीत अहमद खान हे होते तर अध्यक्षस्थानी प्राचार्य डॉ. एस. आर. टकले होते. कार्यशाळेच्या उद्‌घाटन प्रसंगी बोलत असताना डॉ. संजय मून म्हणाले की, देशाच्या मनुष्यबळ विकास मंत्रालयातंर्गत हा विभाग काम करतो. शिक्षणातून मनुष्यबळ विकासाचे काम झाले पाहिजे. शिक्षणातून विकसीत झालेले व्यक्तीमत्व समाजाच्या विकासासाठी वापरात आले पाहिजे. बीजभाषक म्हणून डॉ. मुस्तजीत खान यांनी मुलाखत तंत्र या विषयावर मार्गदर्शन केले. प्रोजेक्टरच्या सहाय्याने विविध चित्रफितीच्या माध्यमातून त्यांनी हा विषय स्पष्ट

केला. मुलाखत काराने जेवढे विचारले तेवढे सांगावे, अतिउत्साही होऊ नये, मुलाखत द्यावयाच्या ठिकाणाची आगोदर व्यवस्थित माहिती द्यावी इत्यादी विविध बारकावे त्यांनी सांगितले.

२) **दुसरे सत्र - संभाषण कौशल्य**:- डॉ. उत्तम अंभोरे (प्राध्यापक, इंग्रजी विभाग, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद) यांनी व्यक्तीच्या दैनंदिन जीवनातही संभाषण कौशल्याचे महत्त्व आहे. आपल्या बोलण्यावर व शब्दाबद्दल आत्मविश्वास असावा. शब्दावर पकड असावी. प्रत्येक व्यक्तीला किमान आपल्या मातृभाषेतून तरी चांगले संभाषण करता येणे गरजेचे आहे.

३) **तिसरे सत्र - लेखन कौशल्य:-** या विषयावर डॉ. अश्विन रांजणीकर यांनी मार्गदर्शन केले तर अध्यक्षीय समारोप डॉ. महेश थोरात यांनी केला. कार्यक्रमाचे सुत्रसंचालन श्री लक्ष्मीकांत ढेपले यांनी केला.

४) **दि. ३१ जानेवारी २०१८ - सत्र चौथे:-** महिलांना पोलीस क्षेत्रातील रोजगार संधी या विषयावर सौ. अर्चना पाटील (साहाय्यक पोलीस निरीक्षक, वडोदबाजार) यांनी आपले मत मांडतांना पोलीस दलातील सेवेबाबत विचार करताना सर्वात खालच्या पदावरील नौकरीचा विचार न करता थोड्या वरच्या पदावरील नौकरीचा विचार करावा. त्यांनी स्वत: या पोलीस सेवेत प्रवेश करताना कसा अभ्यास केला व शारीरिक चाचणीत यशस्वी होण्यासाठी घ्यावे लागलेले प्रशिक्षण याची माहिती दिली. यावेळी अध्यक्षीय समारोप करताना फुलंब्री येथील पोलीस निरीक्षक श्री बापूसाहेब महाजन म्हणाले की, विद्यार्थ्यांनी ध्येय निश्चित करून तयारी करावी. अभ्यासाचे अधिक दडपन न घेता अभ्यास करावा. कार्यक्रमाचे सुत्रसंचालन कु. ज्योती उदये या स्वयंसेविकेने केले. प्रास्ताविकातून कार्यक्रमाचा उद्देश डॉ. पांडूरंग कलयाणकर यांनी सांगितला तर आभार डॉ. संदीप जगताप यांनी मानले.

५) **सत्र पाचवे - समाजकार्ये विषयातील रोजगार संधी:-** या विषयात पदवी व पदव्युत्तर शिक्षण घेतलयानंतर विविध शासकीय क्षेत्रात उपलब्ध होणाऱ्या रोजगार संधीची माहिती श्री मनोद गाढेकर (विभागीय प्रत्यारोपन समन्वयक, एम. जी. एम. औरंगाबाद) यांनी दिली. वर्तमान धावपळीच्या जीवनात समुपदेशकाचे महत्त्व स्पष्ट करून अवयवदान करून आपण अनेक जनांचे कसे प्राण वाचवू शकतो याची माहिती त्याने दिली. या सत्राचा अध्यक्षीय समारोप डॉ. संजीवकुमार पांचाळ यांनी केला. सुत्रसंचलन कु. मंगल सुरभय्ये तर आभार डॉ. मंजुषा नळगीरकर यांनी मानले.

६) **सत्र सहावे - उद्योजकीय गुणांचा विकास:-** प्रा. अविनाश धोटो यांनी असे मत मांडले की, व्यक्तीने स्वत:च्या उद्योगाचे स्वप्न निर्माण करून ते प्रत्यक्षात उतरवण्याचा प्रयत्न करावा.

७) **सत्र सातवे - नौकरी संदर्भातील बायोडाटा:-** यावेळी प्रा. विजय पांडे यांनी आजच्या संगणकाच्या युगात बायोडाटा करणे किती सहज व सोपे झाले आहे ते सांगितले.

श्री संत सावता माळी ग्रामीण महाविद्यालय, फुलंब्री

व

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद

यांच्या संयुक्त विद्यमाने

समाजशास्त्र राज्यस्तरीय परिषद

"सामाजिक शास्त्र संशोधनातील उदयोन्मुख समस्या"

(Emerging Issues is Social Science Research)

दिनांक १३ फेब्रुवारी २०१९

सामाजिक शास्त्रातील संशोधनाची सद्यस्थिती व भविष्यातील वाटचालीची दिशा ठरविण्याच्या हेतूने "सामाजिक शास्त्र संशोधनातील उदयोन्मुख समस्या" या विषयावर महाविद्यालयामध्ये दिनांक १३ फेब्रुवारी २०१९ रोजी एक दिवसीय राज्य स्तरीय परिसंवादाचे आयोजन करण्यात आले होते. सदरील परिसंवादात ६१ प्राध्यापक व संशोधक विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला होता. सदरील परिसंवादाचे सविस्तर विवेचन पुढीलप्रमाणे :-

उद्‌घाटन सत्र :-

श्री संत सावता माळी ग्रामीण महाविद्यालयातील समाजशास्त्र विभाग व डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद प्रायोजित Emerging Issues is Social Science Research या विषयावरील राज्यस्तरीय परिसंवादाचे उद्‌घाटन डॉ. संजय साळुंके (अध्यिष्ठाता, मानव्यविद्या शाखा, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद) यांनीकेले. यावेळी बीजभाषक म्हणून डॉ. अनिल कुमार वावरे (अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख, छत्रपती शिवाजी कॉलेज, सातारा) यांची उपस्थितीहोती. तर परिषदेच्या उद्‌घाटन सत्राच्या अध्यक्षस्थानी डॉ. सर्जेराव ठोंबरे (विश्वस्त, पंडित दीनदयाळ उपाध्याय शिक्षण संस्था, औरंगाबाद) हे होते.

परिसंवादाचे प्रास्ताविक महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस. आर. टकले यांनी केले.ज्यात त्यांनी महाविद्यलयाची आत्तापर्यंतची झालेली वाटचाल आणि विकास यासंबंधी विवेचन केले. उद्‌घाटनपर भाषणात डॉ. संजय साळुंके म्हणाले की, माणूस समजून घेणे हा सामाजिक शास्त्रातील संशोधनाचा मुख्य हेतू असतो. समाजातील वास्तव शोधण्यासाठी व त्याला समजून घेण्यासाठी संशोधन महत्वाचे ठरते. त्यासाठी संशोधन हे प्रामाणिक असणे आवश्यक आहे. सामाजिक शास्त्राचे ज्ञान बौद्धिक न राहतात ते व्यवहारक्षम कसे राहिल याचा विचार संशोधकाने करावा. संशोधन म्हणजे निसर्ग व समाजाचे निरीक्षण आहे. परंतु या निरीक्षणा पासून माणूस दूर गेला. त्यामुळे संशोधन अवघड होत चालले आहे. विषयाची

जाणीव झाल्या शिवाय संशोधनाला योग्य दिशा मिळणार नाही आणि अभ्यासक्रम निसर्गाशी जोडल्या शिवाय संशोधनाची उंची वाढणार नाही. संशोधन करत असतांना समाज उभारणी व राष्ट्र उभारणीचा विचार व्हावा. त्याचबरोबर मानवा मानवातील अंतर्गत संबंधांचा शोध घेण्यासाठी संशोधन पद्धती वापरल्या जाव्यात. संशोधकाला बदलत्या काळाप्रमाणे बदलता आले पाहिजे. संशोधन संशोधकाला एक प्रकारची दृष्टी देण्याचे कामकरत असते, असे महत्त्वपूर्ण विवेचन त्यांनी केले.

बीजभाषक म्हणून बोलत असतांना डॉ. अनिल कुमार वावरे म्हणाले की, सामाजिक प्रदूषण कमी करणारं संशोधन संशोधकांनी करावं. संशोधन हे समाजाला उपयोगी ठरणारे व्हावे. सामाजिक आव्हानांना सामोरे जाऊन समाजाच्या मानसशास्त्राचे निरीक्षण अशा संशोधनातून केले जावे. सध्या समाजात उद्योन्मुख होणाऱ्या अनेक समस्या आहेत. जसे की, कौटुंबिक संबंधात होणारे बदल, मानवाकडून तंत्रज्ञानाचा वाढता उपयोग व त्यचा होणारा दुष्पपरिणाम, पर्यावरणात होणारे असंख्य बदल, सायबर क्राईम, ग्रामीण व शहरी भागातील समस्या, विकासात अडथळे निर्माण करणारे घटक इ. विषयांवर संशोधन होणे ही काळाची गरज बनली आहे. संशोधकांनी सामाजिक समस्या वा प्रश्नांचे निरीक्षण / अभ्यास करूनच थांबायचे नाहीतर त्या समस्यांवर उपाय योजना ही सुचवायच्या आहेत. तसेच आपल्या संशोधनातून संशोधकाने विकासाचे एखादे मॉडेल उभे करण्याचा प्रयत्न करावा. अर्थात संशोधनाचा उपयोग चांगला समाज निर्माण करण्यासाठी व राष्ट्र उभारणीसाठी झाली पाहिजे, असे मत त्यांनी व्यक्त केले.

अध्यक्षीय समारोप डॉ. सर्जेराव ठोंबरे यांनी केला. अध्यक्षीय समारोपात विचार व्यक्त करीत असतांना डॉ. सर्जेराव ठोंबरे म्हणाले की, सामाजिकशास्त्र विषयातील संशोधकाने निवडलेल्या विषयातील जाणीव वा त्या विषयातील आकलन स्वत: ला किती आहे हे पाहिले पाहिजे. कारण संशेधनाचा हेतू हा ज्ञान निर्मिती बरोबर नवनिर्मितीचा असतो हे संशोधकाने ध्यानात ठेऊन संशोधन करावे. संशोधन ही शिक्षणाची उत्तम अशी पद्धत आहे. संशोधकाने गाव रस्त्याचा विचार करण्यापेक्षा गाव शिवाराचा विचार करुन संशोधन करावे म्हणजे अशा संशोधनातून समाजाबद्दलचे वास्तव मांडता येईल.

प्रथम सत्र :-

परिसंवादाच्या प्रथम सत्राचे प्रमुख वक्ते म्हणून डॉ. सुनिल नरवडे (अर्थशास्त्र विभाग, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद) यांची उपस्थिती होती. तर या सत्राच्या अध्यक्षस्थानी डॉ. नवनाथ आघाव (राज्यशास्त्र विभाग, सरस्वती भुवन महाविद्यालय, औरंगाबाद) हे उपस्थित होते. "संशोधनातील समस्या सूत्रण" या विषयावर बोलत असतांना डॉ. नरवडे म्हणाले की, संशोधनात विषय निवड ही महत्त्वपूर्ण अशी बाब आहे. विषय निवडत असतांना त्या विषयाचा उपयोग समाजाला अपेक्षित आहे. म्हणजे त्याचा फायदा समाजाला होईल. संशोधनाच्या तळायंत जाण्यासाठी त्या संशोधन विषयाची प्राथमिक माहिती असावी. संशोधकाला संशोधनात तथ्य संकलनाकडे दुर्लक्ष होता कामा नये. संशोधन विषय निवडत असतांना त्या विषयाची पार्श्वभूमी जाणून घेणे गरजेचे आहे. अध्यक्षीय

समारोप करत असतांना डॉ. नवनाथ अघाव म्हणाले, संशोधन करण्याची रुची निर्माण करावयाची असते. यासाठी त्याग करावा लागतो. परंतु आमच्या व्यवस्थेने संशोधकाची वृत्ती निर्माण होऊच दिली नाही. तर ती दाबून टाकली जाते असे न होता संशोधन मोकळ्यापणाने झाले पाहिजे, असे मत मांडले. या सत्राचे आभार प्रा. बाबासाहेब लहाने यांनी मानले.

दुसरे सत्र:-

परिसंवादाच्या दुसऱ्या सत्रात "तथ्य विश्लेषण" या विषयावर प्रमुख मार्गदर्शक म्हणून डॉ. विशाल जाधव (समाजशास्त्र विभाग, टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे) यांनी मार्गदर्शन केले. तर या सत्राच्या अध्यक्षस्थानी डॉ. सर्जेराव बनसोडे (इतिहास विभाग, पंडित नेहरु महाविद्यालय, औरंगाबाद) हे उपस्थित होते.

डॉ. विशाल जाधव हे "तथ्य विश्लेषण" या विषयावर बोलतांना म्हणाले की, तथ्य विश्लेषण हा संशोधनाचा गाभा आहे. तथ्य विश्लेषणावरच संशोधनाचे निष्कर्ष अवलंबून असतात. म्हणून ही संशोधनातील अत्यंत महत्त्वाची पायरी आहे. संशोधनातील निष्कर्षात अचूकता आणण्यासाठी तथ्य विश्लेषणात अनेक आधुनिक तंत्रज्ञानाचा वापर केला जातो. जसे की, कॉम्प्युटर, एस.पी.एस.एस., इंटरनेट इ. तसेच सांख्यिकिय मापण तंत्राचा मध्य, मध्यांक, बहुलक चा वापर केला जातो. एस.पी.एस.एस. चा उपयोग संशोधनात कशा पद्धतीने केला जातो हे जाधव यांनी पी.पी.टी. द्वारे उपस्थितांना दाखविले.

अध्यक्षीय समारोप करतांना डॉ. सर्जेराव बनसोडे म्हणाले की, संगणक व विविध सॉफ्टवेअरच्या माध्यमातून होणारे तथ्य विश्लेषण अधिक अचूक व कमी वेळात होत असल्यामुळे याचा फायदा संशोधकाला होत आहे. म्हणून संशोधकांनी या नवीन तंत्रज्ञानाचा आपल्या संशोधनात अधिकाधिक वापर करावा, असे मत मांडले.

तिसरे सत्र :-

परिसंवादाच्या तिसऱ्या सत्रात "संशोधन प्रकाशन" या विषयावर डॉ. मझहर फारुकी (अधिष्ठाता, विज्ञाना शाख व उपप्राचार्य डॉ. रफीक झकेरीया महिला महाविद्यालय, औरंगाबाद) यांनी महत्त्वपूर्ण मार्गदर्शन केले. बोलतांना डॉ. फारुकी म्हणालेकी, पेपर कसा असावा, उत्कृष्ट संशोधन पेपरचे निकष कोणते असावेत यावर भाष्य केले. संशोधन पेपर चांगला होण्यासाठी त्यामध्ये साधर्म्यूता असली पाहिजे. सारांश लेखाच्या शेवटी नोंदवावा. तसेच संशोधन पेपरची भाषा आणि वाक्यरचना व्यवस्थित असावी. मान्यता प्राप्त जर्नल मध्येच पेपर द्यावा. संशोधन पेपरचा स्तर उत्कृष्ट राहील याची काळजी संशोधकाने घेतली पाहिजे. तसेच संशोधना मधील वाङमय चोरी संदर्भात विवेचन केले. सायटेशन संदर्भातही महत्त्वाची माहिती दिली.

समारोप सत्र :-

परिसंवादाच्या समारोप सत्रात डॉ. सिंकूकुमार सिंग (शारीरिक शिक्षण विभाग प्रमुख, स्वामी रामानंद तिर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड) हे उपस्थित होते तर अध्यक्षस्थानी श्री. शामसुंदर नाईक (सचिव, पंडित दीनदयाळ उपाध्याय शिक्षण संस्था, औरंगाबाद) उपस्थित राहिले. "संशोधन प्रस्ताव कसा तयार करावा" या विषयावर बोलत असतांना डॉ. सिंकूकुमार सिंग म्हणाले की, आपला संशोधन प्रस्ताव नविन विषयावर व सामाजिक विषय घेऊन असला पाहिजे तेव्हाच त्याला मान्यता मिळते. प्रस्ताव व्यवस्थित बनवावा त्यात व्याकरणीक चुका असू नयेत आणि काही संशोधन प्रस्तावाचे नमुने उपस्थितांना दाखवून मार्गदर्शन केले.

समारोप सत्रात राज्यस्तरीय परिसंवादा विषयीच्या प्रतिक्रिया प्रा. राज पोपळघट व सुकेशिनी खरात यांनी आपल्या मनोगतातून मांडल्या. याप्रसंगी प्रातिनिधीक स्वरुपात डॉ. गजानन मुधोळकर व डॉ. केशन लहाने यांना प्रमाणपत्राचे वितरण करण्यात आले.

अध्यक्षीय समारोप संस्थेचे सचिव, मा. श्री. शामसुंदर नाईक यांनी केला. अध्यक्षीय समारोपात ते म्हणाले की, संशोधनातून ग्राम विकासाचे नवे प्रकल्प व नवे मॉडेल निर्माण होऊ शकतात. संशोधनाचा अधिकाधिक उपयोग राष्ट्राच्या विकासात झाला पाहिजे. या परिसंवादासाठी उपस्थित सर्व मान्यवर, विविध महाविद्यालयातुन आलेले प्राध्यापक, कर्मचारी वर्ग, विद्यार्थी यांचे आभार परिसंवादाच्या संयोजिका डॉ. मंजुषा नळगीरकर यांनी मानले. परिसंवादाच्या सुत्रसंचालनाची जबाबदारी डॉ. महेश थोरात आणि डॉ. सुरेश मुंढे यांनी सांभाळली.

परिसंवादाच्या यशस्वीतेसाठी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस. आर. टकले, डॉ. मंजुषा नळगीरकर आणि महाविद्यालयातील सर्व प्राध्यापक व शिक्षकेत्तर कर्मचारी यांनी प्रयत्न केले.

<u>श्री संत सावता माळी ग्रामीण महाविद्यालय, फुलंब्री</u>

<u>व</u>

<u>बहि:शाल शिक्षण मंडळ,</u>

<u>डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद</u>

<u>यांच्या संयुक्त विद्यमाने - दोन दिवशीय</u>

<u>पंचायतराज विषयक प्रशिक्षण (महिलांकरिता)</u>

श्री संत सावता माळी ग्रामीण महाविद्यालय, फुलंब्री येथे दि . १४ व १५ डिसेंबर २०१८ रोजी बहि:शाल शिक्षण मंडळ, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद यांच्या विद्यमाने महिलांकरिता पंचायतराज विषयक प्रशिक्षण संपन्न झाले. फुलंब्री तालुक्यातील ग्रामपंचायत, पंचायत समिती व जिल्हा परिषदेतील महिला सदस्यांकरिता या प्रशिक्षणाचे आयोजन करण्यात आले.

दि. १४ डिसेंबर २०१८ रोजी या प्रशिक्षणाचे उद्घाटन डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठाचे प्र. कुलगुरु डॉ. अशोक तेजनकर यांच्या हस्ते झाले. उद्घाटन समारंभाच्या अध्यक्षस्थानी महाराष्ट्र विधानसभेचे अध्यक्ष व पंडित दीनदयाळ उपाध्याय शिक्षण संस्थेचे अध्यक्ष मा. ना. श्री हरिभाऊ बागडे (नाना) हे उपस्थित होते. बीजभाषक म्हणून पाटोदा या आदर्शगावाचे माजी सरपंच श्री. भास्कर पेरे हे उपस्थित होते. तसेच व्यासपीठावर बहि:शाल शिक्षण मंडळाचे संचालक, डॉ. कैलास पार्थीकर, पंडित दीनदयाळ उपाध्याय शिक्षण संस्थेचे सचिव मा. श्री. शामसुंदर नाईक, डॉ. सर्जेराव ठोंबरे, मानद संचालक, गोपीनाथराव मुंडे राष्ट्रीय ग्रामीण विकास व संशोधन संस्था, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद, पंचायत समितीचे सभापती श्री. सर्जेराव मेटे, जिल्हा परिषद सदस्या श्रीमती अनुराधाताई चव्हाण, तसेच जि. प. सदस्य श्री. जितेंद्र जैस्वाल, पंचायत समितीचे उपसभापती श्री. एकनाथ धटींग, वाहेगाव येथील सरपंच श्रीमती मंगलाताई वाहेगावकर व महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस. आर. टकले इत्यादी मान्यवर उपस्थित होते.

मान्यवरांच्या हस्ते दीपप्रज्वलन करुन उद्घाटन समारंभ सुरु झाला. श्री संत सावता महाराज व पंडित दीनदयाळ उपाध्याय यांच्या प्रतिमेचे पूजन अतिथीने केले. त्यानंतर महाविद्यालयातील विद्यार्थीनीनी महाविद्यालयाची प्रार्थना सादर केली. प्रशिक्षणाच्या उद्घाटन प्रसंगी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस. आर. टकले यांनी प्रास्ताविक केले. पंचायतराज मधील महिला नेतृत्वाचे सक्षमीकरण करण्याच्या उद्देशाने हे प्रशिक्षण महाविद्यालयात आयोजित करण्यात आले. आजपर्यंत विद्यापीठाने दिलेले उपक्रम कार्यक्षमपणे राबविण्याचे काम महाविद्यालय करीत आले आहे. प्रशिक्षणासाठी तालुक्यातील पंचायतराज संस्थातील महिला सदस्यांना निमंत्रित केले आहे. हे प्रशिक्षण दोन दिवस चालणार असून विविध वक्त्यांची व्याख्याने आयोजित केलेली आहेत.

प्रशिक्षणाच्या आयोजनामागची बहि:शाल शिक्षण मंडळाची भूमिका डॉ. कैलास पार्थीकर यांनी मांडली. पुरुषांच्या बरोबरीने पंचायतराज मध्ये महिलांना ५० टक्के आरक्षण मिळाले आहे. त्यामुळे नेतृत्व करण्याची संधी प्राप्त झाली आहे. नेतृत्व करण्याची महिलांची क्षमता विकसित व्हावी ही या प्रशिक्षणामागची भूमिका आहे.

दोन दिवशीय प्रशिक्षणाचे उद्‌घाटन प्र. कुलगुरु डॉ. अशोक तेजनकर यांच्या हस्ते करण्यात आले. उद्‌घाटनपर भाषनात डॉ. तेजनकर म्हणाले की, पंचायतराज व्यवस्थेत आपण ज्या पदावर आहात त्यासंबंधीचे सर्व नियम आणि कायदे आत्मसात करुन घ्यावीत, त्यामुळे आपल्याला कार्यक्षमपणे काम करता येईल. गावाच्या विकासाबरोबरच महिलांचा विकास होईल. विकासाच्या ध्येय समोर ठेवून काम करावे. तसेच कामात पारदर्शकता आणावी. ग्रामपंचायत सदस्यांमध्ये संवाद असणे आवश्यक आहे. निवडून आलेल्या महिलांनी राजकारण न करता समाजकारण करावे, असे मत डॉ. तेजनकर यांनी व्यक्त केले. यावेळी संस्थेचे सचिव श्री. शामसुंदर नाईक यांनी मार्गदर्शन केले. तसेच डॉ. सर्जेराव ठोंबरे यांनीही ग्राम विकासासंबंधी महत्त्वपूर्ण गोष्टी सांगितल्या.

बीजभाषण पाटोदा येथील माजी सरपंच श्री. भास्कर पेरे यांनी केले. पाटोदा गावाला आदर्श गाव बनविण्यासाठी कसे प्रयत्न केले? या विषयीचे अनेक प्रसंग त्यांनी सांगितले. गावाच्या विकासात महिलांचा सहभाग घेतला. गावात लोकसंख्येच्या चारपट झाडे लावण्यात आली. आता रोपांचे वृक्षात रुपांतर झाले आहे. प्रत्येक घरी शौचालय बांधले असून महिलांना सुख-सुविधा पुरविण्याचे काम गावाने केले आहे. ग्रामपंचायत प्रत्येक कुटूंबाला पिण्याचे पाणी, वापरण्याचे पाणी व गरम पाणी या तीन प्रकारे पुरवठा करते. शिक्षण, स्वच्छता, जलसंवर्धन, पर्यावरण संवर्धन, सौर ऊर्जा, स्वावलंबन व रोजगार निर्मिती इत्यादी क्षेत्रात गावाने उल्लेखनीय काम केले आहे. त्याबद्दल गावाला राष्ट्रीय पुरस्कारासह अनुक पुरस्कार प्राप्त झाले आहेत. गावात पुढील काळात करावयाच्या कामाचे नियोजन सुद्धा त्यांनी सांगितले. नियोजित पद्धतीने काम केल्यास गावात बदल घडविणे शक्य आहे, असे मत त्यांनी व्यक्त केले.

मा. ना. श्री हरिभाऊ बागडे (नाना) यांनी उद्‌घाटन समारंभाचा अध्यक्षीय समारोप केला. अध्यक्षीय भाषणात ते म्हणाले की, आपण ज्या भागात काम करतो त्या भागाची जाणीव होणं महत्त्वाची बाब आहे. गावातील चांगलया कामामुळे गावाला गावपणं येत असते, ते गावपणं जोपासण्याचा प्रयत्न पंचायतराज मधील महिला सरपंच व सदस्यांनी करावा. गावात येणाऱ्या योजना यशस्वीपणे राबवाव्यात म्हणजे गावाचा विकास होईल, असे मत त्यांनी व्यक्त केले. उद्‌घाटन सत्राचा अध्यक्षीय समारोप झाल्यानंतर कार्यक्रमाचे समन्वयक प्रा. डॉ. रामकिशन लोमटे यांनी सर्वांचे आभार मानले.

दुसरे सत्र भोजनानंतर दुपारी २.३० वाजता सुरु झाले. दुसऱ्या सत्रात एकूण तीन वक्त्यांनी मार्गदर्शन केले. यशवंतराव चव्हाण महाविद्यालय, सिल्लोड येथील राज्यशास्त्र विषयाचे प्रा. डॉ. एकनाथ खरात यांनी पंचायतराजची स्थापना व ७३ वी घटनादुरुस्ती याविषयी मार्गदर्शन केले. त्यानंतर दुसरे वक्ते

श्री. डी. ए. जायभाये (विस्तार अधिकारी, पंचायत समिती, फुलंब्री) यांनी पंचायत समिती व ग्रामपंचायत स्तरावरील ग्रामविकासाच्या विविध योजनांची माहिती दिली. तीसरे वक्ते श्री. के. पी. जंगले (ग्रामविकास अधिकारी) यांनी मुंबई ग्रामपंचायत अधिनियम १९५८ मधील ग्रामपंचायत कारभारासंबंधी तरतुदी विशद केल्या. या सत्राचा अध्यक्षीय समारोप महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस. आर. टकले यांनी केला.

दुसऱ्या दिवशी दि. १५ डिसेंबर २०१८ रोजी सकाळी ११.०० वा. महाविद्यालयाच्या सभागृहात तिसरे सत्र सुरु झाले. या सत्रातील प्रमुख वक्ते श्री. हरिदास पाथ्रे (ग्रामसेवक, ग्रामपंचायत, शेंद्रा) यांनी संपूर्ण स्वच्छता अभियान या विषयी माहिती सांगितली. ग्राम स्वच्छतेविषयी मार्गदर्शन केले. या सत्रातील दुसऱ्या वक्त्या श्रीमती मंगलाताई वाहेगावकर यांनी ग्रामपंचायत कारभारातील आपले अनुभव सांगितले. गाव पातळीवर विकास कामात महिलांचा सहभाग वाढून गावाचा विकास साध्य करणे शक्य आहे, असे मत त्यांनी व्यक्त केले.

त्यानंतर प्रश्नोत्तराचे सत्र झाले. उपस्थित महिला सदस्यांनी पंचायत समिती मधील अधिकाऱ्यांना विविध प्रश्न विचारले. त्यानंतर उपस्थित सदस्यांनी चर्चेत सहभाग घेतला. शेवटी दुपारी ३ ते ५ यावेळेत प्रशिक्षणाचे समारोप सत्र संपन्न झाले. समारोप सत्राच्या प्रसंगी श्रीमती मंगलाताई वाहेगावकर यांनी प्रशिक्षणाची उपयुक्तता सांगितली. अध्यक्षीय समारोप प्राचार्य डॉ. एस. आर. टकले यांनी केला व प्रशिक्षणाची सांगता झाली.

♦♦♦